K. III. 4050

Dr. MARGARETA CONSTANTINESCU-NEAMȚU

DEPRESIUNEA CRACĂULUI ȘI A BISTRIȚEI

DIN PUNCT DE VEDERE ANTROPOGEOGRAFIC

TIPOGRAFIA ȘI LEGĂTORIA DE CĂRȚI «LUMINA» — PIATRA-NEAMȚ

— 1 9 4 0 —

8165

Nu se împrumută acasă.

Dr. MARGARETA CONSTANTINESCU-NEAMŢU

DEPRESIUNEA
CRACĂULUI ŞI A BISTRIŢEI

DIN PUNCT DE VEDERE ANTROPOGEOGRAFIC

8165
Biblioteca Documentară
Piatra Neamţ
Regiunea Bacău

TIPOGRAFIA SI LEGĂTORIA DE CĂRŢI „LUMINA" — PIATRA-NEAMŢ

K. III. 4050

DEPRESIUNEA CRACĂULUI ŞI A BISTRIŢEI
DIN PUNCT DE VEDERE ANTROPOGEOGRAFIC

Intre lanţurile răsăritene ale Carpaţilor Flişului şi între podişul Sarmatic al Moldovei, se întinde în ţinutul Neamţului şi al Bacăului o regiune bine individualizată, alcătuită dintr'un şir de depresiuni situate în zona Subcarpaţilor.

Privind această regiune pe o hartă topografică, la orice scară ar fi ea, atenţia noastră este reţinută chiar dela început, de întinsele suprafeţe plane ale teraselor mijlocii şi inferioare ale Cracăului şi ale Bistriţei.

Aceste terase, pun în evidenţă prin netezimea lor aproape ideală şi mai bine cele două depresiuni ale Cracăului şi ale Bistriţei, pe care datorită faptelor de ordin morfologic, geologic şi antropogeografic putem să le socotim ca alcătuind o singură unitate, atât de strâns sunt legate între ele.

Depresiunea Cracăului şi a Bistriţei, destul de puţin studiată din punct de vedere al Geografiei fizice, până la importanta lucrare de morfologie a d-l. prof. M. David, intitulată „Relieful regiunei Subcarpatice din districtele Neamţ şi Bacău", nu este aproape deloc studiată din punct de vedere antropogeografic.

Afară de lucrările foarte generale ale lui Pittard, nu se găsesc decât câteva cărţi sau articole, care privesc părţi din această depresiune, însă tratată din alt punct de vedere, tipărite de localnici în diferite reviste şi buletine, care pot fi totuşi isvoare destul de bune, pentru unele capitole ale acestei lucrări.

Clișeu MARG. CONSTANTINESCU

DEPRESIUNEA BISTRIȚEI VĂZUTĂ DELA PIATRA-N.
IN DREAPTA SE VEDE MARGINEA FLIȘULUI, IN STÂNGA TERASELE LATE ALE BISTRIȚEI.

Printre cele mai de seamă care s'au scris sunt: „Călăuza Județului Neamț", o carte datorită preotului C. Matasă, articolele extrase în broșuri din buletinele Liceului de băeți „Petru-Rareș", publicate de C. Turcu, V. Andrei, C. Stoide, Preot C. Matasă, Radu - Vulpe, care se referă mai ales la istoricul acestei regiuni.

O lucrare antropogeografică de mari proporții, care să aducă rezultate complete și precise, nu se poate face decât într'o largă colaborare a mai multor geografi, sociologi, etnografi, istorici și medici specializați în lucrări de antropometrie, care să lucreze ani dearândul, în felul cum au lucrat pentru sociologie, câte o vară întreagă, echipele studențești la monografia câte unui sat.

De aceia ne mai având nici timpul ma-

DESPRESIUNEA CRACĂULUI ȘI A BISTRIȚEI

După harta prof. M. DAVID

Scara 1.500.000

Echid 50 m.

terial, nici mijloacele tehnice necesare unui studiu de amănunt, care să ducă la concluzii științifice absolut sigure, voiu încerca să schițez numai, această regiune din punct de vedere antropogeografic, desvoltând mai mult unele capitole ce se pot lucra individual.

GEOGRAFIE FIZICĂ

Pentru stabilirea cadrului lucrării și localizarea diferitelor chestiuni din capitolele de antropogeografie, e nevoie de o descriere sumară a depresiunei din punct de vedere fizic, dând importanță morfologiei, mai ales în ceea ce privește desfășurarea teraselor și platformelor de eroziune și a celor-

lalte elemente care influențează direct populația sau așezările omenești.

Limitele Depresiunei

Privită pe o hartă topografică 1.200.000, depresiunea Cracăului și a Bistriței ne apare cu o formă alungită, făcând un unghi foarte ascuțit cu lanțul muntos principal. Ea face parte dintr'o unitate morfologică mai mare, ulucul subcarpatic.

Spre Vest e mărginită de cutele înalte ale flișului paleogen, care alcătuesc lanțul central moldovenesc și de o cută saliferă spre S. V., iar spre Est e străjuită de trei masive subcarpatice externe: masivul Corni (sau Ghindăoani—Tupilați), masivul Mărgineni (Itrinești Mărgineni) și masivul Runcu (Bârjoveni—Runcu), despărțite prin două regiuni mai joase: curmătura Girov—Bozieni și regiunea Negritești—Români,[1]).

Spre Nord se întinde până la șeaua Crăcăoani Bălțătești (490 m. alt.), care o separă de depresiunea Neamțului, iar la Sud până la arcul format din dealurile ce o despart de depresiunea Tazlăului.

Se întinde astfel dela N. V. la S. E, pe o lungime de 60 km. și având lărgimea maximă în regiunea Roznovului și a Zăneștilor de vr'o 17 km. E cea mai întinsă depresiune subcarpatică din toată Moldova.

Urmărind în amănunt pe o hartă topografică la o scară mai mare, liniile care ar hotărnici această depresiune față de ținuturile înconjurătoare, ținând seama de observațiile făcute pe teren și mai ales de delimitările făcute de d-l. prof. M. David [2]), putem spune că depresiunea Cracăului și a Bistriței se mărginește spre Vest de o linie care ar porni din Nord, urmărind marginea înaltă a Carpaților, care se termină spre răsărit printr'o puternică denivelare, trecând prin Petricica Bălțătești [3]) (722 m. alt.), peste valea supe-

---

1). M. David, Relieful regiunei Subcarpatice din districtele Neamț și Bacău, pag. 85.

2). M. David, op. cit. pag. 40, 41, 50.

3). Înălțimea Petricicăi Bălțătești constitue un punct de observație pentru Nordul depresiunei Cracăului, mai ales că e despădurită.

rioară a Horaiței, prin vârful Frasinul Crăcăuani (873 m.), Vârful Mohor (779 m.) al culmei Tălăşman, Vârful Chicerii (877 m.) culmea Bâtca Sască (742 m.). Dela Bâtca Sască

Clişeu MARG. CONSTANTINESCU

PIATRA-NEAMŢ

Clişeu MARG. CONSTANTINESCU

DEPRESIUNEA BISTRIŢEI IN DREPTUL SATULUI ROZNOV

s'ar continua pe masivul cuprins între valea Almaşului la Nord şi a Cuejdiului la Sud. (Acest masiv destul de întins

cu altitudinea 822 m. nu poartă un nume general; numai coastele lui și văile ce-l brăzdează aproape de jur împrejur au nume [1]) Linia ar trece apoi pe Muntele Cozla (690 m.), dealul Petricica ca (530,8 m.), de aici în dreapta Bistriței pe Cernegura (852 m.), Dealu Bouru (507 m.), Dealu Goranu (621 m.), Dealu Pleșa (661,6 m.), Dealu Runcului (677 m.), despărțite aceste trei din urmă de pâraele: Calu, Iapa și

Clișeu MARG. CONSTANTINESCU

MARGINEA DEPRESIUNEI SPRE PIATRA-N.

Mesteacănul, la Sud de Mesteacăn, pe culmea răsăriteană a a unui masiv segmentat de ape, numită Dealul Runcului cu vârful Oușor (622 m.). Trecând peste Valea Nichitului, ar ajunge la cota 540 m. unde ne găsim pe înălțimile ce alcătuiesc șeaua de trecere spre Nordul depresiunei Tazlăului. De aici încolo depresiunea Bistriței se mărginește spre S. V. și S. cu depresiunea Tazlăului, de care o desparte culmea saliferă cu direcția N. V.—S. E. ce formează cumpăna apelor între basinul Bistriței și a Tazlăului. Această culme cu panta abruptă spre Tazlău și domoală spre Bistrița, poartă

1) Prof. M. David îl numește culmea Almaș—Gârcina op. cit. pag. 40.

în lungul ei diferite numiri ca : Dealul Fluturului (540 m. alt.), D. Scaunele (542 m.), D. Capetele (530 m.), D. Cepei (519 m.), D. Chirănei (492 m.), D. Zamfira (506,6 m.), de unde culmea se arcueşte spre Est, conturând spre Sud depresiunea (D. Petriş 475 m. şi D. Baraboiu 445 m,) până în lunca Bistriţei.

Dacă limita vestică se determină uşor, datorită diferenţelor puternice de altitudine, limita estică e mai greu de precizat din cauza formelor asemănătoare de relief, care se continuă spre răsărit.

Marginea estică a depresiunei e marcată în partea de N. E. de apariţia platformei medii [1]), astfel că linia închipuită care ar mărgini-o, ar trece dela Petricica Bălţăteşti (de unde începusem limita spre Vest), pe Dealul Pleşa (618 km.), peste şeaua care o desparte de depresiunea Neamţului, D. Ghindăului (576 m.), D. Dumbrăvioara (551 m.), capătul sudic al Dealului Roatelor (care are la P. T. Bodeştii Precistei 500 m. alt.), Dealul Bârleştilor (501 m.), Dealul Holmul Mare (520,2 m. la P. T. Hotar Corni Cârligi). In dreptu curmăturei Girov—Bozieni marginea depresiunei o formează terasa superioară din stânga Cracăului [2]), Dealul Girovului (511,7 m. la P. T. Girov), apoi prin dreptul masivului Mărgineni ar urma Dealul Cracăului (342 m.), D. la Vie (342 m.), continuându-se în dreptul regiunei joase Negriteşti Barjoveni prin D. Nedei (350 m.), D. Podoleni (356 m.) care par a face parte din terasa superioară, fragmentată de, eroziune şi modelată în chip de dealuri. Dela Podoleni linia merge pe platforma inferioară : D. Făgătu (414 m.), D. lui Mihai (418 m.), D. Mocanului (382 m.), ca apoi să taie în curmeziş spre Sud terasele Bistriţei, pentru a ajunge iarăşi la capătul culmei salifere, în D. Baraboiu.

1) M. David, op. cit. pag. 41.

2) M. David, op. cit. pag. 50.

RELIEF, ALTITUDINE, DIVIZIUNI.

Ca relief depresiunea formează o unitate bine individualizată, cuprinsă între o regiune muntoasă la Vest, acoperită de păduri, a cărei înălţimi se menţin între 1000-1400 m. despărţită de cele două depresiuni vecine din Nord şi din Sud de dealurile înalte ale platformei medii, a căror înălţimi trec de 500 m. şi străjuită spre Est de trei masive domoale, în mare parte împădurite. Intreaga depresiune are o înclinare generală dela N. V. spre S. E. Panta ei nu e însă uniformă; e mult mai accentuată în Nord ca în Sud.

Jumătatea nordică a acestei depresiuni are ca axă valea Cracăului, iar cea din spre Sud valea Bistriţei.

După aceste două ape, depresiunea poate fi subîmpărţită în depresiunea Cracăului în Nord, până la o linie ce am duce-o dela Piatra-Neamţ, spre satul Slobozia, acolo unde terasa mijlocie a Bistriţei unită cu a Cracăului, formează un unghiu îndreptat spre Sud, iar dela această linie spre Sud se întinde depresiunea Bistriţei.

In depresiunea Cracăului deosebim trei regiuni morfologice distincte: 1) regiunea înaltă din Vest, care sprijinindu-se pe culmile Flişului, se pleacă spre Est şi spre Sud, terminându-se printr'un pinten îndreptat spre satul Isvoare, a cărui poziţie strategică a fost apreciată şi în epoca preistorică, 2) culoarul format prin eroziunea Cracăului şi 3) marginea masivului Ghindăuani Tupilaţi, a regiunei de dealuri foarte teşite din spre regiunea joasă Girov—Bozieni şi marginea masivului Mărgineni.

Depresiunea Bistriţei poate fi şi ea împărţită în aceleaşi regiuni asemănătoare: 1) regiunea colinelor intracarpatice din Vest, care până în dreptul satului Valea lui Ion se pleacă spre N. E. iar de aici încolo spre N. formând un vast amfiteatru, 2) regiunea netedă a teraselor şi a luncii Bistriţei şi 3) marginea masivului Runcu.

STRUCTURA GEOLOGICĂ

Din punct de vedere geologic, depresiunea Cracăului și a Bistriței e cuprinsă în zona Miocenului, mărginindu-se pe laturea ei vestică din Petricica-Bălțătești până la Sud de Piatra cu Oligocenul și purtând pe suprafața ei, în lungul apelor, formațiuni mai noi quaternare [1]).

Oligocenul este reprezentat prin trei formațiuni: depozite menelitice, depozite de Bonarowka, și gresiile de Măgura [2]). Depozitele monelitice, constituite din șisturi argiloase moi, se întâlnesc la baza muntelui Cernegura și în Petricica; depozitele de Bonarowka reprezentate printr'o alternanță de șisturi argiloase și de gresuri bogate în fosile, le găsim în partea mijlocie a acelorași înălțimi; iar gresiile de Măgura sau Kliva, care se prezintă în bancuri mai groase lipsite de fosile, formând partea superioară a Cernegurei și Petricicăi.

Aceste pături oligocene le întâlnim și în basinul superior al Cracăului. La răsărit și Sud de Piatra, depozitele menelitice din Petricica și Cernegura se pot urmări până în basinul pârâului Calu, unde sunt acoperite de salifer [3]).

Miocenul este reprezentat prin Helvețian sau Salifer și Sarmatic.

Cea mai însemnată formațiune din toate pentru depresiunea aceasta este cea din Helvețian, pentrucă ea acopere aproape toată depresiunea.

Saliferul ocupă suprafețe foarte întinse, cuprinzând ambele versanturi ale Cracăului, basinul Almașului, basinul inferior al Cuejdiului, precum și regiunea înaltelor dealuri subcapatice interne, dinspre depresiunea Tazlăului. „Putem distinge în Salifer două serii de depozite. El începe la bază printr'un conglomerat cu elemente variabile în dimensiuni și constituție, între care vom recunoaște însă totdeauna mate-

1) Harta geologică a României de Dr. I. Popescu-Voitești.
2) N. I. Paianu, Contribuție la studiul Județului Neamț, pag. 29.
3) N. I. Paianu op. cit. p. 30—31.

riale din depozite mai vechi Carpatice. Aşa vom avea bolovani din gresurile de Măgura şi şisturile menelitice din gresurile masive de Godula şi chiar din şisturile cristaline, anume quarţite şi chloroşisturi" [1]. Materialele sunt legate între ele printr'un ciment verzui, sau cenuşiu închis şi pot avea uneori o înfăţişare şistoasă [2]. Acest conglomerat se întâlneşte peste tot la baza saliferului.

In regiunea marginală estică, apariţia conglomeratelor, miocene este discontinuă, din cauza unei puternice inflexiuni a axei cutei marginale fapt care cauzează o mai ştearsă delimitare a depresiunei în spre răsărit [3].

Saliferul superior e construit din gresuri cu firul mare, cu o culoare cenuşie închisă sau chiar cafenie, e casant şi friabil [4].

Saliferul e acoperit în marginea lui răsăriteană de depozite sarmatice pe care le găsim şi în Sud (la Vest şi Sud de Buhuş—Racova), unde după Grozescu, Sarmaticul formează un adevarat golf intrat adânc în Saliferul de pe dreapta Bistriţei, apropiindu-se aici cel mai mult de marginea Flişului [5].

Din perioada Quaternară, găsim din Diluviu depozite de prundişuri carpatice pe valea Cracăului, pe ambele laturi până la confluenţa lui cu Bistriţa, precum şi în multe locuri la Sud de Piatra. La Nordul satului Calu, în dealul Horidiei se poate vedea un strat puternic de prundiş diluvian, zăcând pe gres şi acoperit cu loess [6].

Loessul se găseşte acoperind în unele locuri colinele şi chiar munţii până la înălţimea de 450 m. El e de culoare galbenă de diferite nuanţe, nu e stratisficat, are firul fin şi

1) N. Paianu, op. cit. p. 32.
2) N. Paianu, op. cit. p. 32.
3) M. David op. cit. p. 7 şi 18 şi Fig. 4.
4) N. Paianu, op. cit. p. 33.
5) M. David, op. cit. p. 8 şi 14.
6) N. Paianu, op. cit. p. 38.

e poros. Prezintă tendință de a se dărâma aproape vertical, formând pereți abrupți, a căror pantă poate trece de 20 m. [1]). Rocile sedimentare noi din Aluviu, sunt reprezentate prin terasele și aluviunile râurilor, așa de larg desvoltate în această depresiune.

TECTONICA

In ceea ce privește tectonica acestei regiuni, nu ne putem mărgini numai în limitele depresiunei, ci trebuie să ținem seama de suprafețe mai mari, care au suferit odată cu ea mișcări orogenetice.

Pe vechiul masiv cristalin în formă de sinclinal din Nord-Vestul Județului Neamț (la hotarul cu Transilvania), se razimă spre răsărit terenuri secundare și terțiare, formând pliuri longitudinale aplecate spre Est.

Subcarpații care alcătuiesc ultimul și cel mai nou adaus de cute sunt alcătuiți aproape numai din formațiuni terțiare.

Catenele dacice, Carpații Flișului și Subcarpații „se dispun în zone de cute descendente spre exterior, care sunt separate între ele prin puternice fracturi longitudinale, după care, fiecare zonă considerată în total, încalecă peste unitatea tectonică imediat exterioară" [2]).

Deci Flișul care mărginește depresiunea spre Vest e mărginit și el de o puternică fractură, după care, cutele lui răsturnate spre Est, încalecă peste depozitele salifere subcarpatice [3]).

Afară de aceste pliuri longitudinale, găsim și altele mai noi perpendiculare pe acestea, care sunt totdeauna crăpate și erodate (de exemplu : anticlinalul dintre Petricica și Cernegura dela Piatra-Neamț), astfel încât ele împart suprafața versatului răsăritean al Carpaților în benzi transversale, des-

1) N. Paianu op. cit. p. 38 și 39.
2) Dr. I. Popescu—Voitești, Elemente de Geologie, p. 388.
3) V. Mihailescu, România, planșa I. profilul A.

părţite între ele prin văi adesea ori profunde, prin care curg apele [1]).

După N. Paianu Carpaţii s'au ridicat în urma a trei mişcări mari, care au dislocat în trei epoce deosebite depozitele sedimentare. Intâia mişcare a avut loc la sfârşitul Cretacicului, deoarece Flişul eocenic stă discordant pe depozitele cretacee superioare, iar la baza Eocenului întâlnim conglomerate care arată o schimbare de nivel. A doua mişcare s'a produs la sfârşitul Oligocenului, datorită căreia la baza saliferului găsim conglomerate. Apele care au depus saliferul au bătut ţărmurile de gres de Măgura şi şisturile menelitice, dând astfel naştere acestor conglomerate.

A treia mişcare a avut loc după Salifer, căci depozitele salifere sunt înclinate spre Est. Profesorul David pune acestă mişcare în epoca Tortoniană, când s'a schiţat „cuta marginală a conglomeratelor de Petricica, a cărui zonă de inflexiune situată între cele două creste a Pleşului şi a Petricicăi, a servit ca poartă de intrare apelor mării Sarmatice în plină zonă saliferă" [2]), pătrunzând până în marginea Flişului.

O altă mişcare după Salifer, o pune în Sarmaţian III, când s'a cutat Sarmaticul şi supracutat Saliferul, a accentuat rupturile de pantă între zona carpatică şi subcarpatică şi inflexiunea cutei marginale. Tot ei i se datoreşte încălecarea zonei marginale a Flişului în unele regiuni peste Salifer (Cozla-Petricica).

Această mişcare e deosebit de importantă pentru depresiunea Cracău Bistriţa, pentrucă prin ea se individualizează toată depresiunea subcarpatică, care se conturase deja în Tortonian [3]).

Mişcarea dela sfârşitul Pliocenului, determinată de David Preda, a avut o intensitate, deci şi o importanţă mai mică în regiunea Neamţului.

---

1) N. Paianu op. cit. p. 44.
2) M. David op, cit. p. 21 şi 106
3) M. David op. cit. p. 20-21 şi 106.

EVOLUŢIA MORFOLOGICĂ

Depresiunea aceasta formată prin repetate mişcări orogenatice s'a individualizat mai bine şi s'a modelat apoi datorită eroziunei normale.

Suprafeţele plane aşa de larg desvoltate în lungul cursului Cracăului şi al Bistriţei sunt opera fenomenului de terasare a actualei reţele hidrografice. Eroziunea şi acumularea neîncetată a acestor ape, din Quaternarul inferior şi până astăzi în studii diferite, a avut ca rezultat formarea a trei rânduri de terase în lungul apelor şi luncilor lor.

Regiunile întinse mai înalte cu suprafeţe uneori destul de plane, care se găsesc mărginind pe o parte şi pe cealaltă această desfăşurare de lunci şi terase, se datoresc însă unor fenomene de eroziune mai vechi, a trei cicluri de eroziune cauzate de trei mişcări verticale pozitive.

D-l Prof. David numeşte cele trei platforme de eroziune rezultate, pe fiecare după regiunea unde a găsit-o mai bine desvoltată: 1) Platforma superioară Corni născută la sfârşitul Sarmaţianului III şi în Meoţian, 2) Platforma mijlocie Ghindăuani (din Ponţian), 3) Platforma inferioară Grumăzeşti (e formată în Dacian şi începutul Levantinului).

Dintre aceste trei platforme, cea mijlocie şi cea inferioară ocupă suprafeţe mai mari în depresiune.

Platforma medie este bine desvoltată spre limita de N. şi N. E. a depresiunei Cracăului în Dealul Ghindăului (P.T. Crăcăuani I 565 m. alt.), Culmea Dumbrăvioarei (P. T. Crăcăuani III 551 m.), D. Bârleştilor (501 m.), Holmul Mare (P. T. Hotar Corni Cârligi 520,2 m.). Pe marginea acestei platforme, spre Cracău găsim treapta mai joasă a platformei inferioare.

O regiune unde aceste platforme ocupă suprafeţe mult mai întinse este regiunea înaltă din N. V. depresiunei. Platforma mijlocie larg desvoltată aici e foarte clar evidenţiată în Dealul Balaurului (517 m. alt.), D. Dărmăneştilor (P. T.

Dărmăneşti 505 m.), dealurile dintre Gărcina şi Sarata-Pângăraţi, D. Căşăria (521 m.), D. Prohalu (care are la P.T. Dobreni 532 m. alt.), D. Cioca (559,4 m. la Hotar Negreşti Oşlobeni) ş. a.

Această regiune înaltă e despărţită în două de basinul despădurit al Almaşului şi Almăşelului. In unghiul format de cursul acestor două ape se găseşte bine desvoltată platforma inferioară în Dealul Măguricea şi D. Almaşului. Partea sudică a platformei medii din Dealul Balaurului e continuată până'n Dealul Boţoaiei de platforma inferioară.

Aceste platforme le găsim iarăşi foarte desvoltate în S. V. depresiunei, în regiunea cuprinsă între depresiunea Tazlăului şi terasa superioară a Bistriţei. Intreaga culme despărţitoare dintre depresiunea Bistriţei şi a Tazlăului aparţine platformei medii [1]). La răsăritul ei, platforma inferioară bine populată, se întinde pe suprafeţe foarte mari dela pârâul Calu până unde platforma medie contureazǎ depresiunea Bistriţei spre Sud. De asemenea platforma inferioară se distinge bine şi pe marginea sud—estică a depresiunei.

Cele mai joase şi mai noi forme de relief din întreaga depresiune sunt terasele şi luncile. Numai terasele Cracăului şi a Bistriţei sunt bine desvoltate; celelalte ocupă suprafeţe destul de reduse.

Cracăul curge până la Bodeştii Precistei printr'un uluc destul de strâmt între cele două platforme de eroziune, fiind pe amândouă malurile însoţit de câte o terasă îngustă plecată spre S. E., cu o pantă dela Crăcăuani până la Bodeşti de aproape 100 m.

Dela Bodeştii Precistei de Sus, până spre Căciuleşti se desfăşoară pe malul drept al Cracăului terasa inferioară aşa de mult, încât în dreptul satului Dobreni, la Nord de Almaş, ea atinge o lăţime de 3000 m. Aceiaşi lăţime o păstrează şi la Sud de apa Almaşului. Netezimea ei e mare,

---

1) M. David op. cit. p. 46

cu toată înclinarea ei spre S. E., încât oamenii numesc partea cuprinsă între Dobreni, Bodeştii Precistei de Sus şi apa Almaşului, „Şesul Almaşului".

In regiunea aceasta, însă pe malul stâng, terasa inferioară e prea puţin desvoltată. Terasa medie se observă însă destul de bine până în spre Verşeşti, cu panta ei abruptă, iar cea superioară a fost aproape nimicită.

Dela Verşeşti terasa inferioară ocupă pe malul stâng suprafeţe mai întinse (de exemplu Şesul Girovului), până în dreptul dealului Troiţa. Margina terasei superioare formează şi margina depresiunei spre regiunea joasă Girov-Bozieni. In dreptul satului Dăneşti terasa medie are o pantă abruptă spre terasa inferioară, ca şi în dreptul Troiţei, unde terasa inferioară a fost pe o porţiune în întregime erodată de Cracău. La Sud însă ambele terase sunt bine desvoltate şi se racordează cu terasele respective ale Bistriţei.

Pe malul drept în această parte a cursului inferior al Cracăului, terasa inferioară formează două triunghiuri, unul mai mic în dreptul Girovului şi altul mai mare, numit Şesul Călimani, care spre Sud se racordează cu terasa inferioară a Bistriţei. Terasa medie dela Sud de dealul Boţeşti unindu-se cu terasa medie a Bistriţei, alcătueşte o prispă enormă trunghiulară plecată uşor spre Sud, cu o suprafaţă de peste 21 Km. p.

Terasele Bistriţei sunt şi mai larg desvoltate. Terasa inferioară are o suprafaţă foarte mare. Pe stânga Bistriţei ea începe dela Piatra-Neamţ şi însoţeşte Bistriţa pe toată lungimea ei la vale, având lăţimea mijlocie de 2.500 m. dar ajunge şi la 3.800 m. în dreptul satului Vânători Dumbrava Roşie, unde i se adaugă pe malul Bistriţei o treaptă nouă mai joasă, numită „Şesul Rujana" şi îngustimea cea mai mică de 500 m. în dreptul Buhuşului. Această terasă coboară de la Piatra până la poarta de ieşire a Bis-

Clișeu MARG. CONSTANTINESCU
IN DREAPTA CONTACTUL INTRE TERASA INFERIOARĂ ȘI CEA MIJLOCIE A BISTRIȚEI,
IN STÂNGA ȘEAUA DELA RĂSĂRITUL PETRICICĂI PE UNDE CURGEA ODATĂ CUEJDIUL.

triței din depresiune, pe o lungime de 42 Km. numai cu 120 m. Nicăeri nu găsim în toată depresiunea Cracăului și a Bistriței o suprafață mai netedă și mai întinsă fără nici o întrerupere, ca aceasta (peste 100 Km. p.).

Pe dreapta Bistriței de la Piatra până în dreptul satului Calu, pe o lungime de 10 Km. terasa inferioară este erodată de Bistrița. Câteva petece mici din această terasă abia se pot identifica în câteva locuri. De la satul Calu însă, până la Ruseni, terasa inferioară e continuă, având o lățime de 500-800 m. ca de aici încolo spre Sud, terasa să câștige în lățime ajungând până la 2.500 m.

Terasa mijlocie, începând de la Sud, de dealul Petricica și continuându-se și spre Nord prin șeaua de după Petricica cu te-

rasa de pe valea Cuejdului, se întinde pe malul stâng al Bistriței până la satul Slobozia, unindu-se cu terasa mijlocie a Cracăului.
In această parte terasa mijlocie se aseamănă prin larga ei desfășurare, neîntreruptă, și netezimea ei, cu terasa inferioară. In dreptul satului Slobozia, terasa e întreruptă de cursul Cracăului și de terasa lui inferioară, ca apoi să o găsim în continuarea terasei mijlocii de pe stânga Cracăului până spre Podoleni. De la Podoleni la Buhuși a fost roasă de apele Bistriței așa de mult, în cât ea lipsește aproape cu totul, iar terasa inferioară s'a întins în paguba ei până la abruptul celei superioare. La Sud de Buhuș, terasa inferioară apare însă din nou destul de bine evidențiată.

Pe dreapta Bistriței, până la părâul Nechit, terasa mijlocie se întâlnește abia în câteva locuri, cu suprafețe foarte mici; pe când de la Nechit încolo (spre Sud), ea capătă o desvoltare mai mare până la satul Cândești.

Terasa superioară, spre deosebire de celelalte două, e foarte mult redusă. Se găsește mai bine conservată, pe malul stâng, spre Isvoare și în regiunea cuprinsă între Podoleni și Buhuș, iar pe malul drept între satele Calu și Rediu, unde sprijinindu-se direct pe terasa inferioară spre Bistriță și fiind segmentată până la nivelul terasei inferioare de ape cu cursuri adânci, are aspectul, privită dinspre răsărit, a unor blocuri enorme tăiate în pământ.

Luncile acestor două ape sunt deosebite una de alta prin aceia că lunca Cracăului e mai îngustă, plină de bolovănișuri întinse, pe care vegetația se prinde greu, pe când lunca Bistriței, e mai largă (are în mijlociu cam 1.500 m., iar în dreptul Buhușului ajunge până la 2000 m.) și e acoperită în mare parte de vegetație lemnoasă de baltă, constituind vara, dela Roznov spre Sud, un minunat coridor de verdeață în lungul apei.

Suprafețele plane atât de întinse a teraselor au o mare

importanță pentru populația din această regiune, de oarece ele formează grânarul de bază a întregii depresiuni. Ogoarele se înșiră aici unele lângă altele, smălțuindu-le cu culturile diferite care se fac pe ele.

CLIMA

Depresiunea Cracăului și a Bistriței e cuprinsă, ca și întreg ținutul Subcarpaților, după clasificarea făcută de d-l prof. V. Mihăilescu, în climatul de tranziție al regiunei colinare, caracterizat prin temperatura medie anuală ce variează între 8^0 2 și 10^0 (după regiune), cu ierni aspre, veri nu prea călduroase și precipitațiuni mijlocii între 600 și 700 mm. anual [1]).

După calculele făcute de d-l V. Andrei în „Climatologia Moldovei Subcarpatice", media anuală pentru Subcarpații răsăriteni e de 8^0 3, ceea ce e explicabil, pentru că ne găsim în apropierea climatului bucovinean, a cărui temperatură medie e cuprinsă între $7^0 — 9^0$ [2]).

Regiunea Subcarpaților răsăriteni fiind alcătuită din regiuni mai înalte și depresiuni intracolinare, va fi de așteptat că mersul temperaturei în depresiune să fie altul decât al ținuturilor înconjurătoare. „Les plaines et les basins intérieur ont une tendance à être des îlots de froid en hiver et de chaleur en été" [3]). Lipsa stațiunilor meteorologice fac deocamdată imposibilă o precizare bazată pe date statistice precise și de lungă durată. Cele două stațiuni din depresiune, una la Piatra, unde condițiile de climă sunt schimbate din cauze locale și alta mai mică la Buhuș, sunt insuficiente.

Totuși se poate observa că în depresiunea Cracăului și a Bistriței temperatura nu se deosebește prea mult de a ținuturilor din spre răsărit, ne fiind bine apărată de înălțimi

1) V. Mihăilescu, România p. 141.
2) Ibid. op. cit. Fig. 26 „Regiunile de climă din România".
3) Emm. de Martonne, Traite de Geographie Physique T. I. p. 138.

în acea parte; în schimb în comparație cu regiunea muntoasă din Vest, depresiunea are temperatura tuturor anotimpurilor mai ridicată.

In interiorul ei, media anuală a temperaturei e ceva mai joasă în spre apus, în apropierea munților, ca în spre răsărit, de asemenea în Nord, față de regiunea din Sud.

Vânturile cele mai dese bat aici din N. și N. V. scurgându-se mai ales în lungul Cracăului și a Bistriței.

In ceea ce privește ploile, cantitatea precipitațiunilor în depresiunea e mai mare ca în regiunea dealurilor (641 m.m. în depresiune și 558,3 în reg. deluroasă). Excepție face numai iarna, când depresiunea e mai secetoasă ca în regiunea dealurilor [1]).

SOLUL

Desimea populației într'o regiune oarecare e strâns legată și de producția solului; de aceia e important lucru să știm și care e natura solului din această depresiune.

Privită pe o hartă a solurilor [2]), depresiunea Cracăului și a Bistriței poate fi împărțită în două regiuni și anume, una în Nord și alta în Sud, despărțite printr'o linie ce ar trece pe la Piatra, arcuindu-se pe la Sudul dealului Boțoaia până la satul Dochia.

Regiunea din Nord e acoperită aproape toată cu podzol, solul caracteristic pădurilor de fag [3]). Spre Vest ea e mărginită cu zona podzolului schelet și a solurilor schelete a înălțimilor Flișului, care conține numeroase fragmente din roca pe care a luat naștere. Spre Est podzolul se întinde însă până departe spre Prut, cu mici întreruperi. In spre masi-

---

1) V. Andrei, Climatologia Moldovei Subcarpatice, p. 13.
2) Harta Solurilor României, întocmită de Secțiunea Agrogologică a Institutului Geologic din București.
3) I. Simionescu, Tratat de Geologie p. 377.

vul Corni găsim în Sud Vestul acesteia o insulă de lăcoviști, precum și numeroase aluviuni noi în lungul Cracăului.

Regiunea din Sud are un sol mult mai variat. De al linia mai sus pomenită, până la Buhuș pe stânga Bistriței, găsim un sol brun-roșcat de pădure. E solul pădurilor de stejar. In mijlocul lui, ca o insulă, se găsește o suprafață acoperită cu cernoziom degradat, sol care ne indică antestepa. In colțul din spre S. E. pe la Buhuș apare iarăși podzolul. In dreapta Bistriței, în lungul cutei înalte salifere din Sud-Vestul depresiunei, se întinde podzolul schelet și soluri schelete care îmbracă întreaga cunună a munților României. Din spre ținutul Bacăului, pătrunde pe la Sud o fâșie din zona podzolului până aproape de părâul Iapa. Iar în dreptul insulei de cernoziom degradat din stânga Bistriței, găsim și aici o limbă îngustă din acest sol. Lunca Bistriței ca și a afluenților ei se desemnează prin lăcoviști (mai ales cursul mijlociu al pâraelor Calu, Iapa și Nechitul) și bogate aluviuni noi.

HIDROGRAFIA

Apele din depresiunea Cracăului și a Bistriței aparțin absolut toate basiunului Bistriței.

Privind pe orice hartă topografică regiunea, vedem că în depresiune, afară de cele două cursuri mari Bistrița și Cracăul, e o mare sărăcie de ape curgătoare din cauza lipsei isvoarelor. Această sărăcie hidrografică care a influențat în mai multe locuri și așezările umane, ni se pare și mai accentuată, dacă o comparăm cu regiunea muntoasă din Vest, așa de bogată în isvoare, sau măcar cu cea din Est, mai puțin bogată ca cea muntoasă, unde masivele Corni, Mărgineni și Runcu formează trei noduri hidrografice, pe coastele cărora apele curg de jur împrejur ca spițele unei roți, iar satele le formează cununi în jur.

Acest fapt se explică dacă-l punem în legătură cu alcătuirea geologică a depresiunei, acoperită aproape în întregime de salifer şi cu prea puţine rupturi de pantă.

Atât Bistriţa, cât şi Cracăul au prin depresiune un curs longitudinal.

Bistriţa tae transversal Carpaţii Flişului, pentru a intra în depresiune pe la Piatra-Neamţ (312 m. altitudine la suprafaţa apei), tocmai prin punctul pe unde d-l prof. V. Mihăilescu duce linia despărţitoare între Carpaţii din grupa nordică înaltă şi cei din zona deprimată din sudul liniei Baraolt, depresiunea Ciucului, valea Bicazului şi cotul Bistriţei la Piatra [1]). La Piatra curge prin ulucul unui anticlinal crăpat ce unea odată Cernegura cu Petricica [2]). Atât în Petricica, cât şi în Cernegura (aproape de satul Văleni) se văd foarte bine păturile înclinate în sens contrar, care alcătuiau acest anticlinal, prin care Bistriţa a continuat opera de distrugere începută de forţele eneogene. După ce străbate în diagonală depresiunea în jumătatea ei sudică, curgând pe o lungime de 40 km. cu o pantă de 120 m. (2,8 m la km.) [3]), iese prin poarta adâncă din spre S. E.

De la Piatra pe o distanţă de 10 Km. la vale, până în dreptul dealului Goranu, bate cu putere în malul drept, unde şi-a distrus terasele, încât între munte şi apă nu s'a putut aşeza decât un biet sat mai mult ţigănesc, Vălenii. De aici în colo până la Ruseni, apele continuă să bată mai mult în dreapta, dar nu cu atâta tărie. Intre Ruseni şi Buhuş apele curg liniştite între două terase inferioare late, ca de la Buhuş să bată spre stânga, îngustând terasa inferioară, după ce în alt stadiu a distrus între Podoleni şi Buhuş terasa mijlocie.

---

1) V. Mihăilescu, România p. 282 şi harta „Diviziunile Carpaţilor Răsăriteni."

2) N. Paianu, op. cit. p. 45.

3) Lungime totală a Bistriţei (după I. Rik) e aproape de 300 km. Isvorând dela o altitudine de 1900 m. şi având la vărsare în Siret 140 m. are o înclinare medie de 6,3 m. la km.

Tot cursul Bistriței prin depresiune e alcătuit din numeroase brațe. care-i dau înfățișarea unei frânghii prea larg împletite.

Primul afluent mai însemnat pe stânga e Cuejdiul, care după ce conturează Cozla pe la Est, se încovoae spre dreapta și trece printre Cozla și Petricica, despărțindu-le pentru a se varsa apoi în Bistriță.

Odată, înainte de captarea suferită ce l-a abătut printre aceste două înălțimi, el își continua cursul spre Sud, pe la răsăritul Petricicăi și apoi în lungul terasei inferioare a Bistriței, pe unde curge astăzi, pe vechia albie, firavă, Potocina [1]). Vechiul curs se poate observa destul de bine pe teren, din capătul Sud Estic al Petricicăi. Această captare făcută de o apă ce curgea pe clina apuseană a culmei Cozla-Petricica o putem pune în legătură și cu falia care s'a format odată aici, datorită scufundării Cozlei, când Petricica și Cernegura au rămas pe loc [2]).

Cel mai însemnat afluent al Bistriței din tot cuprinsul depresiunei este Cracăul. El izvorăște din munții din Vest, de la o altitudine de peste 1000 m. și curge prin depresiune pe o lungime de 41 Km., cu o înclinare medie de 6.8 m. la Km. [3]) (la intrarea în depresiune are o alt. de 540 m. iar la confluența cu Bistrița 260 m. alt.). E deci mai repede ca Bistrița, însă ca și ea își domolește foarte mult mersul de îndată ce ajunge în depresiune, fapt care are ca urmare o depunere foarte mare de aluviuni.

Afluenții de pe dreapta Cracăului, colectați mai toți de părâul Almaș, își au izvorul din regiunea înaltă a Flișului,

---

1) Acest fapt a fost susținut de mine în lucrarea de licență din Iunie 1930 și și-a găsit confirmarea apoi în studiul „Relieful regiunei Subcarpatice din distr. Neamț și Bacău" a Profesorului M. David publicat în 1932).

2) N. Paianu, op. cit. p. 45.

3) De la izvor până la Crăcăoani are o înclinare de 24 m. la kilometru.

iar cei din stânga (pârâul Bereasa, p. Bârleştilor, p. Zahorna p. Bahnei), din masivul Corni.

Spre vărsare curge pe terasa inferioară a Bistriţei, făcând o mulţime de meandre şi apoi îşi adânceşte albia la marginea terasei inferioare a Bistriţei, formându-şi la gură un fel de pâlnie largă săpată în malul terasei Bistriţei, fapt după care i se poate stabili şi vârsta în raport cu a Bistriţei.

Tot pe stânga primeşte Bistriţa şi pe Câlniştea, care curge în lungul terasei inferioare a Bistriţei pe o lungime de vre-o 9 km. făcând numeroase meandre şi primind din spre răsărit pe Buhna, Buhniţa şi părâul Verdele. La un kilometru mai la Sud de vărsarea ei în Bistriţă, o altă apă soră cu aceasta, o continuă parcă, curgând pe un pat mai puţin adâncit şi deaceia, îşi resfiră braţele pe întinderi destul de mari. După ce curge vreo 8 km. în lungul terasei inferioare, se varsă în Bistriţă odată cu Orbicul.

Aceste două ape care folosesc un vechi drum al Bistriţei, dacă ar fi întrebuinţate la grădinărit, ar transforma terasa inferioară a Bistriţei într'un loc deosebit de productiv.

Pe dreapta afluenţii Bistriţei sunt mai numeroşi şi mai viguroşi (exceptând din stânga Bistriţei, Cracăul), isvorând din regiunea înaltă din Vest. Păraile Calu, Iapa, Mesteacănul, Nichitul, Dragova, Valea lui Ion, Boiţa ş. a. au văi care oferă condiţii foarte bune pentru aşezările umane.

După cum se poate observa, toate cursurile de apă ceva mai însemnate îşi au isvorul în afara depresiunei.

Calea longitudinală urmată de actualele ape a fost determinată de existenţa celor două limite tectonice: spre Vest falia Carpaţilor şi înaltele cute salifere; iar spre Est, linia anticlinală a Saliferului marginal.

Atunci când toată regiunea subcarpatică ce forma o singură depresiune longitudinală, mărginită spre Est de o culme care suferise o puternică inflexiune, ce servise ca

Biblioteca Documentară
Piatra Neamţ

poartă de pătrundere a mării sarmatice, a devenit uscat, această inflexiune a ajuns poarta de ieşire a apelor nu numai din zona Schilerului, dar chiar şi celor din Carpaţi [1]).

Reţiaua hidrografică a fost aşa dar la început transversală, apele scurgându-se spre Siret prin şeaua joasă Girov-Bozieni.

Dovada o constitue valea largă folosită azi de ape cu totul neînsemnate, numeroasele iazuri şi terenuri apătoase acoperite de stufărişuri, numite bahne, precum și depozitele aluvionare aduse tocmai din zona internă a Carpaţilor, găsite pe cele mai înalte nivele de eroziune de aici [2]).

Această îndrumare hidrografică spre Est s'a menţinut, atâta vreme, cât faciesul petrografic al depresiunei nu i-a dat altă direcţie. „Din moment ce însă prin aceste procese de dăltuire a acestei regiuni, eroziunea normală a ajuns să se adâncească în faciesuri deosebite — puţin permeabile ale Saliferului, spre interior și puţin infiltrabile ale Sarmaticului spre exterior, de atunci drenajul s'a organizat din ce în ce mai puternic spre partea internă a zonei, în plin Salifer, — prin mari procese de captări, îndrumând deschiderea văilor pe direcţiunea indicată de mersul pliurilor, sau a liniilor de contact anormal... [3])". Și astfel datorită noii reţele hidografice longitudinale, care încetul pe încetul prin eroziuni, acumulări și captări ajunge la forma actuală, se schimbă aspectul general al depresiunei, până ajunge la forma de azi, care și ea va fi trecătoare.

VEGETAŢIA

Depresiunea Cracăului și a Bistriţei nu e conturată numai prin înălţimile care o înconjoară, ci și de pădurile

1) M. David, op. cit. pag. 86.
2) Ibid op. cit. p. 86.
3) M. David, op. cit. p. 87

care acopăr aceste înălţimi. Spre Vest codrii care formează pe lanţul muntos o pânză cu prea puţine întreruperi, spre răsărit cele trei masive : Corni, Mărgineni şi Runcu împădurite în mare parte, iar spre Sud pădurile din regiunea munţilor, continuându-se şi pe culmea despărţitoare între depresiunea Tazlăului şi a Bistriţei, fac ca această depresiune să aibă un aspect insular deosebit în mijlocul regiunilor încunjurătoare.

De sigur că înainte de intervenţia omului, toată depresiunea, afară de regiunea de antestepă de la Sud de Roznov, nu era decât un codru nestrăbătut, probă micile petice de pădure care se găseau până nu de mult în urmă în regiunile unde pădurea lipseşte cu totul pe suprafeţe foarte întinse. Pe hărţile topografice mai figurează şi astăzi păduri ca Dumbrava Roşie, Pădurea Boţeşti, Dumbrava Rotundă, Dumbrava Poenii şi altele, transformate apoi în „islazuri politice". Nici graniţele pădurilor mai mari nu se mai potrivesc cu cele de pe hartă şi ar fi interesant să se facă o nouă hartă a pădurilor, ca să se vadă cât de repede a mers despădurirea dela 1894 de când s'au făcut ridicările topografice, până astăzi şi ce suprafeţe s'au distrus.

Pădurea, câtă a rămas, e alcătuită aici mai mult din fag şi stejar. Bradul nu se găseşte decât pe culmile mai înalte dela hotarul vestic.

Despădurirea, în vechime, s'a făcut după gradul de populare a depresiunei şi în raport direct cu nevoile ei ; acum ea e în funcţie şi de alte interese. Cea dintâi despădurire a fost făcută probabil în lungul Bistriţei şi a Cracăului, pe terase ; apoi a început în lungul apelor să înainteze în regiunea platformelor inferioare, până le-a lăsat aproape goale Astăzi mai toate pădurile se găsesc pe platforme mijlocii care-s şi cel mai slab populate. Despădurirea înaintează şi în ţinutul lor pe valea apelor. Cursul superior al Almaşului, Horaiţa, Cuejdul, Calu, Iapa, Nechitul spre munte etc. for-

mează lungi coridoare despădurite cu tendință de a se lărgi în lături prin noi defrișări. Poenile s'au înmulțit atât de mult pe platforma mijlocie din S. V. depresiunei, încât pădurea a rămas acum ca o dantelă.

Așa dar, în stadiul de despădurire în care se găsește depresiunea astăzi, putem spune că terasele sunt complet despădurite; pe platformele inferioare se mai găsește ici și colo, rar, câte o pădure; iar platforma medie care e împădurită, a început să fie și ea defrișată, începând din interiorul depresiunei spre margini.

Dacă s'ar lua măsuri din timp, pădurea s'ar împlini din nou pe înălțimile și pantele nefolositoare agriculturii, rămânând numai amintirea acestor devastări, ca în regiunea imediat vecină a muntelui, unde numai numele foarte des întâlnite de Runcu, Pleșea, Arsurile, Curăturile etc. (az complet împădurite) ne mai stau mărturie de ce a suferit acolo codrul pe timpul cât a dat adăpost populației fugită din calea barbarilor năvălitori.

POPULAŢIA
NUMĂR, DENSITATE.

Suprafaţa întregii depresiuni, este de circa 891 km. p. [1]), fiind mai toată cuprinsă din punct de vedere administrativ în judutul Neamţ, afară de o mică parte din Sudul ei, cuprinzând 7 sate (Păşcărenii, Valea lui Ion, Ţârdenii, Boiţa, Blăgeşti, Şipote şi Buda), care au trecut în timpul din urmă la judeţul Bacău [2]).

Dupa statisticile prefecturilor de Neamţ şi Bacău, întocmite în 1937 pe comuni, adăugind la fiecare şi diferenţa dintre numărul născuţilor şi al morţilor, populaţia acestei depresiuni era la 1 Ianuarie 1938 de 79.221 locuitori.

Din acest număr, 65.623 de oameni formează populaţia rurală, locuind în cele 73 de sate ale depresiunei şi 13.598 locuitori populaţie urbană (în Trg. Buhuş).

Impărţind numărul locuitorilor la suprafaţa depresiunei, găsim o densitate de 88.8 loc. la km. p.

Intregul judeţ Neamţ, după statistica recensământului din 1930 era de 50 loc. la km. p. [3]), iar dacă adăugim sporul de populaţie de atunci până la 31 Decembrie 1937 care e de 6, 6, am avea o densitate de 56,6 loc. la km. p.

Această diferenţă aşa de mare între densitatea depre-

---

1) Calculată, adunând suprafaţa pe care o are fiecare comună. Măsurată pe hartă, este mult mai mică, deoarece în felul acesta facem abstracţie de plusul dat de formele de relief.

2) Hotarele judeţelor sunt într'o necontenită schimbare, pentrucă împărţirile lor sunt făcute arbitrar şi nu după criterii geografice.

3) Judeţele mărginaşe aveau în 1930 următoarele densităţi : Bacău 59,1. Roman 80,8. Baia 46,5. Câmpulung 40,5. Mureş 59,7. Ciuc 29,4.

siunei, care întrece cu mult şi densitatea medie a ţării, se explică uşor, deoarece mai mult de jumătate din judeţul Neamţ e acoperit cu munţi, unde satele, în afară de valea Bistriţei, sunt mici şi foarte rare.

In general Subcarpaţii sunt bine populaţi şi diferenţa între ţinutul muntos şi regiunea ocupată de ei, e foarte mare. Depresiunile subcarpatice au însă un procent mai ridicat de populaţie, deoarece au suprafeţe plane mai întinse pentru agricultură şi sunt mai bine adăpostite.

„Datorită prezenţei acestor depresiuni, munţii Moldovei sunt mărginiţi de insulele de populaţie din Giurgeu, Ciuc, Braşov, apoi Vrancea, Tazlău, Cracău, Nemţişor. La depresiunile intracarpatice (Giurgeu etc.), desimea populaţiei trece de obiceiu de 100 putându-se ridica până la 160 ; în cele subcarpatice însă, cu puţine excepţii şi acelea parţiale, terenurile în general sărate, puse în mişcare de o despădurire sălbatică, nu îngădue decât desimi cuprinse între 25-75“ [1]).

Depresiunea Cracăului şi a Bistriţei trece de limita superioară de 75, având o densitate de 88.8 loc. la km. p. Desimea aceasta e însă foarte variabilă în interiorul ei. Cea mai mare densitate o are regiunea cuprinsă între calea ferată Bacău-Piatra şi limita de Vest a depresiunei, care e foarte bine populată. In al doilea rând urmează Nordul depresiunei Cracăului până la şoseaua Piatra-Girov-Roman. Iar cea mai rară populaţie o găsim în triunghiul cuprins între Piatra, Dochia şi Podoleni, din mijlocul depresiunei.

CARACTERE ANTROPOLOGICE [2])

Cel care s'a ocupat mai mult până acum de măsurătorile antropometrice în România a fost E. Pittard.

---

1) V. Mihailescu, România, p. 225.

2) Alegând subiectul acestei lucrări, credeam că luând măsuri antropometrice a câtorva sute de oameni din diferite sate ale depresiunei, voi putea ajunge să trag unele concluzii relative la populaţia

In timpul din urmă lucrând după metodele mai noi ale lui Rudolf Martin, echipele Regale studenţeşti însoţite de profesori şi doctori, au făcut măsurători în trei sate, a căror rezultate au fost publicate în „Enquêtes Anthropologiques dans trois vilages Roumains des Carpaths" sub direcţia d-lui prof. Fr. I. Rainer.

Măsurătorile acestea, reduse la început la câteva caractere antropologice, au devenit acum foarte numeroase şi se lucrează cu mijloace tehnice superioare, pentru a da date cât mai precise.

Şi nu numai caracterile somatice externe sunt însemnate, ci trebue să ţinem seama deopotrivă de caracterele „anatomice şi fiziologice interne — căci numai astfel se poate intreprinde o cercetare pozitivă care să ducă la rezultate valabile în ceia ce priveşte specia omenească" [1]).

Când şi regiunea depresiunei Cracăului şi a Bistriţei va avea norocul să fie cercetată de specialişti antropologi, se vor putea trage concluzii interesante, deoarece aici a fost o suprapunere de populaţie cu caractere somatice deosebite.

Pittard dă pentru judeţul Neamţ următoarele date cu privire la înălţimea taliei: 1661,9 m.m. talie mijlocie, 14$^0/_0$ talie mică, 26$^0/_0$ talie sub mijlocie, 33$^0/_0$ deasupra mijlocie şi 27$^0/_0$ talie mare[2]).

---

ei şi în acest sens am lucrat o vară întreagă. Având însă unele chestiuni de lămurit, am apelat la d-l profesor Rainer, care ca specialist mi-a demonstrat, foarte binevoitor, că măsurile luate în felul acesta, fără a lucra câtva timp sub supravegherea unui specialist în materie, fără a avea uneltele necesare atât de numeroase care se cer acum şi mai ales fără a dispune de un timp, enorm de lung ca durată pentru măsurători efectuate de un singur om, sunt greşite, după cum greşite sunt şi unele lucrări făcute în aceleaşi condiţii de alţii.

In această situaţie, acest capitol care ar fi trebuit să fie tratat cu extensiune mai mare, pentru importanţa lui, va fi expus mai pe scurt, mărginindu-mă la câteva observaţii personale şi la datele lui Pittard.

1) S. Mehedinţi, Curs de Etnografie din 1931-1932, p. 112.

2) Rugène Pittard, Repartition Géographique dans le Royaume de Roumanie de quelques caractères antropologiques p. 63, tablou Nr. 6.

Comparând datele acestea, cu cele calculate pentru județele vecine din Nord și Sud, vedem că în raport cu ele, talia oamenilor din județul Neamț, este ceva mai mică.

JUDEȚUL	Talie mijlocie în m.m.	Talie mijlocie %	Talie sub-mijlocie %	Talie mare %
Baia (fost Suceava)	1679,5	10,3	13.23	43.03
Bacău	1670	8,44	24.09	31.33
Neamț	1661,9	14,	28	37.

după E. Pitard

Despre județele Suceava (Baia) și Bacău, spune că ele apar pe hartă ca insule de statură înaltă [1]), or ar fi trebuit ca și regiunea cuprinsă între ele să fie la fel. Și tocmai în mijlocul lor găsim o insulă de populație cu talia ceva mai mică. Acest fapt are însemnătatea lui, deoarece în Transilvania talia este mai mică decât în Moldova, deși destul de mare față de alte provincii. Pentru Transilvania Pittard ne dă 15,52% talie mică, 60,26% talie mijlocie și 24,20% talie mare; pe când pentru Moldova găsim 11,6% talie mică, 56,22% talie mijlocie și 33,18% talie mare [2]), lucru de care trebue să ținem seamă când va fi vorba de emigrările de peste munți.

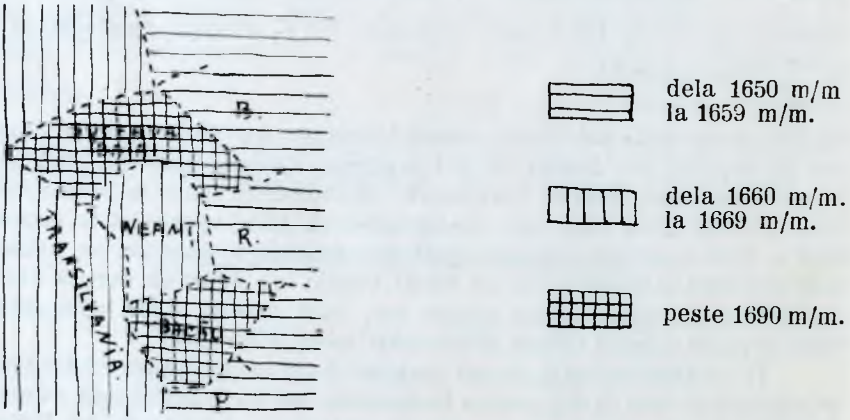

(Extras din harta „Repartition de la taile en Roumanie")

1) E. Pittard, op. cit. p. 70.
2) E. Pittard, op. cit. p. 60.

La recrutarea făcută în 1937 a soldaţilor născuţi în 1916, după măsurile luate de medic în 18 comune din depresiune, înălţimea oamenilor a fost următoarea:

COMUNELE	No. recruţilor născuţi în 1916	TALIA			
		Sub 154 cm.	154-160	161-165	Peste 165 cm.
Crăcăoani	30	—	3	6	21
Negreşti	26	—	4	4	18
Bod. Precista	37	—	2	4	31
Dobreni	25	1	4	6	14
Căciuleşti	14	—	1	5	8
Girov	37	2	2	6	27
Săvineşti	23	1	4	2	16
Slobozia	24	3	2	3	16
Calu	25	2	4	1	18
Roznov	17	2	3	2	10
Zăneşti	31	—	5	2	24
Mastacăn	15	—	3	3	9
Podoleni	29	1	—	9	19
Borleşti	18	1	1	2	14
Rediu	32	4	1	5	22
Costişa	19	1	1	4	13
Cândeşti	21	2	2	7	10
[1]) Buhuş (Români)	13	—	1	2	10
TOTAL	436	21	46	76	313
[1]) Evrei	14	1	1	2	10

La această înălţime ar mai trebui adăugat plusul cu care bărbaţii cresc după 21 de ani (circa 1/2 de cm.).

Şi în privinţa culorii părului se observă acea insularitate a judeţelor Baia, Neamţ şi Bacău, deci a aceluiaş ţinut de sub munte, faţă de regiunile din Est şi din Vest. In aceste judeţe procentul celor cu părul de o culoare mai închisă e mai mic decât a judeţelor alăturate. Deci avem deaface cu o populaţie cu o talie mai mare şi cu părul de o coloraţie mai deschisă.

Judeţul Neamţ, ca şi în privinţa înălţimii, are acest procent mai mic, apropiindu-se prin aceasta de Transilvania, unde procentul e foarte scăzut. Dar nici în privinţa culorii închise a părului nu se ridică la procentul celor două judeţe din Nord şi Sud pe care le întrece numai în ceea ce priveşte culoarea mijlocie a părului.

Clişeu MARG. CONSTANTINESCU

FEMEI DIN SATUL PODOLENI

Clişeu MARG. CONSTANTINESCU

FETE DIN BODEŞTII-PRECISTEI

Clişcu MARG. CONSTANTINESCU
BĂTRÂNI DIN SATUL GIROV

Clişeu MARG. CONSTANTINESCU
OAMENI DIN GIROV

JUDEȚELE	Culoarea părului		
	Deschis %	Mijlociu %	Inchis %
Baia	2,46	35,58	61,96
Bacău	2,44	37,81	59,75
Neamț	2,02	44,44	53,54

după E. Pittard

Fără a avea eşantioanele de păr făcute din fire de celuloză numerotate de la 1-30 după Ficher şi Saller, numai din observațiile libere, generale, se poate vedea uşor că în depresiunea aceasta, mare majoritate a bărbaților şi a femeilor au părul de culoare castanie de la nuanța cea mai deschisă, până la cea mai închisă. Vin la rând pe o treaptă mult mai scăzută cei cu părul blond, iar cu părul negru absolut, ca pana corbului, n'am întâlnit decât câțiva oameni în satul Văleni, unde procentul de țigani e foarte mare.

Ceea ce e interesant de remarcat, e că aproape jumătate din copii sunt de mici cu părul blond cânepiu, care se închide progresiv cu vârsta.

La foarte mulți bărbați mustața e cu mult mai deschisă de cât părul de pe cap. Am văzut chiar cazuri când părul era castaniu închis şi musteţele blonde, dovadă că avem deaface cu un amestec de populație.

Femeile au în general părul ceva mai deschis ca bărbații.

Dintre toate satele depresiunei, cel mai mare procent al oamenilor cu părul blond îl are Roznovul.

Culoarea ochilor oamenilor din județul Neamț, deşi se aseamănă întru câtva cu a celor două județe, Baia şi Bacău, care sunt diferite între ele, totuşi se apropie mult de Transilvania. Schița făcută după harta lui Pittard, relativă la repartiția geografică a ochilor închişi, pune în evidență acest lucru.

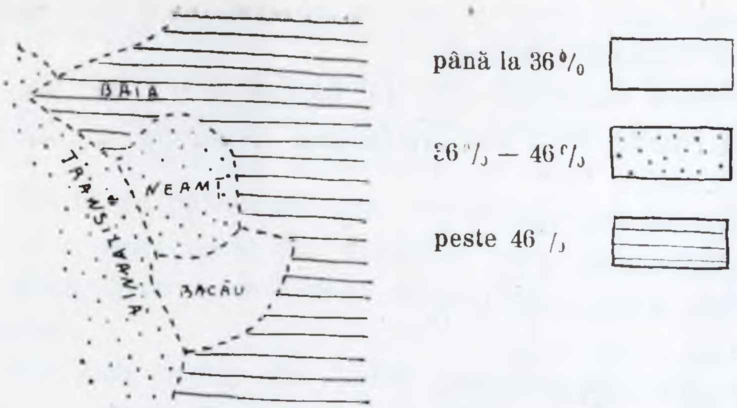

Schița repartiției geografice a ochilor închiși, după E. Pittard

Clișeu MARG. CONSTANTINESCU

COPII CU PĂRUL BLOND CĂNEPIU

Și în privința culorii ochilor populația satului Roznov alcătuește un grup aparte, deosebit chiar de satele imediat

apropiate, prin aceia că are un procent, mult mai mare de ochi de culoare deschisă.

Pittard măsurând 100 de bărbaţi şi 23 de femei din judeţul Neamţ, ne-a dat următoarea repartiţie a diverselor forme cefalice [1]:

Hiperdolicocefali 3%
Dolicocefali 4%
Sub-dolicocefali 11%
Mesocefali 13%
Sub-brahicefali 22%
Brahicefali 25%
Hiperbrahicefali 22%

şi adunându-le găseşte 18% forme dolicocefale şi 69 brahicefale.

Indicele cefalic mijlociu (83,58) este foarte apropiat de cel al judeţului Bacău (83,69) şi mai mic decât al judeţului Baia (84,82). In privinţa rărimei formelor dolicocefale, aceste trei judeţe se deosebesc de restul Moldovei şi se apropie de Transilvania.

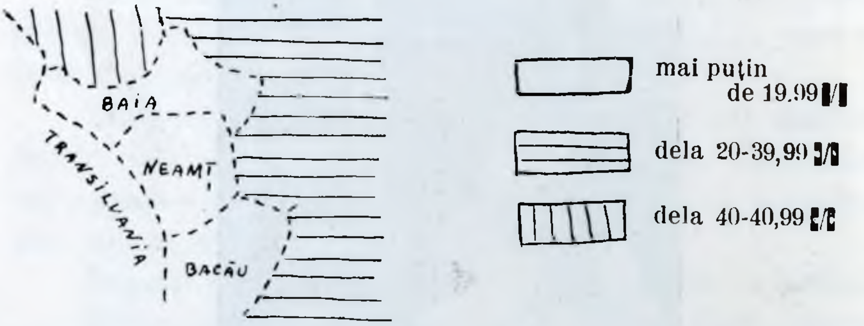

Repartiţia formelor dolicocefale, extras din harta lui E. Pittard.

MIŞCĂRILE POPULAŢIEI.

Din aceste puţine caractere somatice se poate vedea că pe versantul răsăritean al Carpaţilor, în ţinutul districtelor

---

1) Eugène Pittard, L'indice cephalique en Roumanie, Bul. Geogr. 1936, p. 25.

Baia, Neamț și Bacău, era un grup vechi de populație, peste care a venit altul de peste munți, din Ardeal și Maramureș ; de aceia se găsesc multe caractere somatice asemănătoare cu cele de peste munți și deosebite de restul provinciei.

Poarta de pătrundere cea mai lesnicioasă fiind Valea-Bistriței, o mare parte din populația venită pe acest drum s'a stabilit acolo unde Bistrița scapă dintre munți, adică în depresiune.

Din toate aceste trei județe pomenite mai sus, cel care are caractere somatice ale populației mai apropiate de cele din Transilvania, este județul Neamț.

O altă dovadă ne-o aduce toponimia întâlnită în cuprinsul acestei depresiuni. Multe numiri de sate, ape munți și locuri se datoresc acestei populații venite „de dincolo".

In istorie se pomenesc de multe persecuții suferite de la Unguri, când Românii din Transilvania își luau lumea în cap și treceau munții.

Și astăzi unii bătrâni, din satele depresiunei Cracăului și a Bistriței își mai amintesc că vr'un bunic de pe tată sau depe mamă a venit de dincolo cu desagii în spate, aducând numai atât cât a putut lua cu sine.

Pe lângă aceste emigrări forțate, trebue să ținem seamă și de schimburile naturale de populație care se fac în mod normal. Concepția greșită că muntele formează o barieră de care se făcea atâta caz înainte, acum a cazut. Cum s'ar mai potrivi de exemplu afirmațiile așa de categorice făcute în 1900 de antropogeograful W. Z. Ripley relative la bariera grozavă a Carpaților, pe care o numea „the natural barier interposed between Roumania proper and Hungari" și care spune mai departe că „Geographical law, more powerful than human will, ordains that this latter natural area of characterization — the gread plain basin of Hungary — should be the seat of a single political unit. There is no resurce but that the Roumains should in Hungary accept the division from their fellows over the mountains as final for

all political purposes", [1]), acum când Carpații au ajuns ca un fel de „osatură" a țării ?

„Carpații n'au fost zidul despărțitor de care amintesc atât de insistent unii istorici români ; din contra, plaiurile lor atât de icumenice au servit ca mijloc de concentrare și unificare între populația depresiunei centrale a Ardealului și populația șesurilor dinprejur, atât spre răsărit cât și spre apus" [2]).

Oamenilor veniți din Transilvania li se spunea uneori „Ungureanu", fiindcă au venit dintre hotarele Ungurilor; alte ori „Ardeleanu", sau după numele comunelor de unde au venit, ca Bârgăoanu etc.

Numai în satul Bodeștii-Precistei de Sus, din Nordul depresiunei, sunt 5 familii cu numele de Ungureanu. De asemenea oamenii de acolo pomenesc de unul Toader Ungurul, venit la ei în sat, ai căror descendenți se numesc azi ca nume de familie ai „Ungureanului Barna".

Numele de Ungureanu s'a impus cu atâta tărie, încât am întâlnit în acest sat un om cu numele de familie Popa, căruia oamenii îi spuneau după femeie, Ungureanu. Caz interesant, când după căsătorie bărbatul ia numele nevestei, deși nu oficial.

Expresiile ca „măi Ungurule" sau „acesta-i adus ca o lătunoae pe Bistrița" se întâlnesc frequent pe valea Bistriței[3]).

Afară de populația aceasta tot românească, venită în curs de sute de ani, găsim așezată aici și populația străină de neam. Unii au venit de mult și s'au contopit în mijlocul populației românești, alții mai recent, care alcătuesc mici grupuri etnice deosebite.

In apropierea acestei depresiuni, găsindu-se mânăstiri vechi, care erau dăruite de voevozii moldoveni cu moșii,

---

1) W. Z. Ripley, The race of Europe, Ch. XV p. 422.

2) S. Mehedinți, Cadrul Antropogeografic observări relative la Ardeal, Bul. de Geogr. p. 601.

3) V. Andrei, Evoluția teritorială a vechiului ținut Neamț, p. 10.

prisăci, venituri dela vămi etc. primeau printre altele și șatre de țigani și sălașe de tătari.

Astfel în 1428 Alexandru cel Bun dăruește mănăstirei Bistrița, 31 sălașe de țigani și 12 poeți de tătari, dintre care mulți poartă nume vechi românești[1]), creștine. Bogdan V. întărește în 1451 niște tătari mânăstirei Neamțului[2]); în

Clișeu MARG. CONSTANTINESCU
FAMILIE DE ȚIGANI DIN VĂLENI

1453, Alexandru II V. (în a doua domnie) întărește aceleiași mănăstiri mai multe sălașe de țigani (se pomenesc nume românești ca: Vlad, Mihul, Vonca, Radu, Lațcu, Herța,

1) M. Costăchescu, Documente Moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, v. I., p. 212-215.

2) Ibidem. V. II. p. 400. E un document interesant și prin faptul că e pomenit în el și fiul său Ștefan (cel Mare).

Dinga fiul Niculei etc.)[1]; tot în 1453 prin alt act, îi întărește și trei tătari (Pantea, Giurgiu și Ion)[2]. In 1487 Ștefan cel Mare confirmă mănăstirilor Bistrița și Neamț o mare sumă de țigani[3], și astfel putem continua mult cu daniile de țigani și tătari făcute mănăstirilor, care după desrobire, toți tătarii și o parte din țigani s'au pierdut ca unități etnice, iar alta alcătuește și astăzi sate diferite, ca Pipirigul dinspre Tg. Neamț, sau Vălenii de lângă Piatra.

O altă populație străină, venită aici tot în număr mic, au fost Sașii și Ungurii începând de prin veacul al XIII-lea și așezându-se mai mult la orașe. „La adăpostul cetății (Neamț) s'a ridicat târgul, având la început mai ales populație „nemțească" și ungurească, apoi însă din ce în ce mai mult românească. Multe din numele târgoveților din Neamț, menționate în documentele secolelor XV-XVII, sună străin"[4]. Unii desigur se vor fi așezat și la sate, dovadă „cuturile" întâlnite în documentele vechi, dela care a rămas și astăzi numele satului Cut (pe Bistriță la S. E. de Piatra). Fiind însă puțini, nu ca în județul Baia, sau Roman, unde se întâlnesc sate de ceangăi, ei s'au asimilat ușor.

Din populația străină, care-și păstrează azi caracterul ei deosebit sunt: Evreii, Germanii și câteva familii de Unguri și Bulgari,

Evreii sunt veniți de dată recentă, începând mai ales din timpul domniei lui Mihail Sturza. La sate s'au așezat puțini, ca negustori de cereale și mai ales cărciumari. In două locuri ei formează grupuri mai mari, în satul Roznov, unde din cauza desvoltării industriei din timpul din urmă, s'au așezat peste 180 de Evrei și în târgul Buhuș, unde alcătuesc o mare parte din populație.[5]

---

1) M. Costăchescu, V. II. p. 442-443.
2) Ibid. V. II, p. 493-494.
3) I. Bogdan, Documentele lui Ștefan cel Mare, V. I. p. 309—311.
4) C. C. Giurescu, Istoria Românilor V. II. f. 2 p. 435.
5) Acolo ei au și un mare Rabin.

Tot industria a atras în aceleaşi localităţi şi numeroase familii germane, a căror număr e în creştere, ca în satul Roznov şi Tg. Buhuş.

Bulgarii sunt mai puţini şi se ocupă mai cu seamă cu grădinăritul ca şi Lipovenii, care de altfel îşi au locuinţele în cartierul lipovenesc din Piatra şi vin numai la lucru în depresiune, unde-şi au grădinele de zarzavaturi şi legume.

O populaţie flotantă de mai mică însemnătate sunt ţiganii nomazi, care vin în lungi convoae în căruţele lor cu coviltir şi se aşează pentru un timp oarecare pe lângă câte un sat, mai ales în timpul verii.

Cu toate aceste mici impestriţări populaţia depresiunei Cracăului şi a Bistriţei (exceptând Roznovul şi mai ales Buhuşul) este destul de omogenă.

Deşi are o densitate superioară mediei întregii ţări, totuşi numărul locuitorilor ei creşte în proporţie mare. Astfel sporul dela 1 Ianuarie 1931 până la 31 Decembrie 1937 a fost de 10.272 locuitori. Procentul creşterii populaţiei în ultimii 7 ani a fost în depresiune de 20,12‰ anual faţă de 15,8‰ al ţării la 1921 şi 9,6‰ în 1935 [1]).

Proporţia naşterilor a fost de 39,11‰ faţă de 30,7‰ a ţării în 1935; iar mortalitatea de 18,99 faţă de 20,5‰ [2]).

Deci în privinţa creşterei populaţiei, în depresiune găsim o situaţie îmbucurătoare; atât naşterile, cât şi excedentul populaţiei e mai mare decât cel mediu al întregii ţări, iar mortalitatea mai scăzută [3]).

Aşa dar, depresiunea Cracăului şi a Bistriţei e locuită

---

1) Excedentul populaţiei judeţului Neamţ a fost în aceşti din urmă 7 ani de 16,84 la mie anual.

2) M. Zolog, în Bul. Eugenic, şi Biopolitic, secţia medicală şi biopolitică Cluj, dă pentru România: 37 născuţi la 1000 locuitori şi un excedent de 14.2 la mie. Chiar şi faţă de cifrele acestea, depresiunea e în căştig. D-l Prof. V. Mihăilescu in „România" p. 213 spune că excedentul rămas pe întreaga ţară între 1921—1930 a fost de 14 la sută.

3) Cea mai mică natalitate şi cel mai mic excedent, cu foarte mult în urmă celorlalte sate, îl are Roznovul.

de o populaţie în mare majoritate românească şi în plină creştere ca număr.

Această situaţie privilegiată se datoreşte în bună parte aşezărei favorabile a depresiunei la contactul dintre munţi şi dealuri, suprafeţelor mari cultivabile şi fertilităţii solului.

HRANA

Alimentaţia este condiţionată de producţia pământului şi de hărnicia şi priceperea locuitorilor.

Populaţia rurală din depresiunea Cracăului şi a Bistriţei, are resurse de viaţă destul de bogate şi de variate, mai ales dacă o comparăm cu partea vestică a judeţului, unde ţinutul muntos împădurit oferă mijloace de trai mult mai puţine, lucru care se resfrânge clar în ceea ce priveşte densitatea locuitorilor.

Deşi depresiunea face parte din salifer, care nu dă cel mai productiv pământ, totuşi se găsesc soluri destul de fertile acoperind suprafeţe întinse.

Depresiunea Cracăului şi a Bistriţei are (în comunele rurale) 32.337 ha. pământ arabil, ceea ce ar veni aproape jumătate de hectar de locuitor (4921 m. p. de fiecare). O mai bună împărţire cred că ar fi cea făcută după familii care ar da 2,2762 ha. de fiecare.

Cele mai mari suprafeţe arabile se găsesc pe terase; iar planta cea mai cultivată pentru hrană este porumbul, printre care pun pe ogor cuiburi de fasole, dovleci şi chiar cartofi. In al doilea rând vine grâul. Incă de multă vreme sunt sate care s'au specializat în comerţul de mere şi pere, ca Gura-Văii, Rediu, Calu, etc. Suprafaţa actuală a livezilor este de 555,50 ha. Se mai cultivează şi viţa de vie 41 ha., numai varietăţi de vară, de oarece clima nu îngădue altele. Grădinării de zarzavaturi şi legume are 831 ha.

E de observat că, majoritatea locuitorilor de pe terase se ocupă aproape numai de cultura cerealelor şi o parte de

grădinărit; pe când cei de pe coaste încep din ce în ce mai mult pe lângă semănături, să planteze livezi de arbori fructiferi.

De asemeni hrana locuitorilor din regiunile accidentate e mai variată ca a celor de pe terase, deoarece ei având destule terenuri improprii pentru agricultură, cresc vite mai multe, albine și au pădurile mai aproape, care le adaugă pe deasupra ca hrană bureți, ce se găsesc în cantități apreciabile, când vara e ploioasă, fragi, smeură, mure, etc.

In întreaga depresiune se găsesc la țară un număr de 15.782 bovine (în proporția de 0,24 de locuitor), 41.009 oi (0,62 de loc.) și 2235 stupi (0,03 de loc.) aproape toți nesistematici, apoi multe păsări și porci.

Cu toate resursele de viață destul de bogate, țăranul se nutrește foarte modest, cu o mâncare de calitate inferioară și adesea rău preparată. [1]).

---

1) Iată de exemplu care a fost hrana unei familii a unui gospodar înstărit din satul Roznov, timp de o săptămână, în luna August, atunci când mâncarea lor e mai variată:

L U N I
Dimineața: 1) Borș de fasole, 2) Cartofi prăjiți cu murături
La prânz: 1) Mâncărică de cartofi, 2) Perje (prune) fierte.
Seara: 1) Cartofi cu usturoi, 2) Perje fierte.

M A R Ț I
Dimineața: 1) Lapte cu mămăligă.
La prânz: 1) Scrob și brânză.
Seara: 1) Borș cu carne.

M I E R C U R I
Dimineața: 1) Supă de fasole.
La prânz: 1) Ceapă cu mămăligă, 2) Fasole cu usturoi.
Seara: 1) Bureți prăjiți.

J O I
Dimineața: 1) Lapte, 2) Ouă fierte.
La prânz: 1) Brânză, 2) Sarmale.
Seara: 1) Brânză, 2) Sarmale.

V I N E R I
Dimineața: 1) Cartofi cu usturoi.
La prânz: 1) Salată de roșii, 2) Borș.
Seara: 1) Mâncărică de pește.

S Â M B Â T Ă
Dimineața: 1) Lapte cu mămăligă.
La prânz: 1) Borș cu carne.
Seara: 1) Mâncărică de carne.

D U M I N I C Ă
Dimineața: (Se duc lă biserică și nu mănâncă).
La prânz: 1) Varză cu carne, 2) Lapte cu tocmagi (tăeței).
Seara: 1) Dresală de bostan, 2) Friptură de pui.

Trebue să ținem seamă nu numai de felul mâncării, ci și de modul cum îl mănâncă. Baza alimentației lor, este mămăliga, pe care o fac foarte vârtoasă și numai o înting în „udătură“ [1].

In timpul iernei mâncarea e și mai puțin variată, iar în timpul posturilor (iarna) ea constă aproape numai din mămăligă, fasole și cartofi.

IMBRĂCĂMINTEA

Deși în multe laturi ale vieței femeile s'au dovedit mai tradiționaliste ca bărbații, în ceea ce privește însă îmbrăcămintea, ea a fost aici cea dintâi care a început să împrumute moda dela oraș.

In toată depresiunea Bistriței și a Cracăului, mare majoritate a bărbaților umblă îmbrăcați național. Portul lor e compus dintr'o cămașă de pânză de in, cânepă sau bumbac cusută, la flăcăii și bărbații mai tineri, cu diferite modele sau cu ajururi țesute, de cele mai multe ori însă simplă; din ițari strâmți pe picior și brâie late de lână colorate, peste care unii poartă chimirul de piele. In picioare umblă cu ciubote, ghete sau opinci legate cu nojițe peste obiele. Vara în zilele de lucru umblă ca și femeile cu piciorul gol. Pe cap poartă căciuli de blană de miel, iar vara pălărie de fetru subțire negru, cu marginile drepte și înguste.

Unii bătrâni au pălării rotunde, cu marginile largi și întoarse în sus, cum se purta odată. Băieții mai mici își împletesc singuri pălării din pae de grâu.

Ca îmbrăcăminte mai groasă au bondițe de piele, mărginite cu blană brumărie, neagră sau cafenie și înflorite cu modele cusute cu lână colorată. Cojocelele se fac cu mâneci,

---

1) Așa bunăoară, laptele cu mămăligă îl mănâncă turnând într'o strachină din mijlocul mesei laptele în care sfarmă mămăliga în bucăți. Toți iau cu lingura de lemn mămăligă fără să ia decât prea puțin lapte, cu toate că lapte au de prisos și-l vând la târg.

şi nu se brodează. Alţii îmbracă peste cămaşe un fel de haină făcută din pănură, sau din lână împletită de ţărance. Iarna poartă sumane sau cojoace lungi, ce trec de genunchi.

Portul acesta vechiu, a suferit cu timpul modificări, care s'au accentuat din ce în ce mai mult în ultima vreme.

Astfel pălăriile rotunde cu marginele mari, întoarse, puse peste plete au fost înlocuite cu pălăria mică. Azi n'o mai poartă decât bătrânii. Iţarii sunt înlocuiţi în multe sate la bărbaţii tineri, care au făcut armata, cu pantaloni de croială militărească, strânşi pe picior de la genunchiu în jos, la fel cu aceia pe care i-au purtat în cazarmă, numai stofa şi culoarea e alta. Opincile din piele de porc au fost înlocuite cu opinci de cauciuc; iar bărbaţii care sunt mici slujbaşi în sat, se îmbracă cu haine nemţeşti.

Portul femeilor, a fost şi mai mult modificat. Numai în unele sate ca Iapa, Calu, Cut, Podoleni, etc. dacă mai poartă majoritatea femeilor catrinţă, în restul satelor proporţia lor e mică. Costumul acesta vechi, se compune dintr'o cămaşă de pânză cusută cu altiţă şi râuri pe mânecă şi piept în diferite culori. Catrinţa se face din lână cu dungi verticale roşii şi negre, uneori şi alte culori şi o vârstă lată de 18-20 cm. de culoare neagră, în spate. Fetele poartă în zile de sărbătoare catrinţe cu alesături frumoase, bătute cu fire de beteală.

In cele mai multe sate, femeile umblă îmbrăcate cu un fel de cămaşă-bluză de pânză albă cusută cu modele sau ajur ţesut, la cele tinere şi simple la cele mai bătrâne, cu fustă largă creaţă şi lungă de stambă sau de lână şi cu jachetă din aceiaşi stofă cu fusta.

Trecerea aceasta de la catrinţă la fustă a dat naştere unui obiceiu întâlnit în multe sate, mai ales la femeile bătrâne, de a purta catrinţa peste fustă.

Pe cap, deşi judeţul Neamţ e trecut în ceea ce priveşte acoperământul capului femeilor, în regiunea unde se poartă

băsmăli galbene, în depresiunea Cracăului şi a Bistriţei nu se poate observa acest obiceiu, întâlnit pe valea Bistriţei la munte. Fetele poartă aici broboade deschise, toate culorile, din matase, bumbac sau lână, iar femeile numai cafenii şi negre.

In privinţa încălţămintei, găsim aici o schimbare totală. Rari femei bătrâne care mai poartă opinci, celelalte umblă cu pantofi sau ghete. In ultimul timp e o adevărată invazie la sate a pantofilor de cauciuc, care nu sunt potriviţi decât primăvara când se topesc zăpezile sau în toamnele ploioase (ca şi opincile de cauciuc); în restul anului sunt nehigieni ce, ţin frig iarna şi cald vara, pe lângă alte neajunsuri de ordin economic, ce le pricinuesc.

Influenţa orăşenească la sate nu o găsim răspândita în modul în care ne-am aştepta, adică mai puternică, aproape de oraşe şi mai slabă cu cât ne depărtăm de ele. In satul Cut, numai la câţiva kilometri de Piatra, aproape toate femeile umblă cu catrinţă, pe când mai departe, la Roznov, femeile sunt îmbrăcate cu pânzeturi şi stofe de la târg, ca la o mică distanţă apoi de el, peste Bistriţa, în satele Calu, Iapa etc. să poarte iarăşi costumul naţional.

LOCUINŢA

Locuinţele se pot împărţi în două grupe: locuinţele ţărăneşti care formează marea majoritate şi locuinţele orăşeneşti din târgul Buhuş, sau cele de tip orăşenesc ale moşierilor, funcţionarilor mai mari din sate, a industriaşilor străini veniţi la vre-o întreprindere şi a câtorva săteni mai înstăriţi, care se ocupă negoţul.

Mă voi ocupa numai de primul grup, deoarece al doilea fiind de import, nu prezintă nici o caracteristică pentru acest ţinut.

Toate locuinţele săteşti sunt făcute cu material de pe loc, sau din imediată apropiere şi sunt lucrate în întregime de săteni.

Pentru a face o casă, bat întâi în pământ stâlpi groşi de stejar ca să nu putrezească, pe care pun grinzile de lemn ce-i unesc. Pe acestea ridică furcile, care sunt de obiceiu din stejar ca şi stâlpii de temelie; restul materialului întrebuinţat e plopul, fagul, bradul etc. Furcile alcătuesc scheletul viitoarei case. Pe ele pun grinzile şi ridică acoperişul cu pante bine înclinate, pentru a se scurge repede apa de ploaie şi cea provenită din topirea zăpezilor; aproape totdeauna e prelungit mult spre Nord, pentru a apăra casa. Pe el se bate draniţă şi foarte rare ori tablă. Mai demult casele se făceau acoperite cu pae şi cu acoperişul foarte înalt ca în unele regiuni muntoase din Ardeal. Spaţiul dintre furci se umple cu amnare (lemne scurte cioplite) prinse în jgheaburile furcilor, iar locul dintre stâlpii de temelie cu pietre late de gresie. Peste amnare se bat şipci de brad, apoi se „isbeşte" casa cu lut amestecat cu pae. Rare ori se pune podea de lemn, aproape totdeauna pe jos e pământ lipit cu lut. Casei bine uscate i se pun ferestrele şi se vărueşte.

De multe ori nu-i fac hogeac (coş) şi fumul se răspândeşte în pod, unde iarna serveşte la afumatul cărnei de porc.

Casa cea mai simplă se compune dintr'o tindă şi o odae. Cele mai multe se compun însă din două încăperi: una mai mică, care are o uşă în afară şi alta mai mare, care comunică numai cu prima.

In camera cea mică locueşte toată familia. Camera mare, care adesea nu are sobă, o ţin curată. Acolo au strânse lucrurile mai bune.

Un alt tip de casă mai evoluat e cel cu două camere despărţite printr'o tindă.

T. I

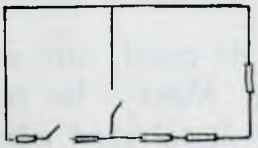

T. II

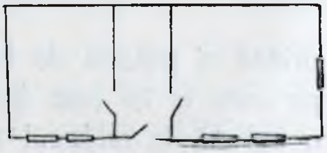

T. III

Ca mobilier au multe laviţe în lungul pereţilor, care le servesc ziua în loc de scaune, iar noaptea ca pat,

In odaia în care locuesc şi cuptorul e folosit uneori drept pat. In această cameră, deasupra patului din fund, au

CASĂ DIN CUT

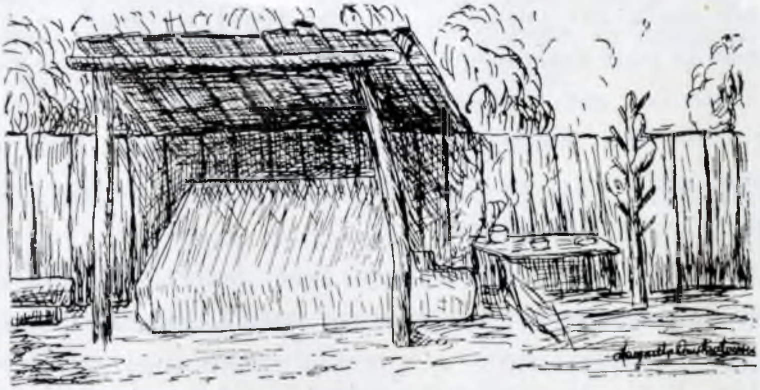

CUPTOR DE PÂINE ŞI BRUTĂRIE DE VARĂ
DIN BODEŞTII-PRECISTEI

prinsă o prăjină de lemn de grinzi care se numeşte culme, pe care ei îşi pun hainele. Masa o fac rotundă, scundă şi o aşează în mijlocul casei numai când mănâncă. In jurul ei pun atunci scăunele mici cu trei picioare.

Odaia curată e mobiliată aproape la toată lumea la fel. Ea are două ferestre spre fațada casei și unul lateral. Sub cele două ferestre pun o laviță sau o bancă lungă, lângă geamul lateral o masă obișnuită. O laviță se găsește în lungul peretelui despărțitor dintre odăi și o alta mai lată lângă peretele din fund, pe care țin scoarțele alese, perinele lăvicerele, care puse „clit" alcătuesc la unele case zestrea fetei. Lăvițele sunt așternute cu macaturi sau cergi, iar la icoane leagă un ștergar cu modele alese în războiu sau cusute cu acul.

Casele au în fața lor o prispă de lut sau scânduri, care le servește drept bancă de stat.

Vara ei fac bucătărie afară sub șopron. Gospodăria e completată cu un șopron pentru vite cornute, grajd pentru cai, cotețul porcilor, poiata găinilor, așezate toate în rând cu casa sau în apropierea ei în ogradă. In spatele casei se întinde grădina, sau livada.

Oamenii caută să așeze casa cu fața la drum. Se întâmplă uneori că din cauza direcției drumului, casa ar trebui să fie așezată cu fața spre Nord și atunci își așează casa cu o coastă spre drum. Afară de foarte rari cazuri, casele nu se fac lipite unele de altele și nici direct la drum, dacă locuitorul ei nu se ocupă cu comerțul.

AŞEZĂRILE OMENEŞTI

AŞEZĂRILE PERIODICE.

Aşezările omeneşti sunt permanente şi periodice.

Aşezările periodice le formează stânele şi uneori corturile ţiganilor veniţi vara pentru un timp oarecare.

In cea mai mare parte a depresiunei e obiceiul ca ţăranii în loc să îngraşe ogoarele, să le lase un an din trei ca „pârloagă", spre a se odihni. (Ogoarele din raza satului, care se gunoesc, sau cele pe care se seamănă trifoi, nu sunt lăsate astfel). Pe aceste ogoare necultivate pasc de cum se ia zăpada până toamna târziu turme de oi şi vitele mari. Tot ca loc de păşune le rămân şi coastele prea înclinate ale dealurilor, ale teraselor şi poenile sau pădurile cu arbori mai rari şi cu multe luminişuri.

Afară de proprietarii mai mari de pământ, oamenii au prea puţine oi ca să alcătuiască fiecare o stână. De aceea, câţiva din ei, adună oi dela mai mulţi ţărani şi fac pe socoteala lor stâni.

Cele mai multe stâni nu se găsesc la prea mare distanţă de sat; iar ciobanii lor sunt în permanentă legătură cu satul. Altele, care sunt mai departe, în spre păduri, munte, sau pe masivele din răsărit, sunt mai izolate.

Organizarea lor e simplă. Baciul, care e stăpânul stânei, are şi întreaga răspundere a ei. El mulge oile şi închiagă brânza. Tot el împarte proprietarilor oilor câte 4 până la 6 kilograme de brânză de fiecare oaie, sau primeşte banii pentru văratul oilor sterpe. Strungarul dă oile la muls, iar ciobanii le păzesc şi ajută pe baci la muls.

Oile se cunosc cărui proprietar aparţin, după semnele

ce le au la ureche [1]), numite la fel cu acelea pe care le întâlnim şi în munţii Maramureşului sau ai Olteniei.

STÂNELE DIN DEPRESIUNEA CRACĂULUI ŞI A BISTRIŢEI IN VARA ANULUI 1937

---

1) Iată câteva semne din cele mai des întâlnite:

cu potricală

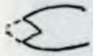 cu furculiţă

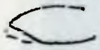 cu urechea teşită

cu vârful tăiat

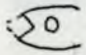 furcită cu potricală

Altele au o ureche sau amândouă tăiate

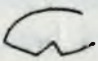 cu pişcătură dedesubt.

Stânele sunt așezate totdeauna aproape, pe un loc în ușoară pantă, bine svântat și nu prea depărtat de apă.

Clișeu MARG. CONSTANTINESCU

STÂNĂ ȘI CIOBANI DE LÂNGĂ PODOLENI

Clișeu MARG. CONSTANTINESCU

STÂNĂ DE LÂNGĂ PODOLENI

Ele se compun de obiceiu dintr'o încăpere numită stână, făcută din grinzi și scânduri de brad, unde prepară brânza;

se găsesc rafturile făcute din dreve, pe care țin cașurile la svântat și păstrează uneltele necesare ca: budaca, în care închează laptele, cupele în care a fost muls, brighidăul cu care mestecă brânza când o strânge, tăujerul cu care dă

Clișeu MARG. CONSTANTINESCU

STÂNĂ DIN APROPIEREA ȘERBEȘTILOR

prin ceaunul cu urdă ca să nu se prindă și să se afume hârzobul pe care pun strecătoarea și toarnă brânza la scurs, etc. Tot acolo pe lavițe dorm și ciobanii noaptea.

Lângă stână în perete cu ea e spătarul, unde stau ciobanii la muls oile, care trec prin ștergător [1]), mânate de strungar.

Ocolul îngrădit în care stau oile înainte de a fi mulse, se numește strungă. Acolo stau ele și noaptea.

Unele stâni mai mari au câte două încăperi despărțite prin spătar.

Cele mai numeroase stâni se găsesc în Nordul depresiunei, în ținutul Podolenilor și Mastacăn—Rădiu. Ele du-

1)

Ștergătorul e un fel de poartă dublă, care se deschide numai dinspre strungă spre spătar.

rează numai vara, dela Sfântul Gheorghe până la Vinerea Mare (Sf. Paraschiva), când împart oile pe la case.

Clişeu A CHEVALIER

AŞEZĂRILE PERIODICE ALE ŢIGANILOR

Clişeu A, CHEVALIER

ŢIGANI

Aşezările periodice ale ţiganilor, sunt mai puţin însemnate. Ei vin vara în convoiuri lungi de câte 10—20 căruţe cu coviltir, în care au încărcată toată familia şi toată averea.

Ajunşi în marginea unui sat unde vor să se stabilească, îşi ridică chiar în imediată apropiere a râului sau a pârâului, care trece pe acolo, corturile lor, aşezate de multe ori la rând. Işi aleg totdeauna un loc în luncă, nu numai pentru că au apă la îndemână, dar şi pentru că acolo, pe prundişurile de pe mal, găsesc adesea ori singurile locuri libere, pe care pot să le ocupe temporal.

AŞEZĂRILE PERMANENTE.

Pe o hartă mai generală a Carpaţilor răsăriteni am putea despărţi printr'o linie, ce ar coincide în bună parte cu marginea Flişului, ţinutul slab populat al munţilor, de regiunea depresiunilor şi a dealurilor subcarpatice bine populate.

Depresiunile, ca şi dealurile subcarpatice mai joase atrag şi au atras totdeauna aşezările omeneşti. Această proprietate nu e însă uniformă peste tot. Depresiunea Cracăului şi a Bistriţei, are bunăoară, ca punct de concentrare a satelor Valea Cracăului, o porţiune din Valea Bistriţei şi platformele inferioare; pe când terasele cu suprafeţele lor atât de întinse, ca şi platformele superioare, sunt foarte slab populate.

Forma satelor. Varietatea mare în amănunt a formelor de relief din cuprinsul ei, datorită atât vechei, cât şi mai ales actualei eroziuni normale, determină condiţii deosebite pentru aşezările umane de la un loc la altul, imprimându-le anumite caractere, în ceea ce priveşte forma, mărimea şi poziţia lor.

Majoritatea satelor au o formă neregulată; satele cu forme regulate sunt puţine.

In categoria satelor cu forme alungite neregulate intră: Poiana, Crăcăoani, Oşlobeni, Bodeştii-Precistei de Jos, Malu, Gura Văii, Săvineştii, Iapa, Balan, Borleşti, Luncaşii, Şerbeştii şi Orbicul. Această formă ajunge foarte simplă când tot satul se reduce aproape numai la două şiruri de case aşezate pe cele două laturi ale unui drum, ca în cazul Frunzenilor şi Păşcărenilor.

Sunt apoi sate, tot neregulate, la care se observă o tendință vădită spre o formă geometrică. Astfel satele: Dumbrăvele, Căciulești, Mastacăn, Socia se apropie de pătrat (cu toate neregularitățile care le strică forma); Negrești, Bofești, Puriceni, tind spre o formă triunghiulară; Bodeștii-Precistei de Sus, Dobrenii, Confeștii, Isvoarele, Roznovul, Zăneștii și Bocileștii, spre una dreptunghiulară. Unele se apropie de oval, mai strâns sau mai alungit ca: Almașul, Dănești, Vânătorii Pietrei, Vălenii, Neguleștii, Chintinicii, Cotreanța, Bărcăneștii, sau de rotund ca: Popeștii, Dumbrava Roșie de Jos și Dorneștii.

Configurația locului le silește pe unele să ia forma de evantai ca Sarata-Pângărați, Poloboc, Valea lui Ion, fiind așezate în basinul de recepție a câte unui părău, sau ca Slobozia și Cut, așezate pe două trepte mai joase ale terasei inferioare ale Bistriței.

Alteori iau forma unor litere. Astfel satul Gârcina (ca și orașul Piatra) are forma de T, Verșeștii și Țirdenii de Y, Podolenii și Șipotele de V, iar târgul Buhuș de L.

Satele cu forme geometrice regulate sunt foarte rare, dovadă, că satele din depresiune sunt vechi și că puține s'au întemeiat în timpul din urmă. Dintre satele dreptunghiulare cu străzile după sistemul cadrilat sunt: Turtureștii Noi, Doina, Dumbrava Roșie și pătrat unul singur, satul Traian. Aceste sate sunt așezate pe terase, unde sistemul cadrilat și forma geometrică a lor, se poate desfășura ușor.

Evoluția formelor satelor din depresiunea Cracăului și a Bistriței se poate observa în două sensuri cu totul opuse. Unele sate cu forme neregulate, prin înmulțirea gospodăriilor, tind spre o formă regulată, iar altele dimpotrivă, având o formă precisă, sunt pe cale de a deveni neregulate din cauza caselor care se construesc în afară vetrei lor, în lungul șoselelor sau a apelor.

Dimensiune. (Mărime) Mai toate satele din această

depresiune sunt mici. Cel mai mare dintre ele abea ajunge la 3.000 de locuitori, iar numărul clădirilor pe care le are, nu trece de 700.

Impărţind satele în categorii, după numărul locuitorilor ce-l are fiecare, am găsi : [1]).

2	sate care au între	1—250	locuitori
20	„ „ „ „	250— 500	„
16	„ „ „ „	500— 750	„
5	„ „ „ „	750—1000	„
1	„ „ „ „	1000—1250	„
4	„ „ „ „	1250—1500	„
3	„ „ „ „	1500—1750	„
5	„ „ „ „	1750—2000	„
1	„ „ „ „	2000—2250	„
—	„ „ „ „	2250—2500	„
—	„ „ „ „	2500—2750	„
3	„ „ „ „	2750—3000	„

Singura aşezare umană mai mare din depresiune, care e trecută în rândul comunelor urbane, e Buhuşul cu 12.850 locuitori [2]).

După acest tablou se vede că cele mai numeroase sate sunt cuprinse între 250-750 loc. Dintre satele care au peste 1000 locuitori, 12 la număr, 7 sunt aşezate între Piatra şi Buhuş, 4 în Nordul depresiunei şi unul în apropiere de Piatra, pe Cuejdiu.

Impărţind aceste sate după numărul clădirilor vom avea :

17	sate au dela	1—100	clădiri
25	„ „ „	100—200	„
3	„ „ „	200—300	„
7	„ „ „	300—400	„

---

1) **Numărul locuitorilor luat după o statistică făcută de Prefectura Jud. Neamţ, din 1935.**

2) **Piatra-N. nu face parte din depresiune, fiind cuprinsă între înălţimile Flişului.**

3 sate au dela 400—500 clădiri
3 „ „ „ 500—600 „
1 „ „ „ 600—700 „

Cele mai multe sate, au aşa dar, între 100-200 case; apoi vin la rând aşezările mai mici care n'au mai mult de 100 şi în urmă satele mai mari de 200 de case.

Şi în privinţa numărului clădirilor găsim cele două grupe de sate mari, aşezate în aceleaşi locuri, lucru foarte natural, deoarece numărul caselor e strâns legat de al locuitorilor.

Poziţie. Nu toate satele au ales aceiaşi poziţie pentru aşezarea lor. Acesta e în funcţie de o complexitate întreagă de cauze, dintre care aproape totdeauna domină cele în legătură cu mediul geografic. Sunt locuri în care toate condiţiile necesare aşezării satelor sunt bune şi atunci satele se îngrămădesc acolo, în număr mare, cum sunt coastele platformelor inferioare şi a teraselor; altele din potrivă, sunt puţin favorabile ca platformele şi terasele medii şi atunci satele se feresc de ele, deşi interesul locuitorilor, de a avea pădurea aproape, sau de a nu fi prea departe de ogoarele pe care le au acolo, i-ar atrage.

Aşezarea bună sau rea a unui sat în afară de condiţiile economice, este determinată mai ales de poziţia acelui sat în raport cu formele de relief, cu altitudinea, cu expoziţia lui la soare şi cu reţeaua hidrografică.

Clasificarea aşezărilor omeneşti din această depresiune, **în raport cu formele de relief** pe care sunt aşezate, e grea de făcut, pentrucă de foarte multe ori un sat nu foloseşte numai o terasă, o coastă sau tepşanul unei platforme de eroziune, ci se întinde şi pe una şi pe cealaltă.

Voiu încerca să fac o împărţire ţinând seama de locul pe care se găseşte aşezată cea mai mare parte din sat şi formând grupe din mai multe elemente.

Satele aşezate pe lângă ape mai mari (Cracău sau

Bistriţa) pe marginea terasei inferioare sau pe ţepşane mai svântate din luncă sunt: Crăcăoanii, Oşlobenii, Bodeştii Precistei de Sus, Bodeştii Precistei de Jos, Verşeştii, Căciuleştii, Conţeştii, Girovul, Boţeştii (începe din luncă şi se continuă pe coastă şi pe marginea terasei medii), Dăneştii (în luncă) Vălenii, Cutul (pe o treaptă) mai joasă a terasei inferioare), Săvineşti, Chintinici, Zăneştii, Fauri, Ruseni, Măneoaia, Dumbrava Roşie şi Slobozia sunt aşezate în mijlocul terasei inferioare a Bistriţei. Pe terasele mijlocii sunt sate puţine: Doina, Isvoarele, Traian, Rediu.

Multe folosesc panta dintre două terase când e lină deoarece sunt mai la adăpost, apele de ploaie se scurg mai repede, iar suprafeţele plane ale teraselor pot fi întrebuinţate pentru agricultură, care se face greu pe coaste, unde solul arabil fuge la vale; pe când casa şi pomii găsesc acolo loc destul de bun. Uneori coasta aceasta e mare, când terasa mijlocie lipseşte, ca între Bocileşti şi Buhuş. Satele aşezate pe coastele teraselor care folosesc însă şi parte din terase sunt: Beţeştii, Cotreanţa, Şipotele, Păscăreni, Bocileştii (mai mult pe terasa inferioară), Sbereşti, Podoleni, Costişa, Târgul Buhuş, Beţeştii.

O altă grupă de sate, care e cea mai mare, o alcătuesc satele din regiunea platformelor inferioare şi câteodată, mai rar, medii. Satele din aceste regiuni, nu se găsesc deobiceiu pe ţepşanul acestor platforme, ci pe coastele lor sau pe pâraele aşa de numeroase care le brăzdează. In această categorie sunt satele: Poiana, Negreşti, Dobreni, Sarata-Pângăraţi (Dobreni), Almaş, Malu, Gârcina, Popeşti, Gura Văii, Turtureşti, Calu, Iapa, Neguleşti, Mastacăn, Borleşti, Puriceni, Poloboc, Mirăuţeni, Vădurele, Cândeşti, Valea lui Ion, Ţârdenii de Sus şi Ţârdenii de Jos.

Altitudinea diferită la care se găsesc aşezările permanente din depresiune, din cauza reliefului ei variat, e cuprinsă între 575 m. şi 220 m. Graficul care reprezintă alti-

tudinea fiecărui sat, începând cu satele din Nord și terminând cu cele din Sud, ne arată că înălțimea la care se află, descrește progresiv cu înclinarea generală a depresiunei, indicată de actuala hidrografie, cu toată regiunea înaltă a Intracarpaților din Vest, care tulbură întrucâtva această ordine.

Satele așezate pe coaste sau în regiunile accidentate, se recunosc ușor prin porțiunea mare pe care o ocupă pe scara înălțimilor. Ele corespund zonei platformelor, contactului platformelor cu terasele, sau a terasei superioare cu cea inferioară, când cea mijlocie lipsește.

Satele reprezentate în grafic prin linii foarte scurte sunt puține. Ele sunt aproape toate așezate în luncă, pe terasa inferioară, sau medie și foarte puține pe tepșanul oblu al platformelor.

Așezarea satelor în raport cu expoziția la soare. Pentru așezarea satului ca și pentru așezarea casei, oamenii au căutat totdeauna în zona noastră de climă, un loc bine sorit. Iernile sunt atât de lungi, iar primăverile și toamnele destul de răcoroase în regiunea Subcarpaților de Nord, încât lumina și căldura soarelui sunt o adevărată binefacere pentru așezările omenești.

Satele așezate pe terasele netede ca: Slobozia, Dumbrava-Roșie, Traian, ș. a. sunt bătute din plin de soare tot timpul zilelor senine.

Mai mult de jumătate din satele depresiunei sunt însă așezate pe un singur plan înclinat, care le dă o anumită expoziție față de soare. Cele mai multe din ele sunt așezate cu fața spre S.V.V. S.V. S. E; și N.E.

In regiunile mai înalte, brăzdate adânc de ape, multe sate așezate pe amândouă versantele văii, au o orientare dublă. Fiind așezate în acest mod, sunt mai puțin sorite, deoarece înălțimile din dreapta și din stânga văii, fac ca soarele să răsară acolo mai târziu și să apună mai devreme. Din această categorie de sate fac parte: Poiana, Almașul,

Calu, Gârcina, Iapa, Țârdenii, Valea lui Ion, Vădurele ș. a.

Satele în raport cu cursurile de apă. Apele atrag de obiceiu așezările omenești. Nevoia de apă pentru om și animale constitue condiția cea mai însemnată pentru o așezare omenească. Nu însă orișice apă poate fi folosită în aceiaș măsură. Dacă omul poate întrebuința apa oricărui râu sau pârâu pentru nevoile casei și pentru animale, pentru băut i se cer anumite calități. Apa unui pârâu ori cât de limpede ar fi ea, vara devine imposibilă de băut, când se încălzește prea tare sau toamna când se pune cânepa la muiat. De aceia așezarea unui sat e condiționată în primul rând de existența isvoarelor, sau de poziția și însemnătatea pânzei freatice. Aproape totdeauna pânza freatică e mai bogată și mai la suprafață în vecinătatea apelor curgătoare. Se întâmplă câteodată ca așezări făcute în imediată apropiere a unei ape, să sufere de lipsa apei potabile. Satul Doina așezat pe terasa medie a Cracăului, la o înălțime relativă cuprinsă între 28-31 metri față de nivelul apelor Cracăului (într'o porțiune unde terasa inferioară lipsește), n'avea acum vre-o 40 ani nici o fântână, din cauza sărăciei și adâncimei pânzei freatice (la peste 10 m, adâncime) ; lucru care făcea pe oameni să se așeze greu aici, deși ca sat nou (format de vre o 50—70 ani) oferea multe avantagii. Satul Izvoarele își datorește existența numai numeroaselor isvoare, dela care își trage și numele, deoarece atât Bistrița cât și Cracăul se află la depărtare mare de el. Tocmai acolo pânza freatică care vine depe dealul Boțoaia este întreruptă, dând la iveală izvoare bogate, care fac ca fântânile să fie numeroase.

Nu totdeauna apa atrage populația ; alte ori ea o alungă fie din cauza nestabilității albiei sau a regimului neregulat, care produce inundații, fie că apele sunt mocirloase și formează smârcuri sau bahne. Astfel avem zona de divagare a Bistriței, începând dela Sudul satului Zănești și regiunea de bahne dintre Slobozia, Traian, Negrești, Mărgi-

neni şi Dochia, circa 90 km. p. (cuprinsă în mare parte în limitele depresiunei).

Apele care atrag populaţia din depresiune şi pe malul cărora se înşiră multe sate sunt: Cracăul din Nordul depresiunei până la Doina-Dăneşti, Bistriţa dela Piatra până la Zăneşti, precum şi numeroasele pârae care brăzdează regiunea platformelor ca: Horaiţa, Almaşul, Cuejdiul, Calu, Iapa, Mastacănul, Nechitul, Poloboc, Dragova, Orbicul, Valea lui Ion şi altele, împreună cu afluenţii lor.

Se spune de multe ori, că satele se înşiră în lungul apelor ca mărgelele pe aţă; imaginea aceasta ne-o sugerează însă aici câte odată şi marginea platformei medii. Numai între şoseaua Dobreni-Bodeştii Precistei de Sus şi şoseaua Piatra-Girov, pe coasta acestei platforme, se ţin lanţ pe o lungime numai de 9 km. cinci sate: Sarata—Pângăraţi (Dobreni), Căşărie, Popeşti, Gura-Văii şi Turtureşti, din cauza întreruperei pânzei freatice, care a dat naştere la numeroase isvoare.

Compoziţie. Satele depresiunei Cracăului şi a Bistriţei fiind aşezate într'un ţinut, în care nu s'au făcut niciodată colonizări cu elemente străine, ci numai slabe infiltrări a căror elemente s'au asimilat în bună parte, au o compoziţie omogenă. Casele sunt clădite în acelaş gen, gospodăriile alcătuite la fel. Singurele infiltrări străine neasimilabile au fost cele evreeşti, în mică măsură la sate, care nu le-au modificat cu nimic aspectul şi cele mai noi germane la Buhuş şi Roznov, centre industriale, cărora le-au adus unele schimbări în structura şi înfăţişarea lor generală prin fabricile, uzinele şi locuinţele ce le-au construit. Singurul sat deosebit ca alcătuire e satul ţigănesc Văleni din apropiere de Piatra.

In alcătuirea unui sat, pe lângă gospodăriile formate din case, diferite atenanse pentru animale şi păsări, grădini şi livezi, se mai adaugă şi ogoarele. Având semănăturile în imediata apropiere a casei, săteanul le poate supraveghea mai bine.

ALTITUDINEA SATELOR DIN DEPRESIUNEA CRACĂULUI ŞI A BISTRIŢEI

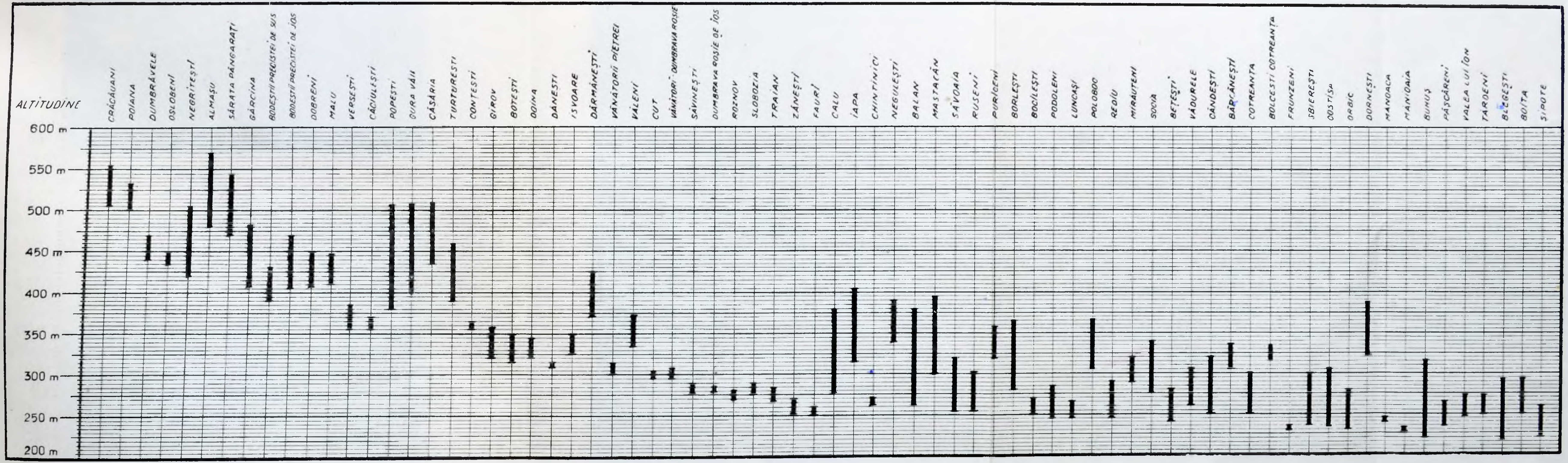

MARGARETA CONSTANTINESCU

mai bine.

Densitate. Datorită acestor ogoare, satele din depresiunea Cracăului și a Bistriței intră în categoria satelor de

Clişeu MARG. CONSTANTINESCU

PODOLENI (SAT DE TIP RĂSFIRAT)

Clişeu MARG. CONSTANTINESCU

CURMĂTURA GIROV-BOZIENI
IN PLANUL DIN FUND IN DREAPTA, STÂNCA ŞERBEŞTILOR

tip răsfirat (după împărțirea făcută de d-l prof. M. Mihăilescu). Tipul acesta de sat, întâlnit pe tot cuprinsul depresiunei, nu are acelaş grad de răsfirare peste tot.

Spre margini, casele sunt rare, înconjurate de ogoare; spre mijlocul satului și mai ales în lungul drumurilor mari, casele se îndesesc din ce în ce mai mult. Fiind în centrul satului, ești împins uneori să crezi că ai de-a face cu un sat de tip adunat. De îndată ce te depărtezi de centru, sau te urci pe vre'un deal din apropiere, ori în turnul unei biserici, de unde poți privi tot satul, caracterul de răsfirare devine neîndoios.

Distanța între sate. Pe cursul mijlociu al Cracăului, pe apele care brăzdează regiunea intercarpatică din Sud-Vestul depresiunei, ca și la adăpostul malurilor înalte ale teraselor superioare ale Bistriței, satele se țin lanț. De multe ori nu știi, după hartă, unde sfârșește unul și începe celălalt și n'ai ști poate nici la fața locului, dacă n'ai întreba pe oamenii de acolo. [1]).

Legătura între ele o fac de multe ori case semanate în afara razei satului, pentrucă omul a avut acolo pământul, sau a cumpărat loc de casă mai eftin decât cel din vatra satului. De obiceiu aceste prelungiri între sate sunt făcute în lungul drumurilor sau în lungul apelor.

In mijlocul teraselor satele sunt mai rare. Distanța cea mai mare între ele o găsim pe terasa mijlocie din dreapta Cracăului, pe terasele inferioare și mai ales pe terasa medie din stânga Bistriței. Sate ca Vânătorii-Dumbrava Roșie, Isvoare, Roznov, Slobozia, Traian, stau așezate la depărtări mari unele de altele (bunăoară satul Slobozia e așezat față de satele din jur la 6 km. de Dumbrava Roșie, la 7 km. de Isvoare, la 7 km. de Dochia, la 9 km. de Mărgineni, la 1,30 km. de Zănești, la 1.25 km. de Roznov și 2,5 km. de satul Traian; pe când în alte locuri, satele sunt foarte dese, de exemplu: pe o suprafață de 19 km. p. găsim în regiunea din

---

1) Satele Girov și Conțești sunt despărțite printr'o stradă. Casele de pe o parte a drumului țin de Girov, cele din partea opusă de Conțești.

S.V. depresiunei 8 sate: Poloboc, Rediu, Mirăuţeni, Socea, Vădurele, Cândeşti, Bărcăneşti, Bolceşti-Cotreanţa, sau pe coasta înaltă a terasei dintre Bolceşti şi Sbiereşti, patru sate mari (dintre care şi Podolenii), numai pe o lungime de 8 kilometri.

Culoarea. Dacă vii din mijlocul ţinutului muntos, unde întâlneşti sate întregi, a căror case sunt văruite în albastru intens, sau sate a căror case sunt făcute din butuci nelipiţi şi văruiţi decât numai un chenar îngust în jurul ferestrelor, aşezate în cadrul închis al pădurilor de brad şi intri în depresiunea Cracăului şi a Bistriţei, albul căsuţelor ţărăneşti impresionează plăcut ochiul. Acoperişurile făcute mai toate din draniţă, capătă cu vremea o culoare ştearsă, între cenuşiu şi cafeniu, care se armonizează frumos cu albul pereţilor.

Privite de sus de la înălţime în diferite epoci ale anului, satele îşi schimbă înfăţişarea după anotimp; coloritul lor în mijlocul cadrului luminos în care se găsesc e mereu altul.

Primăvara, când verdele ogoarelor semănate cu grâu de toamnă, contrastează cu negrul pământului, abea arat, satele cu căsuţele lor albe, proaspăt văruite de Paşti, par şi mai albe printre pomii încărcaţi de floare.

Vara coloritul lor se schimbă; pomii ascund în verdeaţa lor casele şi când câmpurile îngălbenesc, satele se văd de departe ca nişte insule de verdeaţă.

Toamna tonurile se sterg, copacii îngălbenesc ca şi câmpul şi numai desfrunzirea lor aduce un schimb de culoare, pentru că lasă liberă vederei gospodăriile.

Iarna tinde însă să uniformizeze totul. Zăpada acopere câmpul, acoperişurile caselor şi pune căciuli albe uriaşe stogurilor de strânsură pregătite ca nutreţ al vitelor pe iarnă. Pereţii albi ai caselor nu fac decât să împlinească această simfonie de alb. Doar siluetele copacilor desfrunziţi şi gardurile de mai aduc o notă discordantă peisagiului.

Continuitatea și evoluția așezărilor omenești din eneolitic până în zilele noastre.

Așezările omenești din regiunea aceasta, constituesc în timp, un lanț din care puține verigi lipsesc. El se poate urmări din epoca paleolitică, aproape fără întrerupere, până în zilele noastre. Ingropat de vreme, a fost scos și dat la iveală de săpăturile harnice ale arheologilor, care continuă încă și de cercetările adunătorilor de documente, și astfel, datorită lor putem de pe acum urmări în linii mari evoluția așezărilor omenești în depresiunea Cracăului și a Bistriței, regiune care a fost totdeauna intens populată.

Dl. Radu Vulpe, care a făcut multe săpături arheologice în județul Neamț, scrie vorbind de ele că „prezintă o neașteptată varietate de așezări din toate vremurile". [1]).

Dacă regiunea muntoasă din Vestul județului e aproape lipsită de stațiuni preistorice, în schimb în depresiune ele se îngrămădesc în regiunile bine adăpostite, în locurile strategice, așezate acolo unde ele se completează cu fertilitatea pământului și prezența isvoarelor, sau apelor curgătoare.

E interesant de observat că alegerea pe care au făcut-o preistoricii pentru locul așezărilor lor, coincide de multe ori cu așezările actuale.

Stațiunile din care s'a adunat material sunt foarte numeroase, dacă ne raportăm la suprafața destul de restrânsă a acestei regiuni. După informațiile date de Pr. C. Matasă, organizatorul și animatorul săpăturilor, în această depresiune sunt peste 23 de stațiuni preistorice sigure, din care s'a strâns material și peste 5 localități, care se cred a fi stațiuni, după anumite indicii. Săpături complete nu s'au făcut decât la Calu și la Isvoare, unde s'a găsit un material foarte bogat, ce a întrecut cu mult așteptările.

---

1) Radu-Vulpe, Descoperirile arheologice dela Izvoare Neamț, Extras din anuarul Liceului de băeți din Piatra Neamț pe anul 1935 — 1936, p. 4.

Ca martori vechi ai vieții preistorice de pe aceste meleaguri, au rămas deasemeni un dolmen, găsit la Brășăuți și un tumul la Borlești.

Stațiunile preistorice sigure sunt următoarele: [1]) la Negrești (două stațiuni eneolitice), la Bodeștii Precistei de Jos (o stațiune eneolitică, Cetățuia), la Dobreni (o stațiune eneolitică), la Almaș (o stațiune eneolitică), la Cășăria, la Căciulești (o stațiune eneolitică în dealul Găinărie și alta mai nouă, getică, în dealul Murgucești), la Verșești, la Doina, la Bahna, la Bălușești, la Izvoare (unde se găsesc trei strate de așezări), la Calu, la Traian (o stațiune din eneolitic, mai ales Cucuteni B.), la Mastacăn (două stațiuni), la Podoleni, la Costișa, la Cândești, pe dealul Boțoaia, care e un loc strategic minunat, dominând valea Bistriței de la S. de Piatra și tot cursul inferior al Cracăului. Numai în jurul orașului Piatra s'au identificat trei stațiuni preistorice (Bolovoaia la Văleni, Cozla și Bâtca Doamnei).

Sunt apoi numeroase locuri unde s'au găsit din întâmplare câteva obiecte preistorice, dar pe care încă nu le-a ajuns rândul cercetărilor. Cu timpul, când toată regiunea va fi studiată cu deamănuntul, se va vedea cât de intens a fost populată și mai ales se va putea completa cu date noi, continuitatea așezărilor omenești, care se poate urmări bine acolo unde s'au făcut săpături sistematice.

Primele locuințe ale omului preistoric vor fi fost desigur peșterile și adânciturile dintre stânci, unde se va fi adăpostit împreună cu ai lui, ducând o viață aspră, plină de primejdii [2]). Când a renunțat la viața nomadă și începu să se îndeletnicească cu agricultura și creșterea vitelor, a căutat să-și facă un adăpost mai bun și mai sigur. Având locuințe stabile, oamenii s'au grupat acolo unde terenul le oferea condiții mai bune, căutând totodată să aibă și o poziție stra-

1) După informațiile verbale date de Pr. Matasă.
2) O. Tafrali, Istoria Artelor, v. I, p. 10.

tegică bună, de unde să domine regiunea de jur împrejur (de exemplu Horodiştea dela Calu, Bolovoaia, Bâtca Doamnei, Cozla dela Piatra-N. etc.)

Cele mai vechi aşezări găsite până acum în depresiune sunt cele eneolitice. La Isvoare s'a descoperit cea mai veche civilizaţie eneolitică din Moldova, mai veche decât cea dela Cucuteni, necunoscută până acum, căreia i s'a dat numele de Izvoare. I. [1]).

In ceramică e caracterizată printr'o olărie monocromă cu inciziuni. Intrebuinţau ca unelte şi materiale piatra, lemnul, osul şi câte puţin arama. Aveau vetrele lor zidite din piatră, pe care făceau focul. Modelau din lut ars chipuri de animale, după cele care se găseau în jurul lor; iar din nevoia sufletească religioasă, zeităţi femenine, care le serveau şi ca amulete [2]).

Peste această civilizaţie veche, vine valul cotropitor al unei populaţii mai noui, care o distruge, acoperindu-o cu un strat gros de dărămături, cioburi, oase, cărbuni şi cenuşă. Deşi pare paradoxal, dar tocmai această distrugere a făcut să ni se păstreze mai bine această civilizaţie, prin stratul protector care a acoperit urmele şi cioburile improprii pentru a servi nouilor cuceritori.

Noua civilizaţie e străină, venită după unii din Asia, de prin părţile Mosopotaniei sau din Egipt, căci nu-i vedem evoluţia aici. Avea ca centru Moldova, oprindu-se spre apus în răsăritul Ardealului, spre Sud prin ţinutul Putnei, iar spre Est înaintând puţin dincolo de Nistru, ca de la Nipru încolo să nu mai apară de loc. [3])

Peste stratul de dărămături şi arsură ei şi-au construit noui aşezări. Aveau gusturi artisice mai desvoltate. Vasele

---

1) Radu Vulpe, Descoperiri Arheologice dela Isvoare-Neamţ p. 6.

2) Zeităţile acestea prezintă strieri numeroase pe corp, ceea ce ne arată că ei aveau obiceiul tatuajului.

3) Radu Vulpe, în conferinţa ţinută la Casele Naţionale din Piatra-Neamţ, în anul 1937.

lor erau ornate cu meandre și spirale pictate în trei culori (alb, negru și roș). Bogăția și varietatea formelor acestor vase e foarte mare.

Ținând seama de prezența obiectelor de aramă din stratul anterior, Isvoare I, d-l Radu Vulpe, datează începutul acestei civilizații a ceramicei pictate cucuteniene în preajma a-

STAȚIUNILE PREISTORICE DIN DEPRESIUNEA BISTRIȚEI ȘI A CRACĂULUI

● Stațiuni sigure
○ Stațiuni probabile

MARGARETA CONSTANTINESCU

nului 2000 a. Ch. cu vre-o cinci veacuri mai încoace, decât se credea până acum. [1])

După perioada neolitică, urmează epoca bronzului, din care nu lipsesc resturi, mai ales arme (la Isvoare s'a găsi o spadă turnată și un pumnal de bronz).

Așezările getice și cele daco-romane au fost numeroase

1) Radu Vulpe, op. cit. p. 6.

și trainic construite. Resturi ale lor s'au găsit în afară de Isvoare, la Calu (o așezare dacă din vremea suprimației imperiale romane), la Căciulești (o stațiune getică pe dealul Murgucești), la Cândești (două stațiuni daco-romane), etc. La Doina acum vre-o 40 de ani, oamenii care săpau lut în malul terasei medii, au găsit un vas cu numeroase monede romane.

Singura epocă din care nu avem mărturii privitoare la această depresiune, e epoca năvălirilor barbare. Atunci de sigur că locuitorii s'au retras din ținutul deschis puhoaelor năvălitoare înspre regiunea muntoasă din Vest. Ceea ce îmi întărește această credință sunt numeroasele numiri de Runcu, Arsurile, Secăturile, Pleșea, date unor masive azi bine împădurite, dovadă că odată a locuit acolo multă lume, care a avut nevoe să deșteleneească pământul pentru a putea trăi.

Când năvălirile se mai potoleau, ei coborau iarăși în depresiune, ca la un nou pericol să se refugieze în adăposturile lor știute, de unde puteau urmări de pe unele piscuri, ceea ce se petrecea jos în depresiune. Aceste pendulări ritmice au atârnat de frequența năvălirilor din Moldova.

Reîntorși definitiv pe pământurile lor, și-au intemeiat gospodării trainice, s'au reorganizat în cnezate și voevodate și au zidit locașuri de închinăciune lui Dumnezeu. Erau așa de multe biserici la începutul secolului al XV-lea, încât la 1428, 69 de ani numai dela descălecatul lui Bogdan, Alexandru cel Bun poate dărui mănăstirei Bistrița 52 de biserici cu tot venitul lor, [1]) din ținutul Sucevei (Neamț), [2]) dintre care 23 erau numai în depresiunea Cracăului și a Bistriței. Sunt pomenite bisericile dela Boljești pe Almaș, biserica lui Mihai Lungu din regiunea Dobrenilor, bisericile

---

1) Pr. C. Matasă, „Sate biserici și boeri la anul 1428 în Județul Neamț", pub. în anuarul Lic. de Băeți din Piatra-N. în 1935—1936, p. 89.

2) Pr. C. Matasă, op. cit. „ Din Documentul de mai sus, se vede că la începutul veacului al XV-lea toată partea Moldovei de sub munte se mai numea câte odată și ținutul Sucevei, după numele capitalei". p.90.

din Dobreni, Lăslăuani (pe Cracău), Grilești (pe Cracău), Lupşeşti, Borileşti, Avereşti (pe Cracău), Boţ, (pe Cracău), Ivăneşti (com. Girov), Bilăeşti (în hotar cu Ivăneşti, pe Cracău), Oprişeni pe Chiejdi, biserica lui Popa Coste, bisericile din Brăşăuţi şi Mituc (Brăşăuţii şi Mitiucăuţii apar documentar prima oară la 1411), bisericile din Sauca (la gura Cracăului), din Zanevici, Negriteşti (com. Roznov?), Herlica, Barin (?), Sobolea şi două biserici la Cobâle.

Satele în care se găsesc aceste lăcaşuri de inchinăciune au deci o vechime foarte mare; ele erau întemeiate cu mult înainte de a le pomeni documentul, deoarece în 1428 aveau şi biserici cu veniturile lor.

M. Costăchescu în „Documente Moldoveneşti înainte de Ştefan cel Mare" spune că multe din satele pomenite la începutul sec. XV-lea în documentele pe care le publică, datau din veacul al XIV-lea. Printre ele vorbeşte de următoarele sate din depresiune: Oşlobenii [1], Dolheştii [2], Dobrenii [3], Avereştii [4], Secouţii [5], Durneştii [6], Borileştii [7], Bolăceştii [8], Blăgeştii [9], Costinţii [10], Petreştii [11], Roşcanii [12], Drogoteştii [13], Paşcanii [14], Drăgăneştii [15].

Atunci când a venit Dragoş din Maramureş, a găsit în regiunea subcarpatică sate temeinic aşezate, dintre care unele se mai păstrează până astăzi cu numele neschimbat:

1) M. Costăchescu, op. cit. V. I. p. 341 şi V. II. p. 96
2) Ibidem V. I. p. 428.
3) Ibidem V. I. p. 428.
4) Ibidem V. II. p. 10.
5) Ibidem V. II. p. 13.
6) Ibidem V. I. p. 361.
7) Ibidem V. I. p. 163.
8) Ibidem V. I. p. 471.
9) Ibidem V. I. p. 471.
10) Ibidem V. I. p. 274.
11) Ibidem V. I, p. 471.
12) Ibidem V. I. p. 428-9.
13) Ibidem V. I. p. 133.
14) Ibidem V. I. p. 133.
15) Ibidem V. II. p. 440.

Oşlobenii, Dobrenii, Durneştii, Borileştii (Borleştii), Petreştii, Bolăceştii (Bolceştii), Blăgeştii, etc. ceea ce arată continuitatea lor şi puterea tradiţiei, lucru de care ar trebui să ţină seamă cei ce schimbă numele satelor după interese politice sau criterii culturale, deoarece vechea toponimie prezintă de multe ori foarte mare însemnătate geografică sau istorică [1]).

Satele din depresiunea Cracăului şi a Bistriţei în secolul XIV şi XV-lea.

Pentru a arăta mulţimea aşezărilor omeneşti în depresiunea de la descălecat până la sfârşitul domniei lui Ştefan cel Mare, voi da o listă a satelor a căror existenţă se poate constata documentar, căutând să le localizez şi indicând timpul când au fost pomenite.

Oşlobeni, sat care se păstrează şi azi cu acelaş nume, aşezat pe Cracău, e pomenit la 1432 când Ilie Vvd. îl dărueşte lui Hristea Incaşanul. Satul era probabil din sec. XIV-lea. [2]).

Negreştii, sat care se află în comuna Dobreni, datează de la începulul sec. XV-lea. La 1436 Ilie şi Ştefan Voevozi, îl dăruesc lui Baico. [3]).

Almaşul, sat care poate fi Poiana, sau Almaşul de azi [4]), e dăruit la 1436 de Ilie şi Ştefan V. lui Baico [5]).

Almaşul, sat care este şi azi pe pârâul Almaş e pomenit la 1492, când Ştefan cel Mare îl dărueşte fraţilor Baico şi Ivan [6]).

---

1) Satul Ghindăoani (aşezat pe şeaua despărţitoare dintre depr. Cracăului şi a Neamţului lângă care se găseşte dealul Ghindăului, pomenit în documente ca fiind locul unde Ştefan I Muşat a bătut pe regele Ungurilor, a căpătat un nume nou în ultimul timp dat de administraţie.

2) M. Costăchescu op. cit, V.I. p. 340, 341.

3) M. Cost. op. cit. V.I. p. 427, 428.

4) I. Bogdan op. cit, V.I. p. 504.

5) M. Cost. op. cit. V.I. p. 427.

6) I. Bogdan op. cit. V.I. p. 503.

Dolheşti, sat dispărut, se găsea între Almaş, Negreşti şi Dobreni. La N. V. de Dobreni se află şesul Dolheşti, de sigur unde a fost satul cu acelaş nume.[1]) La 1436 Ilie şi Ştefan V. îl dăruesc lui Baico. Satul era şi în sec. XIV-lea. Dolh intemeitorul, trebue să fi fost contemporan descălecatului [2]).

Dobrenii, sat care s'a păstrat până azi cu acelaş nume, pare a fi din sec. XIV-lea [3]). La 1428 Alexandru cel Bun dă biserica din Dobreni, mănăstirii Bistriţei [4]). La 1436 Ilie şi Ştefan V. dau satul lui Baico [5]).

Drăgoeştii, sat dispărut, era aşezat pe Cracău la gura Almaşului. M. Costăchescu crede că era acolo unde sunt azi Căciuleştii, sau unde-s Bodeştii-Precista, sau Murguceştii. [6]) Cred mai degrabă că erau chiar la confluenţa Almaşului cu Cracăul, aşa cum rezultă şi din document. Satul poate fi din sec. XIV-lea. Pe la 1435 e întărit de Iliaş Voevod boerului Mihăilă Bărbosul [7]).

Drăgăneştii, erau pe Cracău; nu se poate identifica însă. E probabil de la începutul sec. XV-lea. La 1448 e întărit de Petru Vvd, boerului Cernat ploscarul şi fratelui său Şteful [8]). La 1452 Alexandru Vvd. (Alexandru II care întrerupe domnia lui Petru Aron), îl dărueşte lui Giurgiu Majatco. [9]).

Grileşti, sat dispărut azi. Era, după actul dat de Ştefan cel Mare din 1500, aşezat lângă Lupşa. [10]). E pomenit:

---

1) Harta Marelui Stat Major I. 50.000, planşa Piatra.
2) M. Costăchescu op. cit. Vol. I. p. 427, 428.
3) M. Costăchescu op. cit Vol. I. p. 428.
4) Pr. C. Matasă op. cit p. 89 şi 90.
5) M. Cost. op. cit. V. I p. 427.
6) M. Cost. op. cit. V. I. p. 414.
7) M. Cost. op. cit. V. I. p. 412.
8) M. Cost. op. cit. V. II p. 323, 325, 336.
9) M. Cost. op. cit. V. II. p. 437, 440.
10) I. Bogdan op. cit V. II. p. 172.

prima oară în 1428, când biserica din Grileşti e dată împreună cu altele mănăstirii Bistriţa [1]).

Cauceleşti, cred că este Căciuleştii de azi, sat aşezat pe Cracău. La 1500 Ştefan cel Mare îl schimbă cu Mănăstirea Bistriţa, căreia îl dăduse Alexandru cel Bun [2]), dându-i alt sat mănăstirii.

Lupşa sau Lupşeşti, sat aşezat pe Cracău lângă Cauceleşti, aztăzi dispărut, e pomenit în documentul din 1428 când Alexandru cel Bun dă biserica din Lupşeşti mănăstirii Bistriţa [3]) şi la 1500 într'un act dat de Ştefan cel Mare (în care spune de Cauceleşti că sunt între Grileşti şi Lupşa) [4]).

Tortoreşti, azi numit Turtureşti, e pomenit la 1475, când Ştefan cel Mare confirmă lui Cozma, fiul lui Băloş, stăpânirea peste jumătate din sat [5]).

Căcăceani, sat dispărut, era pe Cracău. Cred că era aşezat pe pârâul Căcăcea, sau la confluenţa lui cu Cracăul, aproape de Popeşti şi Căciuleşti. La 1462 Ştefan cel Mare îl întăreşte lui Laţco, care-l avea dela socrul său marele boer Drăgoi, dat de Alexandru cel Bun [6]). La 1498, Ştefan cel Mare îl confirmă Vasutcăi, nepoata lui Drăgoi [7]).

Avereştii, sat aşezat pe Cracău, despre care M. Costăchescu scrie că a fost în comuna Girov şi că „azi se vede că nu mai este" [8]), iar C. Stoide că Avereştii sunt azi loc în Girov [9]). Afirmaţii care nu duc la localizarea lui precisă; cred că-l pot aşeza sigur, pe locul unde e azi satul Doina, după informaţiile luate la faţa locului de la bătrâni

1) Pr. C. Matasă, op. cit. p. 89 şi 91.
2) I. Bogdan op. cit. V. II. p. 173.
3) Pr. C. Matasă op. cit. p. 89 şi 91.
4) I. Bogdan op. cit. V. II p. 172.
5) I. Bogdan op. cit. V. I. p. 205.
6) I. Bogdan op. cit. V. I. p. 66.
7) I. Bogdan op. cit. V. II. p. 125.
8) M. Costăchescu op. cit. V. II. p. 10.
9) C. Stoide, Doc. dela Dabija V. note pag. 174.

și după identificarea terenului vechiului cimitir al satului de odinioară (în grădina casei preotului I. Constantinescu). La 1428 e dăruită biserica din Averești mănăstirei Bistrița [1]). La 1438 Ilie și Ștefan Veovozi dăruesc satul boerului Comarici. E un sat vechiu, probabil din sec. XIV-lea [2]).

. . . . . . (Dănești sau Oșlobeni?) La 1442 Ilie și Ștefan dăruesc lui Cârstea Iucășanul satele de la Cracău, unde a fost Sas Dan și Dan Vleac [3]).

Vănătorii, sat așezat pe Bistrița la S. E. de Piatra nu și-a schimbat numele vechi. Era un sat domnesc de vânători. La 1446 Ștefan V. îl întărește lui Mihail logofătul. E pomenit între satele acestuia și într'un uric din 1453

Sobolea, sat dispărut, a fost așezat aproape de Brășăuți. E pomenită biserica din Sobolea la 1428, când e dăruită de Alex. cel Bun mânăstirei Bistrița. Poate e satul Slobozia de azi [4]).

Brășăuți, sat care s'a păstrat până astăzi. E așezat pe Bistrița la S. E. de Piatra. La 1411, Alexandru cel Bun îl întărește mănăstirii Bistrița [5]). Biserica din Brășăuți e pomenită în actul din 1428 [6]).

Secouți, Săucești, Gura Cracăului, e numit consecutiv în documente un sat dispărut, care era pe unde e azi Roznovul. Biserica dela Sauca e dată în 1428 mănăstirii Bistrița [7]). E un sat probabil din sec. XIV-lea. La 1438 Ilie Vvd. îl dăruește mănăstirii Neamțului [8]). La 1439 Ilie Vvd. dă un act mănăstirii Bistrița, despre care spune că

1) Pr. C. Matasă op. cit. pag. 89 și 92.
2) M. Costăchescu, op. cit. V. II p. 7, 10.
3) M. Costăchescu op. cit. V. II p. 92.
4) Pr. C. Matasă op. cit. p. 89 și 93.
5) M. Costăchescu op. cit V. I. p. 80.
6) Pr. C. Matasă op. cit. p. 89.
7) Pr. C. Matasă op. cit. p. 89.
8) M. Costăchescu op. cit. V. II. p. 10 și 13.

„S'a scris la Gura Cracăului în anul 6947 Septembrie 13 [1]). La 1446 Ştefan Vvd., dărueşte mănăstirii Neamţului biserica din Gura Cracăului [2]). La 1447 Petru Vvd. îl întăreşte mănăstirii Neamţului, numindu-l Sauceşti [3]).

Băhneni, sat care era aproape de Fauri, la gura Bahnei, la 1459 Ştefan cel Mare îl întăreşte boerului Gostilă, iar în 1468 lui Dragoş [4]).

Zăneşti, sat care este şi astăzi ; e aşezat pe Bistriţă, aproape de Roznov. In actul din 1428 e pomenit sub numele de Zanevici [5]). La 1491 Ştefan cel Mare îl dărueşte mănăstirii Tazlău (până atunci ţinuse de ocolul Pietrei [6]).

Fauri, sat care este şi azi, aşezat lângă Zăneşti ; la 1459 Ştefan cel Mare îl întăreşte boerului Gostilă, la 1468 îl confirmă lui Dragoş, iar în 1491 îl dărueşte ca sat aparţinând ocolului Pietrei, mănăstirii Tazlău [7]).

Podolenii, sat care este şi astăzi, e aşezat aproape de Bistriţă. La 1479 Ştefan cel Mare îl dărueşte lui Avram Frâncul, după ce îl cumpărase dela Bogdan Stolnicul [8]).

Stolnici, I. Bogdan crede că a fost între Zăneşti şi Fauri. La 1491 e dat de Ştefan cel Mare mănăstirii Tazlău (până atunci aparţinuse ocolului târgului Pietrei) [9]).

Durneşti, M. Costăchescu crede că e vorba de un sat din Botoşani. In act nu spune unde se găseşte. Poate e satul Durneşti de lângă Podoleni (Jud. Neamţ). Satul e de

---

1) M. Costăchescu op. cit. V. II. p. 59 şi 60.
2) M. Costăchescu op. cit V. II p. 263.
3) M. Costăchescu op. cit. V. II. p. 288.
4) I. Bogdan op. cit. V. I. p. 125, 126 şi 127.
5) Pr. C. Matasă op. cit p. 89 şi 94.
6) I. Bogdan, op. cit V. I. p. 463 şi 465.
7) I. Bogdan op. cit V. I. p. 35, 463 şi 465.
8) I. Bogdan op cit. V. I. p. 220-223.
9) I. Bogdan, op. cit. V. I. p. 463 şi 465.

la începutul sec. XIV-lea. In 1433 e întărit de Ilie Vvd. lui Petru Durnea şi fraţilor săi [1]).

Satele: **POIANA RÂULUI, POIANA LUNGA, „satul unde a fost jude Draganici". „Satul unde a fost jude Dâmba" şi Runcuşorul** sunt sate dispărute, care erau aşezate în câmpul lui Dragoş, pe Nechid, în anul 1458 Ştefan cel Mare le întăreşte lui Oană Grama [2]). Satul unde a fost jude Dâmba, era poate unde e azi dealul Dâmbeşti, lângă Borleşti. Satul Runcuşorul trebue să fie în legătură cu numele dealurilor Runcu, ce se găsesc pe amândouă malurile Nechitului.

Urseşti, sat dispărut, era în câmpul lui Dragoş pe Nechid. Nu ne-a mai rămas de la acest sat decât numele unei poeni „Poiana Urşeştii din deal care ne arată locul pe unde a fost" [3]). In 1481 Ştefan cel Mare îl dărueşte mănăstirei Tazlăului, după ce îl cumpărase dela Ana Nămăiasa şi de la Ivan [4]).

Borileştii, e satul Borleşti de azi, aşezat în fostul „Câmp al lui Dragoş", pe Nichid. La 1419, Alexandru cel Bun îl dărueşte lui Dragomir şi Ioanăş, fiii lui Ştefan Borâlovici („unde-i casa lor"). Ştefan Borâlovici e contemporan descălecării, iar tatăl său e dela începutul veacului al XIV-lea [5]); deci avem de aface cu unul dintre cele mai vechi sate din această regiune. La 1428 biserica din Borileşti e dată mănăstirei Bistriţa [6]), iar la 1481 e luat prin schimb de Ştefan cel Mare şi dat mănăstirei Tazlău [7]).

Dragoteşti, era aşezat probabil între Borleşti şi Reu-

1) M. Costăchescu, op. cit. V.I. p. 361

2) I. Bogdan op. cit. V.I. p. 18 şi 19 şi M. Costăchescu op. cit. V.I p 134.

3) Harta topografică a Marelui Stat Major, scara 1:50000, planşa Tazlău.

4) I. Bogdan, op. cit. V.I. . 251.

5) M. Costăchescu, op. cit. V. I. p. 131-133.

6) Pr. C. Matasă, op. cit. V. I. p. 89

7) I. Bogdan, op cit. V, I- p. 248-250.

seni [1]) în câmpul lui Dragoş pe Nechid. La 1419 Alexandru cel Bun îl dă lui Dragomir şi Ionăş, fiii lui Şt. Borâlovici [2]). La 1481 e luat prin schimb de Ştefan cel Mare şi dat mânăstirii Tazlău [3]).

Păşcanii, sat astăzi dispărut, era în câmpul lui Dragoş pe Nechid, lângă Borleşti. E sat vechiu, din sec. XIV. La 1419 e dat de Alexandru cel Bun lui Dragomir şi Ioanăş, fiii lui Şt. Borâlovici. La 1447 Petru Vvd. întăreşte mânăstirii Neamţului satul Pasco, care poate fi Paşcanii [4]). La 1480 Ştefan cel Mare i-l confirmă lui Dolga [5]).

Mastacăn, sat aşezat la Nord de Borleşti. E pomenit în 1475, când e vândut de Magdalina, fata lui Ilie vătav (Ghib. Sur. 24 pag. 163). [6])

Rediu, sat care este şi astăzi, făcea parte dintre satele aşezate în câmpul lui Dragoş. In 1497 Ştefan cel Mare confirmă lui Borcea fiul lui Trif. Borzescul jumătate din sat [7]).

Şendreşti, sat azi dispărut, era aşezat în Câmpul lui Dragoş între satele de azi Bolceşti şi Cândeşti. E pomenit pe timpul lui Ştefan Voevod şi Alexandru Voevod într'un act de mai târziu (1638) [8]).

Bolăceşti, e satul Bolceşti de azi. Era aşezat în Câmpul lui Dragoş. E un sat vechiu, probabil din sec. XIV. In 1436 Ilie şi Ştefan Voevozi îl dăruesc boerului Petru

---

1) I. Bogdan, op. cit V. I. p. 250,
2) M. Costăchescu, op. cit. V. I. p. 131
3) I. Bogdan, op. cit. V. I. p. 248,
4) M. Costăchescu, op. cit. V. I. p, 131—133 şi V. II. p. 288.
5) I. Bogdan. op. cit. V. I. p 237 şi 238.
6) C. Stoide şi C. Turcu „Din documente şi regeste din ţinutul Neamţului sec. XVI, XVII şi XVIII la Note istorico-geografice".
7) I. Bogdan, op. cit. V. II, p. 112.
8) M. Costăchescu, op. cit V, I. p. 472

Ungureanul [1]. In 1455 satul e numit Bolceşti şi e în stăpânirea lui Trif Borzescul [2]).

Blăgeşti, sat care există şi azi, aşezat în Sudul depresiunei; e pomenit ca făcând parte din Câmpul lui Dragoş. Satul se crede a fi din sec. XIV-lea. La 1436 Ilie şi Ştefan Voevozi îl dăruesc boerului Petru Ungureanul [3]).

Moineşti, Haliţeşti, Orbic, sunt nume date pe rând aceluiaş sat, care se numeşte Orbic şi e aşezat aproape de Buhuş. In 1428 Alexandru cel Bun dă biserica dela Herlica mănăstirei Bistriţa [4]). La 1438 Ilie şi Ştefan Voevozi îl întăresc lui Tatul Herlic şi nepoţilor lui de soră [5]).

Costinţii, aşezat pe Orbic, par a fi Costişa de azi. Satul era şi în veacul al XIV-lea [6]). La 1428 e pomenită biserica dela Popa Coste [7]), iar la 1429 Alexandru cel Bun întăreşte Costinţii dela obârşia Orbicului, boerilor Lazăr, Stanciu şi Costea [8]),

Bucureşti, s'a numit până în sec. XIX-lea târgul Buhuş de azi. E pomenit într'un act dela Alexandru Vvd. din 1427 („Acesta este hotarul despre Bucureşti"). [9])

Beţeşti, se păstrează şi azi cu acelaş nume. E aşezat aproape de Rădiu. In 1455 Petru Aron îl întăreşte lui Trif Borzescul, iar în 1497 Ştefan cel Mare, lui Borcea, fiul lui Trif Borzescul şi surorei sale Dragolea [10]).

Petreşti, era în Câmpul lui Dragoş. E silişte în trupul Blăgeştilor la Sud de Cândeşti. Era sat vechi din vre-

1) M. Costăchescu op. cit. V. I. p. 467, 469, 471.
2) I. Bogdan. op. cit. V. II. p 113.
3) M. Costăchescu, op. cit. V. I. p, 467.
4) Pr. C. Matasă op. cit. p. 89.
5) M. Costăchescu, op. cit. V. II. p. 30.
6) M. Costăchescu, op. cit. V. I. p. 274.
7) Pr. C. Matasă op. cit. p. 89.
8) M. Costăchescu op. cit. V. I. p. 269.
9) M. Costăchescu op. cit. V. I. p 191.
10) I. Bogdan op. cit. V. II. p. 112.

mea descălecatului. In 1436 Ilie și Ștefan Voevozi îl dau lui Petru Ungureanul [1]).

Satul unde a fost curtea neatedului este satul Petrești [2]).

Satul lui Parcin era în Câmpul lui Dragoș. E pomenit în 1436 [3]).

Ștefăneștii, erau în Câmpul lui Dragoș, nu se știe unde. La 1455 Petru Aron îl întărește lui Trif Borzescul, care-l schimbase cu Bețea [4]).

Marișești și Ceretianii, erau în Câmpul lui Dragoș, sate ce nu mai sunt acum. Sunt pomenite în actul din 1455 [5]).

Muncelul, sat dispărut, era în Câmpul lui Dragoș, nu se știe unde anume. Pr. C. Matasă îl pune între satele care erau între 1400 și 1600 în Câmpul lui Dragoș [6]) M. Costăchescu îl pomenește abea la 1548 [7]).

Bărbăsaiu, sat dispărut, era în Câmpul lui Dragoș pe Bistrița [8]). La 1497 Ștefan cel Mare confirmă satul Bărbășanii, lui Borcea și surorei sale Dragolea [9]).

Muntenii, pomenit dela 1400 într'un hrisov dela Iuga[10]) prin care-l dăruește lui Șărban Hândău. Dacă actul e bun, atunci Muntenii poate să fi fost pe Cracău, în Nordul depresiunei, între Crăcăuani și Ghindăuani.

Pânteceștii, erau pe Cracău. Poate sunt Serbești ~~Crăcăuanii~~

---

1) M. Costăchescu, op. cit. V. I p. 467 și 471.
2) Pr. C. Matasă, Câmpul lui Dragoș, publ. în Anuarul Liceului Petru-Rareș din Piatra-N. anul șc. 1932-33 p. 41.
3) M. Costăchescu op. cit. V. I. p. 133.
4) I. Bogdan, op. cit. V. II. . 113.
5) I. Bogdan, op cit. V. II p. 113.
6) Pr. C. Matasă, Câmpul lui Dragoș, Anuar Liceu p. 40.
7) M. Costăchescu op. cit. V. I. p. 134
8) M. Costăchescu op. cit. V. I. p. 134.
9) I. Bogdan op. cit. V. II p. 112.
10) M. Costăchescu, op. cit. V. I. p. 29-30.

de astăzi. La 1400 Iuga îl dărueşte împreună cu Muntenii lui Şărban Hândău [1]).

AŞEZĂRILE OMENEŞTI DIN DEPRESIUNEA CRACĂULUI ŞI A BISTRIŢEI IN VEACUL XIV şi XV

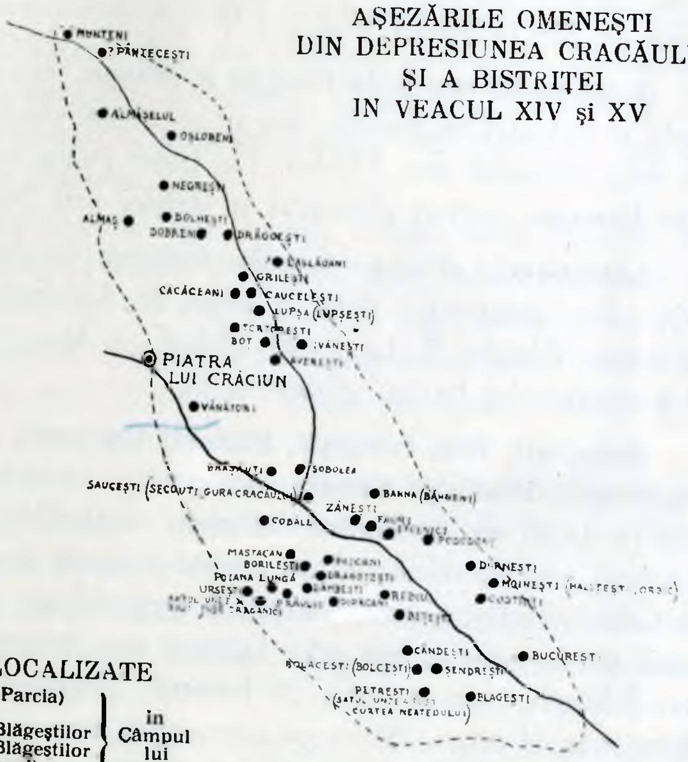

SATE NELOCALIZATE

Satul lui Parcin (Parcia) — în Câmpul lui Dragoş
Ştefăneşti — în Câmpul lui Dragoş
Marişeşti - în reg Blăgeştilor — în Câmpul lui Dragoş
Ceretiani - în reg. Blăgestilor — în Câmpul lui Dragoş
Barbasaiu (Barbaşani) — în Câmpul lui Dragoş
Lazareşti - în reg. Blăgeştilor — în Câmpul lui Dragoş
Miticouţi — pe Bistriţă ?
Goştileşti — pe Bistriţă
Bârzoteşti — pe Bistriţă
Basi pe Orbic (?)
Roşcani — pe Valea Almaşuiui
Satul unde a fost jude Dragan şi Nasoe
Oprişeni — pe Chiejdi (Cuejdi)
Balojeşti — pe Almaş.

Gostileştii şi Barzoteştii, sunt sate dispărute. Erau aşezate pe Bistriţă. La 1459 sunt confirmate de Ştefan cel Mare boerului Gostilă [2]).

Basi, era probabil aproape de Costinţi la obârşia Orbicului. La 1429 Alexandru cel Bun îl întăreşte boerilor Lazăr, Stanciul şi Costea, fiii lui Ivan Vornicul [3]).

---

1) M. Costăchescu, op. cit. V, I. p. 29-31.
2) I. Bogdan, op. cit. V. I. p. 35.
3) M. Costăchescu op. cit. V. I. p. 269.

Roşcanii, au fost aproape de Almăşel, Negreşti, Dolheşti. Satul e probabil din sec. XIV-lea. E dat la 1436 lui Baico de Ilie şi Ştefan Voevozi [1]).

Satul unde era jude Dragan şi Nasoe, era pe Cracău. Poate o fi fost Drăgăneştii, dar nu se poate identifica. E un sat dela începutul sec. XV-lea. La 1448 Petru Vvd. îl întăreşte boerului Cernat ploscarul şi fratelui său Şteful [2]),

Lăslăuanii, erau pe Cracău aproape de Şerbeşti, Biserica din Lăslăuani e dată la 1428 de Alexandru cel Bun mănăstirei Bistriţa [3]), La 1495 Ştefan cel Mare întăreşte satul urmaşilor lui Laslău globnicul [4]).

Bolojeşti, Boţ, Ivăneşti, Bilăeşti Oprişeni, pe Chiejdi, **Negriteşti, Barin şi Cobâle** sunt sate a căror biserici sunt date în 1428 de Alexandru cel Bun, mănăstirei Bistriţa [5]). Bolojeşti era pe Almaş ; Boţ e satul Boţeşti de azi, aşezat pe Cracău, com. Girov. Ivăneşti e probabil pe şesul Girovului, poate unde e azi satul Dăneşti, sau între acesta şi Girov. Bilăeştii erau în hotar cu Ivăneştii. Negriteştii erau poate în com. Roznov, Barin pe Cernegură spre Calu, iar Cobâle trebue să fi fost satul Calu sau vr'un sat prin regiunea aceia.

Din lunga înşirare a satelor de mai sus, se vede că în sec. XIV-lea şi al XV-lea, peste 23 sate erau aşezate numai în Câmpul lui Dragoş : Mastacănul, Cobâle, Borileştii, Urseştii, Dâmbeştii, Drăgoteştii, Paşcanii, Runcuşorul, Poiana Râului, Poiana Lungă, Satul unde a fost jude Draganici, Rediu, Beţeştii, Bolăceştii, Cândeştii, Sendreştii, Petreştii, Blăgeştii, Satul lui Parcin, Ştefăneştii, Marişeştii, Ceretianii, Bar-

1) M. Costăchescu op. cit. V. I. p. 427.
2) M. Costăchescu op. cit. V. II p. 325 şi 336.
3) Pr. C. Matasă, sate bis. p. 83.
4) I. Bogdan, op. cit V. II. p. 58 şi 61,
5) Pr. C. Matasă 10 op. cit. p. 89.

basaiu (Barbăşanii) şi poate şi Ciurcanii, Lăzăreştii şi Stăneştii.

Alte regiuni bogate în sate au fost Valea Cracăului cu afluentul său Almaşul, unde găsim satele Almăşelul, Almaş, Dolheşti, Dobreni, Roşcani, Bolojeşti în basinul Almaşului şi Muntenii, Pânteceştii, Oşlobenii, Drăgoeştii, Lăslăuanii, Grileştii, Căcăceanii, Cauceleştii, Lupşa, Boţ, (Boţeştii), Ivăneştii, Avereştii şi Sobolea (?),

A treia regiune bine locuită, a fost valea Bistriţei dela Brăşăuţi până la Fauri, între care erau satele Săuceştii, Zăneştii, Stolnici, ca de aici încolo, la vale, satele să se retragă la adăpostul marginii terasei superioare, unde găsim: Podolenii, Durneştii, Moineştii, (Haliţeştii, Orbic) Costinţii şi Bucureştii.

Regiunea în care nu se găseşte nici un sat, este cuprinsă între Avereşti, Piatra, Vânătorii, Sobolea şi Bahna, ţinut de care şi azi se feresc aşezările omeneşti.

Unele dintre satele acestea au dispărut ca: Muntenii Dolheştii, Drăgoeştii, Grileştii, Căcăceanii, Lupşa, Lăslăuanii, Urşestii, Runcuşorul, Poiana Râului, Poiana Lungă, Dragoteştii, Păşcanii, Şendreştii, Petreştii, Roşcanii, satul lui Parcin, Cerestianii etc.

Altele dispărute un timp au apărut apoi mai târziu sub alt nume, ca Avereşti (Doina de azi) Băhnenii (unde nu de mult s'a făcut satul Traian) sau li s'a schimbat numele ca Bucureştii; iar altele care şi-au schimbat numele numai cu puţin sunt azi uşor de recunoscut: Tortoreştii (Turtureştii) Cauceleştii (Căciuleştii) Borileştii (Borleştii).

Dintre satele care au rămas neschimbate din sec. XIV şi XV sunt: Oşlobenii, Negreştii, Almaşul, Dobrenii, Vânătorii, Bahna, Zăneştii, Faurii, Podolenii, Durneştii (Dorneştii), Orbic, Rediu, Beţeştii, Mastacăn, Blăgeştii, Brăşăuţii, Boţeştii etc.

Mai toate satele aparţineau în sec. XIV şi XV câte unui boer. Altele ţineau însă de mănăstirile cărora le erau date sau alcătuiau ocolul târgului Piatra lui Crăciun (unde

pe timpul lui Ştefan cel Mare erau curţi domneşti), ca Vânătorii Pietrei, Zăneşti, Fauri, Stolnici, Tortoreşti etc.

Prin ocoalele târgurilor se înţeleg un număr de sate împrejurul fiecărui târg, „care depindeau de acesta sub raportul administrativ, erau sub „ascultarea" lui. Numărul lor nu era fix, ci varia: el putea fi sporit sau micşorat, după cum cereau interesele domniei" [1]).

Satele din depresiunea Cracăului şi a Bistriţei în sec. XVI şi XVII.

In ceea ce priveşte satele din sec. XVI şi XVII, pentru cele constatate ca existente din sec. XIV şi XV, voiu da numai data când sunt pomenite documentar, rămânând să localizez numai satele noui întâlnite.

Ivăneştii e pomenit la 1550 [2]), într'un act dela Istrati Dabija cu data aproximativă între 1661-1665 [3]) şi la 1662 [4]).

Negreştii sunt menţionaţi la 1603 [5]), 1624 [6]) şi 1643 [7]).

Dobrenii îi găsim într'un document de pela 1610 [8]) şi altul din 1616 [9]).

Dolheştii, e pomenit la 1617 şi 1626 [10]).

Cauceleştii, sunt pomeniţi la 1500 [11]), ca silişte atârnă-

1) C. C. Giurescu, Istoria Românilor V. II. p. 159.

2) C. Stoide şi C. Turcu. Din Doc. şi reg. din ţinutul Neamţ sec. XVI, XVII şi XVIII Doc. N. 1.

3) C. Stoide şi C. Turcu, Doc. şi reg. sec. XVI, XVII şi XVIII, Doc. N. 47.

4) C. Stoide. Doc. dela Dabija Vodă. Doc. N. 12 p. 161 din Anuarul Liceului pe 1935/1936.

5) C. Stoide şi C. Turcu. Doc. din sec. XVII p. 4, Doc. II.

6) Ghib. Isp. I. p. 157.

7) C. Stoide şi C. Turcu. Doc. din sec. XVII p. 19. Doc. 43.

8) Ghib. Sur. 20 p. 183.

9) Ghib. Isp. II. p. 48.

10) M. Costăchescu, op. cit. V. I. p. 427.

11) I. Bogdan op. cit. V. II. p. 172.

toare de ocolul Pietrei la 1618 [1]) și la 1630 ca sat [2]).

Muncelul, e trecut în 1548 ca făcând parte din Câmpul lui Dragoș [3]).

Cândeștii sunt pomeniți la 1609 [4]), 1632 [5]) și 1664 [6]).

Petreștii, sunt foarte des întâlniți în documente. Astfel îi găsim în 1626 de două ori [7]), 1628 [8]), 1629 [9]), 1650 [10]) și 1661 [11]).

Stăneștii, era în Câmpul lui Dragoș. Sunt pomeniți la 1629 și la 1669 [12]).

Lăzăreștii, făceau parte din Câmpul lui Dragoș, (spre S). Sunt pomeniți la 1606 [13]).

Blăgeștii sunt pomeniți la 1594 [14]), 1606 [15]), 1645 [16]), 1661 [17]).

Bolceștii îi găsim în documente la 1642 [18]) și 1662 [19]).

Șendreștii, sunt pomeniți la 1618, 1663, 1638 (când

1) Ghib. Surete și Izvoade, V. p. 255.
2) C. Stoide și C. Turcu Doc. din sec. XVII p. 12 Doc. N. 23.
3) M. Costăchescu op. cit. V. I. p. 134. — Pr. C. Matasă, în articolul „Câmpul lui Dragoș" (din anuarul liceului din Piatra-Neamț pe 1932-1933) îl pune ca și Lăzeștii între satele din sec. XIV și XV.
4) Ghibănescu Isp. I. p. 71.
5) Ibid. p. 234.
6) Ibid. Isp. 3. p. 150.
7) Ibid. Isp. 1. p. 177 și p. 176, 178.
8) Ibid. p. 188.
9) Ibid. p. 202.
10) Ibid. 3 p. 58, 59.
11) Ibid. 3 p. 181.
12) M. Costăchescu op. cit. V. II. p. 472.
13) Ibid.
14) Ghibănescu Isp. 1. 214.
15) Ibid 2 p. 41.
16) Ibie. 44.
17) Ibid. 3 p. 173.
18) Ghibănescu Isp. II p. 24-25).
19) Ibid. III p. 195.

se pomenesc dresuri vechi dela Ştefan Voevod şi Alexandru Voevod [1]).

Mastacăn, se întâlneşte menţionat de foarte multe ori. Astfel în documentele din XVI, XVII şi XVIII, publicate în 1935 de Stoide şi C. Turcu, se găseşte la 1571, 1598, 1619, 1627 (dacă e autentic) 1628, 1639, 1657, 1674, 1679, 1681, 1682, 1699 [2]) şi la 1579 [3]) şi 1632 [4]).

Conteşti e probabil satul Conţeşti, aşezat pe Cracău lângă Girov. Il întâlnim pomenit la 1583 pe timpul lui Petru Şchiopul. [5])

Păşcanii sunt pomeniţi la 1530 [6]).

Poiana-Lungă e pomenită în 1598 şi 1628 de două ori [7]).

Roznovul sat nou, aşezat la vărsarea Cracăului în Bistriţă, poate unde au fost Secouţii; e pomenit foarte des mai ales în sec. XVII şi cele următoare. Astfel îl găsim în documentele din 1591 [8]), 1595 [9]), 1616, 1617 de trei ori, 1619 de două ori, 1620, 1625, 1627 [10]), 1655 [11]), 1660 [12]), 1662 [13]) şi între 1666 — 1668 [14]).

---

1) M. Costăchescu V. I. p. 472.

2) C. A. Stoide şi C. Turcu „Din doc. şi reg. din ţinutul Neamţului sec.“ XVI, XVII şi XVIII, Doc. N .2, 5, 17, 27, 28, 35, 40, 52, 54, 56, 60, 63 şi 68.

3) Ghibănescu Surete 24 p. 182.

4) Ibid. Surete II p. 118.

5) C. Stoide şi C. Turcu — Doc. sec. XVI—XVIII doc. N. 3.

6) I. Bogdan op. cit. V. I. p. 238.

7) C. Stoide şi C. Turcu Doc. sec. XVI-XVIII doc. N. 5, 28 şi 29.

8) C. Stoide şi C. Turcu Doc. sec. XVI-XVIII doc. N. 4.

9) Berechet, Doc. vechi V. II. p. 8-9.

10) C. Stoide şi C. Turcu doc. sec. XVI-XVIII doc. N. 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 25, 28.

11) Berechet, op. cit. p. 29.

12) C. Stoide şi C. Turcu doc. sec. XVI-XVIII doc. N. 45.

13) C. Stoide doc. din timpul lui Istrate Dabija. Anuarul liceului 1935-36 p. 160 doc. N. 12.

14) C. Stoide şi C. Turcu Doc. sec. XVI-XVIII doc. N. 48.

Costinii sunt pomeniți în 1599 ca fiind în hotar cu Podolenii [1].

Podolenii sunt întâlniți la 1599 de două ori, 1603, 1607, 1656 de două ori, 1662 de două ori, 1663, 1670 și 1681 [2].

Area, sat nou apărut, care azi nu mai este. Era în hotar cu Roznovul. E pomenit într'un act din 1616 [3] și într'altul dela Dabija Vodă, cu data aproximativă între 1661-1665 [4]. (In sec, XIX e pomenit ca siliște).

Călimanii sat nou, așezat pe Cracău. Azi e dispărut. I s'a păstrat însă numele, la Sud de satul Doina, în șesul Călimani; desigur că acolo a fost el așezat. E pomenit în documente ca fiind în hotar cu Avereștii și Ivăneștii. Or Avereștii au fost unde este azi Doina, iar Ivăneștii cred că erau unde sunt azi Dăneștii. Sunt pomeniți documentar la 1639 [5], între 1661-1665 [6] și la 1662 [7].

Avereștii sunt pomeniți la 1622 de două ori, la 1624, 1625, 1626 [8], 1661 [9], 1662 de două ori [10], și odată între 1661 și 1665 [11].

Boteștii sunt pomeniți la 1652 [12] și între 1661 și 1665 [13].

---

1) C. Stoide și C. Turcu doc. N. VI.
2) Ibid. doc. N. 6, 7, 9, 10, 38, 39, 43, 44, 46, 49 și 53.
3) Ibid. doc. din sec. XVI-XVIII doc. N. 11.
4) Ibid. doc. N. 47.
5) Ibid. doc. N. 36.
6) Ibid. doc. N. 47.
7) C. Stoide doc. dela Dabija V. (din anuar liceu) p. 160 N. 12.
8) Ibid, Note pag. 175 cit. I. Bianu Doc. Românești. partea I. p. 75, doc. 84; p. 75 doc. 85; pag. 96-7 doc. 107, p. 98 doc. 109; p. 118-120 doc. 134 și 135.
9) C. Stoide doc. dela Dabija p. 148 doc. N. 1.
10) Ibid. p. 160 doc. N. 12 și p. 165 d. 17.
11) C. Stoide și C. Turcu doc. sec. XVI-XVIII doc. N. 47.
12) C. Stoide doc. dela Dabija pag. 160 doc. XII.
13) C. Stoide și C. Turcu doc. sec. XVII-XVIII doc. N. 47.

Ivăneștii sunt pomeniți la 1662 [1]) și între 1661-1665 [2]).

Vânătorii sunt pomeniți la 1662 de trei ori [3]), la 1663 [4]) și între 1661 și 1665 [5]).

Troița sat nou întâlnit. Din documentul din 1639 [6]), se vede că acest sat era așezat în dreptul Călimanilor pe celălalt mal al Cracăului „zicând Malcoci pit, precum ace bucata de hotar iaste de satul său Călimanii, dar părinții de Bisăricani au zis că iaste de hotarul satului lor Troița" . . . . au aflat că „iaste din hotarul Călimanilor acel loc — nomai l-au rupt apa Cracău ace bucată de loc și au rămas către Troiță" . . . . Azi satul nu mai este. A rămas numai numele dealului Troița lângă locul unde era satul [7]),

Crăcăuani sat nou întâlnit; e așezat pe Cracău în Nordul depresiunei. E pomenit la 1619 de două ori [8]), la 1634 [9]) și la 1663 [10]).

Mal sau **Maluri,** sat nou întâlnit. E așezat la Sud de Dobreni, pe Almășel. Il găsim pomenit la 1610 [11]) 1650 [12]) și 1652 [13]).

Orbicul e pomenit la 1602 [14]).

Rădiu e de două ori pomenit în 1635 [15]).

---

1) C. Stoide doc. dela Dabija V. p. 160 doc. N. 12.
2) C. Stoide și C. Turcu Doc. sec. XVI-XVIII doc. N. 47.
3) C. Stoide Doc. dela Dabija V. p. 159 doc. N. 11, pag. 160, doc. N. 12; p. 162 doc. N. 15.
4) Ibid. pag. 165. doc. N. 18.
5) C. Stoide și C. Turcu Doc. sec. XVII-XVIII doc. N. 47.
6) Ibid. doc. N. 36.
7) Harta Marelui Stat Major 1:50.000 pt. Bozieni.
8) C. Stoide și C. Turcu Doc. și reg. din sec. XVII p. 7 Doc. N. 12 și 13.
9) Ibidem p. 15 doc. 29.
10) C. Stoide și C. Turcu Doc. și reg. din sec. XVII p. 15 doc. N. 29.
11) Ibid. p. 5 doc. N. 7.
12) Ibid. p. 20 doc. N. 47.
13) Ibid. p. 21 doc. N. 50.
14) Ibid. p. 4. doc. N. 1.
15) Ibid. p. 16 doc. N. 31 și 32.

Bârsăneşti sat nou întâlnit. După documente reiese că era în apropiere de Rediu. E menţionat în trei documente din 1635 [1]).

Bahnă sat pomenit la 1662. [2])

Brăşăuţii sunt pomeniţi de două ori în 1662 [3]).

Tătăraşii, sat pomenit la 1662 de două ori [4]) se găsea pe Bistriţa, la vale de oraşul Piatra. Acum formează prelungirea cartierului Mărăţei intrând în raza oraşului.

Dărmăneştii, aşezat pe Cuejdiu, în apropierea de Piatra, sunt pomeniţi în 1662 [5]).

Mascoteştii sunt probabil Măşcăteştii de azi, acum un biet cătun alcătuit din câteva case, aşezat în apropiere de satul Popeşti, lângă dealurile Balaurul şi Osoiul. E pomenit în documentul din 1662 [6]).

Popceştii sunt satul de azi Popeştii, aşezat la Estul dealului Balaurului. E pomenit la 1662 [7]) şi la 1665 [8]).

Girovul sat nou întâlnit. Este aşezat pe Cracău lângă Conţeşti. E menţionat în documente din 1661 [9]) şi 1662 [10]).

Durueştii sunt pomeniţi la 1663 [11]).

Săvuleştii, după datele din documente cred că e satul de azi Săvineştii din apropiere de Roznov [12]). E pomenit între 1661—1665 ca aparţinând mănăstirei Bistriţa [13]).

---

1) C. Stoide şi C. Turcu p. 16 şi 17 doc. N. 31, 32 şi 34.
2) C. Stoide doc. din timpul lui Dabija (anuar liceu p. 156 doc. N. 8).
3) Ibid. p. 158 şi 159 doc. N. 11 şi pag. 160-161 N. 12.
4) Ibid. p. 158 doc. N. 11 şi p. 162 d. N. 15.
5) Ibid. p. 160, 161 doc. N. 12.
6) Ibid. V. p. 160-161 d. N. 12.
7) Ibid. p. 160-161 doc. N. 12.
8) Ibid. p. 172 doc. N. 29.
9) Ibid. p. 148 doc. N. 1.
10) Ibid. p. 165 doc. N. 17.
11) Ibid. p. 167 doc. N. 21.
12) Harta Marelui Stat Major plasa Tazlău.
13) C. Stoide şi C. Turcu doc. din sec. XVI-XVIII doc. N. 47.

Văscăuţii, sat care făcea parte din moşia Roznovului. E pomenit odată cu Săvuleştii.

Băţăştii (Beţeşti sat pomenit la 1682 [1]) într'un act de mărturie (Pentru Beţeşti c. f. Ghibănescu, Surete şi Isvoade, IV p. 45 doc. dela 1667).

Zăneştii sunt pomeniţi la 1682 [2]).

RĂSPÂNDIREA AŞEZĂRILOR OMENEŞTI DIN DEPRESIUNEA BISTRIŢEI ŞI A CRACĂULUI IN VEACUL AL XVI ŞI XVII

MARGARETA CONSTANTINESCU

In secolul al XVI-lea constatăm dispariţia multor sate din depresiune ca: Căcăceanii, Grileşti, Pânteceşti, Lăslăuanii, Lupşa, Sobolea, aşezate toate pe Cracău, Stolnici de pe Bistriţa şi Runcuşor, Urşeşti, Dâmbeşti şi Dragoteşti din Câmpul lui Dragoş.

In schimb afară de 3 sate: Muncelul, Stăneşti şi Lăză-

1) C. Stoide şi C. Turcu doc. N. 56.
2) Ibid. doc. N. 56.

rești, întâlnite de mine documentar abea în sec. XVI, dar despre care unii spun că ar fi din sec. XV [1]) numai două sate apar sigur și acestea abea la sfârșitul sec. XVI-lea. Această criză corespunde cu domniile unor voevozi, ca, Ștefan Lăcustă, Alexandru III Cornea, Ilie II (Iliaș), Ștefan Rareș, Alexandru Lăpușneanu, Ioan Despot, Ștefan Tomșa, Bogdan IV, Ioan Armeanul, Petru Șchiopul, Iancu Sasu, Aron Tiranul, Ștefan Răznan etc.

In secolul al XVII-lea însă, satele se înmulțesc iarăși, apar peste 13 sate noui, pomenite mai ales în timpul Movileștilor, a lui Vasile Lupu și chiar a lui Dabija Vodă. Astfel sunt satele Area, Călimani, Troița, Crăcăuani, Maluri, Bărsănești, Tatarași, Dărmănești, Mascotești, Popcești, Girovul, Săvulești, Văscăuți și poate Negulești.

In secolul al XVII-lea sunt pomenite ca siliști sate la Ursești de pe Cracău [2]) (sat ce nu l'am găsit pomenit în documente ca fiind sat pe Cracău, nici înainte, nici după aceia) și satul Pleșești „ce s'a zis și Bănești" [3]).

Satele din depresiunea Cracăului și a Bistriței în sec. XVIII și XIX-lea.

In secolul al XVIII-lea și mai ales în al XIX-lea, apar o mulțime de sate noui. Cele mai multe sunt pe Cracău și pe Bistriță, sau în apropierea ei, așezate în loc deschis, deoarece vremurile se mai limpeziseră și oamenii începură să trăiască mai liniștiți.

Acum se întemeiază o mulțime de așezări, unele din ele purtând frumoase nume românești ca ; Dumbrăvele, Doina, Traian, Dănești, Frunzeni, Vădurele, Gura Văii, Balanu, Isvoare, Valea lui Ion, Sarata, Cășăria, Dumbrava Roșie ; a-

---

1) Preot C. Matasă, Câmpul lui Dragoș p.
2) C. Stoide și C. Turcu doc. din s c. XVII p. 7 și 15.
3) Ibidem p. 16 și 7.

poi satele Bodeştii Precista de Sus şi Bodeştii Precista de Jos, Ciritei, Chintinici, Cut, (care după nume pare a fi mai vechi. Nu l'am întâlnit până acum, însă pomenit documentar. Poate satul să fi fost întemeiat unde era un cut — fântână veche), Sovoaia, Puriceni, Poloboc, Ruseni, Mirăuţeni, Mânioaia, Socea, Bărcăneşti, Tirdenii, Cotreanţa, Păşcăreni, Şipote, Gârcina, Buda, Slobozia (unde fusese Sobolea), Bocileşti, Sbereşti.

Dintre acestea unele n'au nici o sută de ani dela înfiinţare, ca Dumbrava Roşie, Bodeştii Precista de Sus, Doina (care are vre-o 70 ani) Traian, Isvoare (de vre-o 40 ani).

Ele se recunosc uşor pe hărţile topografice prin forma lor regulată cu drumuri ce se întretae după un sistem cadrilat (excepţie fac Bodeştii Precistei de Sus).

In toate aceste sate se găsesc oameni mai bătrâni care să-ţi adeverească despre satul lor, că e un sat nou, alcătuit din oameni de adunătură de prin alte sate din apropiere.

Satele care au dispărut în aceste două veacuri sunt puţine faţă de numărul celor nou înfiinţate. Dintre acestea sunt: Troiţa, pomenită ultima oară la începutul secolului al XIX-lea [1]), Dolheşti, Muncelul, Petreşti, Stăneşti, Lăzăreşti, Şendreştii, Paşcanii, Poiana Lungă, la începutul sec. 19 se pomenesc ca silişti Văscăuţii, Area, Soboleştii. Altele n'au dispărut încă complet şi au rămas ca foarte mici cătune, ca Braşăuţii, Mascoteştii etc. iar Tătăraşii au fost înglobaţi oraşului Piatra. Unele au fost părăsite prin secolul al 18-lea şi apoi întemeiate din nou sub alt nume ca: Dăneştii unde au fost Ivăneştii, Doina în loc de Avereşti, sau şi-au schimbat numele ca Bucureştii care după 1828 se numesc Buhuş de la boerul Buhuş.

In secolul al XX-lea nu s'a înfiinţat până acum nici un

1) Pr. C. Matasă. Sate pomenite în „Condica liuzilor pe 1803 publ. după Uricar Vol. III. pag. 241 şi Anuarul Liceului din Piatra-N. pe 1934-35 pag. 77-83.

sat nou, ci numai au crescut cele vechi, ca populaţie şi ca întindere.

CĂILE DE COMUNICAŢIE

Drumurile cele mai însemnate sunt acelea care străbat depresiunea, legându-o cu regiunile încunjurătoare. Pentru a vorbi de ele trebue să ţinem seama în primul rând de porţile naturale de pătrundere în depresiune.

Porţile tăiate de Bistriţa, una în Fliş la Piatra-Neamţ şi alta între dealurile platformelor de eroziune la Sud de Buhuş, au atras un triplu drum, care leagă spre Vest depresiunea de tot ţinutul muntos, bazinul superior al Bistriţei şi e în legătură cu drumurile ce duc spre Ardeal; iar spre Sud de ţinutul Bacăului, şi e în continuare cu drumurile ce vin dinspre Sudul Moldovei. Este alcătuit din drumul de apă al Bistriţei şoseaua naţională şi singura Cale Ferată mare din tot judeţul. Acest drum constitue cea mai însemnată şi mai umblată cale din întreaga depresiune.

Oraşul Piatra-Neamţ prin aşezarea lui minunată la contactul dintre munţi şi dealuri a devenit un însemnat nod pentru căile de comunicaţie, care se ramifică de aici în toate direcţiile, străbătând depresiunea şi trecând mai departe pe acolo pe unde marginea depresiunei e mai joasă.

Astfel un drum porneşte de la Piatra, trece peste platforma medie din dealul Balaurului şi însoţeşte Cracăul până în dreptul satului Crăcăuani, ca de acolo să treacă peste şeaua ce desparte în Nord depresiunea Cracăului de a Nemţişorului, îndreptându-se spre Târgul Neamţ.

Comunicaţia pe acest drum destul de intensă şi în timpul anului, cunoaşte o perioadă de mare creştere în timpul verei, deoarece e drumul mănăstirilor (Almaş, Horaiţa, Varatic, Agapia, Neamţ, Secu) şi a staţiunilor balneare (Bălţăteşti Oglinzi).

Un alt drum însemnat este cel care pornind de la Pia-

tra se îndreaptă spre răsărit şi după ce tae depresiunea în curmeziş, iese prin curmătura largă Girov-Bozieni. Din acest drum, cunoscut sub numele de „drumul Romanului“ se resfiră şi drumul ce duce spre Iaşi.

Un drum de mai mică însemnătate ca primele şi mai puţin umblat este acela care duce de la Piatra-Neamţ spre Izvoare şi trece apoi prin Sudul masivului Mărgineni.

Peste şeaua de despărţire între depresiunea Bistriţei şi a Tazlăului, trece o şosea, care după ce străbate depresiunea în lung pe la Roznov, Căciuleşti, dă la Dobreni în drumul Neamţului.

Afară de acestea, găsim o reţea întreagă de drumuri locale mai mici care le completează, făcând legătura între ele sau între diferite aşezări omeneşti. Ele sunt înguste şi mai puţin practicabile. Le putem împărţi în două grupe; 1) Drumurile din regiunile accidentate, care folosesc pantele mai domoale şi văile, sunt cotite şi au reţea foarte neregulată şi 2) drumurile depe terase trase adesea după un sistem cadrilat, împărţind pământul în mari dreptunghiuri în lungul apelor. Le întâlnim foarte regulat duse mai ales pe terasa inferioară şi mijlocie din stânga Bistriţei, unde sunt făcute pentru a deservi ogoarele.

Singura apă care poate fi folosită drept cale de comunicaţie este Bistriţa. Plutele formate tocmai în ţinutul Dornelor vin la vale pe undele repezi ale râului, ca apoi să-şi continue drumul mai departe pe Siret până la Galaţi.

Acest drum folosit vara aşa de mult numai într'o singură direcţie, poate fi umblat iarna parţial şi în sens contrar. Ghiaţa durează în lungul apei un pod destul de trainic, care era întrebuinţat mai ales atunci când şoseaua din lungul Bistriţei la munte era impracticabilă. Calea dela Dorna la Piatra, care se face cu trăsura în două zile, se putea face mergând pe Bistriţă într'o zi şi jumătate [1]). De când şoseaua

1) **Drum făcut de preotul Teodor Mândrilă in 1896 venind de la Panaci la Piatra într'o singură zi.**

a fost consolidată şi s'au făcut numeroase poduri peste Bistrița, drumul acesta de iarnă a fost aproape cu totul părăsit. Deasemeni s'au schimbat în decursul timpului şi felul mărfurilor transportate. Acum toate produsele care coborau pe plute la vale, vin pe drumul de uscat, rămânând apa numai pentru cherestea.

Clişeu ING AL. GHEORGHIU

CU PLUTA PE BISTRIŢĂ

In vechime acest drum era foarte mult umblat. Saşii de la Bistrița şi de la Rodna şi Maramurişenii se coborau cu plutele până la Piatra lui Crăciun 1). Deaici pornea drumul foarte însemnat pe atunci al Romanului care ducea spre mijlocul țării.

Acest drum spre răsărit şi-a păstrat însemnătatea până la construirea căii ferate Piatra-Bacău, când călătorii ca şi toate mărfurile mai însemnate, au început să circule pe acest drum, mai lesnicios şi mai rapid.

TOPONIMIE

Toponimia acestei regiuni este deosebit de însemnată

1) I. Bogdan, Doc. lui Ştefan cel Mare V. II. p. 138.

pentru confirmarea unor fapte geografice, istorice și sociologice din partea locului.

Ea ne poate arăta ce populație a locuit în vechime în munți, pe dealuri și pe malul apelor, după originea numirilor pe care le poartă, valurile de populație străină care s'au abătut peste ea, (Ungurenii, Neamț, Cuturile, Cuejdi, Tataraşi, Bâtca, Sască etc), persistența vechii populații, vechimea satelor, după numele lor întâlnite în documente vechi, evoluția sau dispariția lor (siliști, sau după numele lor rămas locurilor unde au fost: Șesul Dolhoști, Troița, Șesul Călimani), îndeletnicirile locuitorilor (Dealul Mocanilor, D. Cășăria, D. Ciobotar, D. Morilor etc). Alte ori ele trădează constituția păturilor pământului (Sărăturile) Sarata, pârâul Sarat, etc. din Salifer).

Argumente noi pentru unitatea neamului românesc, după toponimie, se pot aduce chiar și din această mică regiune, în care găsim numiri asemănătoare cu cele întâlnite în diferite provincii îndepărtate ale țării, ca: Bistrița, Loviștea, Lupșa, București, Nedeia, Almaș, Moara la Criș, etc.

Mă voi ocupa, nefiind specializată în ramura filologiei slave, sau romanice, numai de câteva chestiuni mai generale din toponimia acestei depresiuni.

Bogăția cea mai mare de numiri o găsim în regiunea deluroasă; pe când pe terasele plane, deși cu suprafețe atât de intense, e foarte redusă.

In regiunea accidentată nu numai că fiecare deal sau munte poartă câte o numire, dar pe lângă numele general, care în unele locuri chiar lipsește, oamenii au botezat diferit și coastele; iar când acestea sunt segmentate din cauza eroziunei, fiecare bucată are alt nume.

Voi da numai două exemple: unul luat din regiunea dealurilor și altul din acea a munților.

Dealul Nedeia se numește peclina răsăriteană La Nebuna, iar cea Sudică La Firitee [1]).

1) Dela Ciritee.

Mult mai numeroase sunt numirile care se dau în regiunea muntoasă, unde și clinele sunt mai variate ca înfățișare. Astfel masivul cuprins între păraele Almaș și Cuejdi, care popular nu are nici un nume general [1]) în schimb are pe coaste multe nume, date de localnici ca: Pintenul Sălătrucului, P. lui Vaman, P. lui Efrim, P. Brânzei, P. Marinești, P. Bursucăriei, P. lui Cabură, P. Gârlei, P. Tomei, P. Vișinoaiei, P. Sahastrului, P. lui Nestor, P. Imașului. Se întâmplă din potrivă, că adesea ori, mai ales în regiunea cuprinsă între Bistrița și linia de Vest a depresiunei, să întâlnim același nume dat mai multor lucruri apropiate unele de altele, bunăoară: Valea Mihușcei, Bâtca Mihușcei, La Mihușca; Dealul Chelbea, Valea Chelbea, Pârâul Chelbea, Lunca Chelbea; satul Balan, Valea lui Balan, Dealul Balan. Exemple pot fi foarte numeroase.

Dacă am face o comparație numerică a diferitelor numiri date în depresiunea aceasta, am vedea că marea lor majoritate sunt Românești, unele având la bază cuvinte latine, altele slave, sau de altă origine, dar românizate și asimilate, restul sunt cuvinte rămase sub forma lor slavă, câteva unguresti sau săsești, ceea ce dovedește că numirile date sunt posterioare formărei limbei.

Nume românești au culmile muntoase înalte: Frasinul, Bourul, Oușorul, Runcul, unde întâlnim și multe numiri slave.

Chiar și pe coastele munților cu nume slav ca Cernegura, Bahrinu, găsim printre numirile slave și cuvinte românești ca: valea Merilor, Bâtca Merilor, Bâtca Maicilor, valea Ciungi, dealul Zăvoaele. poiana Nicorești, poiana Cireșei, pârâul Caselor ș, a.

Apele mai mari poartă nume slave, contrar regulei generale, tot așa și afluenții lor din locuri deschise; pe când

---

2) Nici pe hărțile topografice nu-i trecut. Prof. N. David în relieful regiunei Subcarpatice din districtele Neamț și Bacău pg. 40 îl numește Culmea Almaș Gârcina, după apa Almașului care curge pe la Nordul lui și satul Gârcina așezat la Sud.

afluenții mici din regiunile mai înalte au frumoase nume românești: pârâul Fulger (în lat. fulgur-is), pârâul Smeului, p. Mangalaciu, p. Sarat (sal-is = sare), p. Frasinu (fraxinus-i) p. Călugărița din Nord-Vestul depresiunei sau pârâul Valea lui Balan, p. Calu, p. Mesteacănul, p. Cobzarilor, p. Valea lui Ion, p. Brădățelul, p. Poloboc, p. Ursului (ursus-i), p. Catrinei, p. Șipote, p. Plopului (plopus-i), p. Plopișu, p. lui Dan ș. a. din regiunea de Sud-Vest.

Poenile poartă în mare parte nume de oameni, desigur după cei care au tăiat acolo pădurea. Adesea ele formează un fel de ramificații, a unor poene mai mari, mai vechi, unde este așezat câte un sat. Acolo a fost deci prima desțelinire corespunzătoare așa numitelor „odăi" din alte regiuni.

In jurul satului Poiana, a cărui nume ne arată sigur că a fost întemeiat într'o poiană, se găsesc următoarele locuri despădurite: Țarina Linguraru, Tăetura lui Alexe, Arsurile, Poiana lui Simion, dintre care două nume ne arată și mijlocul prin care s'au făcut acele poene.

In jurul Dumbrăvelelor găsim poiana lui Eliseu, poiana lui Radu, poiana Zănescu, poiana Săvinescu; ultimile două purtând nume la fel cu satele Zănești și Săvinești, dela S. de Piatra, așezate pe Bistriță, ceeace mă face să presupun o legătură între ele cu îndepărtate poeni din Nord, dar apropiate între ele ca și satele. Sau că oamenii refugiați din locurile deschise ale acestor sate în timp de pericol și-au găsit adăpost în Nordul depresiunei, într'o regiune înpădurită, unde și-au făcut runcuri, sau că ei au plecat de aici și au întemeiat sate. In S. V. depresiunei majoritatea poenilor au nume românești. Și dealurile poartă mai toate nume românești. Voi înșira pe toate cele mai însemnate, pentru a se vedea proporția lor mare față de celelalte.

In jumătatea de Nord a depresiunei sunt: Dealul Ghindăului (care și-a păstrat mai bine numele decât satul

Ghindăoani [1]), Culmea Mocirleanu, D. Bârleştilor (dela satul Bârleşti), D. Morii, D. Holmului, D. Căşăriei, Dealul Măguricea, D. Almaşului, D. Humăria, D. Balaurului, Dealul Turtureşti, D. Cioca, D. Prohalu, D. Oţelului, D. Varăria, D. Vulpea, D. Boţoaia şi în jumătatea sudtcă: Dealul Horodiei D. Măgurei, D, Ciubotar, D. Osoiu, D. Cireşiu, D. Balan, D. Gruiu, D. Cercel, D. Ouşoru, D. Cucului, D. Cătin, D. Piscu Lung, D. Nucilor, D. Viilor, D. Nedeia, D. Mocani, D. Boiţa, D. Mocanilor, D. Ochieni, D. Bahna.

Satele noi au mai toate, spre deosebire de cele vechi, numiri româneşti: Isvoare, Doina, Dumbrava Roşie, Gura Văii, Traian, Şipote, Frunzeni, Vădurele, Poloboc.

Cuvintele slave se întâlnesc mai ales în numirile mai însemnate, ca apele mai mari, câteva masive muntoase şi în numirea satelor vechi, care au fost întemeiate de boeri, dintre care mulţi purtau încă nume slave.

Apa principală din acest ţinut se cheamă Bistriţa, nume întâlnit şi în Banat, Oltenia, Ardeal, care e de origină slav, însemnând râul repede [2]).

Cracăul afluentul ei poartă iarăşi un nume vechi slav „Cracău presupune cuvântul krak“ [3]).

Dintre puţinii afluenţi ai Cracăului, *Bahna* şi *Topliţa* au nume slave [4]).

O altă Bahnă şi Buhalniţa sunt întâlnite ca afluenţi pe stânga Bistriţei.

Tot nume slav îl are şi afluentul ei pe dreapta în Sudul depresiunei, numit Dragova. Pe terasă întâlnim gârlele Potocina şi Câlneşul.

Dintre munţi găsim în apropiere de Piatra, Cozla şi Cernegura, amândouă nume slave curate, apoi mai spre Nord Pleşa şi Chicera.

---

1) In documente lupta lui Ştefan Muşat cu Ungurii se spune că a avut loc la Ghindău.

2) C. C. Giurescu, Istoria Românilor, V. I. p. 224.

3) M. Costăchescu, op. cit. V. I. p. 30-31.

4) C. C. Giurescu, op. cit. V. I. p. 126.

In general numirile slave le găsim aici mai mult în locurile deschise, decât în cele înalte, muntoase.

In ceia ce priveşte satele, foarte multe sate vechi din veacul al XIV-lea și al XV-lea, dintre care unele dăinuesc și până astăzi, poartă nume slave. Explicaţia o găsim în documentele timpului, în care stăpânii acestor sate, boerii, au nume slave, iar satul unde își aveau ei casa se numea după numele lor.

Inainte de descălecare și multă vreme și după aceia, satele luau numele întemeetorului, care de multe ori era un boer de origină slavă [1]).

Satul Borleşti se numea în sec. XIV și în cele următoare, Borâleşti. Numele îi vine dela străvechiul Borâlă. Ștefan Borâlovici este contemporan descălecatului şi tatăl acestuia Borâlă dela începutul veacului al XIV-lea [2]).

Drăgoteştii își au numele dela Dragotă [3]), Beţeştii dela Beţea [4]), Drăgăneştii dela Dragan [5]), Dobrenii dela Dobre [6]), Blăgeştii dela Blaga [7]), Avereştii dela Aver [8]), Durneştii dela Durnea. Petru Durnea e pomenit în 1451 Octombrie 17. Numele e în legătură cu slavul , care înseamnă prost, rău [9]).

Dolheştii își au numele dela Dolh, din care un Vlad Dolhici, trăia la Crasna în Fălciu la 1406. Dolh trebue să fi fost și el contemporan descălecatului [10]).

---

1) „Un alt fapt care arată procesul de cucerire din Dacia este numele slav al nobilimei noastre: boierii". C. C. Giurescu, Istoria Românilor, V. I. p. 239.
2) M. Costăchescu op. cit. V. I. p. 133.
3) Ibid. V. I. p. 133.
4) I. Bogdan. op. cit. V. II. p 110.
5) M. Costăchescu op. cit. V. I. p. 440.
6) Ibid. V. I. p. 429.
7) Ibid. op. cit. V. I. p. 471.
8) Ibid. V. II. p. 10.
9) Ibid. V. I. p. 361.
10) Ibid. V. I. p. 427.

Satul Drăgoeşti îşi are numele dela Drăgoiu, boer vechi de pe timpul descălecatului [1]).

Bolceştii îşi au numele dela Bole, Bolaciu [2]).

Dâmbeştii s'au numit după judecia lui Dâmba (
) [3]).

Numele slave ale boerilor şi apoi a satelor ne dovedeşte, spun unii „că pe la 1400 nu se terminase încă procesul asimilării elementului slavon“ [4]). Acest proces se terminase însă în cursul veacului al XI-lea [5]), doar numele sub forma slavă dacă mai dăinuia, prin puterea tradiţiei.

Numiri în legătură cu alte popoare care au venit pe meleagurile acestea sunt Tataraşii, care s'a transformat pe urmă în Tătăruşi, pârâul Sasca, Bâtca Sască, nume în legătură cu coloniştii Saşi. Cuejdiul, pârâu care se varsă în Bistriţă la Piatra, are numele de origine maghiară ca şi Cutul [6]), sat din apropierea Pietrei. Numele ţinutului Neamţ, e dat după Cetatea Neamţului, zidită de Cavalerii Teutoni.

Găsim apoi o sumă de numiri aduse dela munte sau din Ardeal de populaţia care se cobora pe valea Bistriţei ca să scape de sub jugul apăsător al Ungurilor şi se aşeza în depresiune.

Nedeia, numire de care s'a ocupat Gh. Vâslan şi în special I. Conea în studiul său „Din Geografia Istorică şi umană a Carpaţilor“ o întâlnim şi în depresiunea Cracăului şi a Bistriţei. Ea e dată unui mic deal, care se înalţă abea cu 70 m. peste terasa mijlocie a Cracăului.

Despre vr'o serbare a Nedeei nu se pomeneşte prin părţile acestea. Sau a fost odată în vremuri străvechi şi s'a

---

1) M. Costăchescu V. I. p. 414.
2) Ibid. V. I. p. 471 (şi notiţa).
3) I. Bogdan op. cit. V. I. p. 5 şi 6.
4) Pr. C. Matasă, „Câmpul lui Dragoş“, p. 43.
5) C. C. Giurescu, o . cit. V. I. p. 243.
6) Ibid., op cit. V. I. p. 276. La 1481 Ştefan cumpără câteva sate pe Nichid şi „amândouă cuturile“ I. Bogdan op. cit. V. I. p. 248. Cut înseamnă în limba ungară fântână.

pierdut, sau mai degrabă, acest nume întâlnit așa de des în tot lungul Carpaților, a fost adus de populația venită dela munte, din Ardeal sau Bucovina pe valea Bistriței. Prin regiunea Dornelor și a Câmpulungului, la Nord de Prislop (Cornul Nedeii), aproape de Broșteni, se întâlnesc aceste numiri și se mai păstrează uneori și amintirea acestor sărbători [1]).

Alte numiri aduse de populația ce a venit de dincolo, sunt Zahorna, întâlnită și pe la Broșteni, Brășăuți, numire care se poate compara cu Brașovul [2]) „numele vine dela Brașău cum se pronunță în popor Brașovul sau dela un boer cu acest nume“ [3]).

Satul Lupșa (Lupșești) își trage numele, după pr. C. Matasă, tot din Ardeal. In Munții Apuseni, regiunea Abrudului fusese odinioară un Cnezat românesc al Lupșei, des pomenit în documente, datorită vitejiei nobililor de Lupșa. In sec. XV-lea, moșia Lupșa, cât mai rămăsese din vechiul cnezat, intră în mâinele Sașilor. Apăsarea aceasta străină, încurajată de stăpânirea ungurească, a făcut pe mulți să treacă peste munți în Moldova, sau Muntenia.

De asemeni satul Lăslăuani se crede că are aceiași origine ardeleană. La 1495 Ștefan V. confirmă urmașilor lui Laslău, globnicul nouă sate a lor de baștină, dintre care și Lăslăuanii pe Cracău [4]), document care nu arată cu nimic originea lor ardeleană. La deal de Oșlobeni este un loc numit Moara la Criș.

Alte numiri însemnate din vechime (dintre care unele s'au păstrat și până astăzi, sunt: Câmpul lui Dragoș, Piatra lui Crăciun, Bucureștii, Vânătorii, apoi diferite nume co-

---

1) I. Conea. Din Geografia Istorică și umană a Carpaților Bul. de Geogr. pe 1936, p. 54.

2) M. Costăchescu. op. cit. V. I. p. 80.

3) Pr. C. Matasă, Sate, biserici și boeri la 1428. Anuarul liceului

4) I. Bogdan, op. cit. V. II p. 58.

mune care s'au transformat în nume proprii, ca horodişte, rediu, bour, bucovină, runc, arsură ş. a.

Câmpul lui Dragoş [1]), întâlnit atât de des în documentele din sec, XV-lea, având o suprafaţă foarte mare, cu 30 de sate pe el, fiind cuprins între Bistriţa şi marginea de Vest şi Sud Vest a depresiunei, o regiune deluroasă deşi numită „câmp" îşi trage numele de la un vechi stăpân a lui numit Dragoş.

Despre acest Dragoş s'au emis trei păreri până acum, fără ca problema să fie rezolvată.

I. Bogdan crede că este vorba de Dragoş Viteazul, cunoscutul curtean „miles aulae" al lui Roman I, Ştefan I şi Alexandru cel Bun [2]).

M. Costăchescu se întreabă însă: „Să fi avut el (Dragoş Viteazul) multe sate în aceste părţi, pe care le-a înstrăinat curând, rămânând totuşi multă vreme sute de ani denumirea? Nu e mai vechiu Câmpul lui Dragoş decât satele de pe el, din care unele sunt cu siguranţă din veacul al XIV-lea? Nu e oare vorba de Dragoş descălecătorul? Nu e vorba oare de un vechi cnezat al vreunui Dragoş găsit aici de descălecători? Sunt întrebări fără răspuns. Oricum, la 1419 numirea de „Câmpul lui Dragoş" sună ca ceva vechiu tare [3]).

Miron Costin, în cronica Moldo-Polonă, ne spune că în acest câmp ar fi fost temeiul aşezării lui Dragoş Vodă (Letopiseţ, Tom. III. p. 315) [4]).

Piatra, oraş aşezat la marginea vestică a depresiunei, era numit în vechime Piatra lui Crăciun. La 1431 Alexandru cel Bun dărueşte mănăstirei Bistriţa casa lui Crăciun din Peatra ( ). In 1446

1) Nume azi dispărut.
2) I. Bogdan op. cit. V. I. p. 250.
3) M. Costăchescu, op. cit. V. I. p. 134.
4) Pr. C. Matasă, Câmpul lui Dragoş, în nota dela p. 40.

vorbindu-se într'un document de satul Vânători, spune că e pe Bistrița, „mai jos de Peatra lui Crăciun".

[1]). Iar în uricul din 1453 e arătată chiar ca târg [2]). Cuvântul Târg e de origină slav [3]).

București s'a numit așa din vechime până în sec XIX târgul Buhuș, când și-a schimbat numele după marele boier Buhuș. In toate documentele începând din veacul al XIV-lea și până în anul 1928, când e numit astfel pentru ultima oară, i se spune București.

Numele acesta pare a fi ardelenesc. Un sat cu numele de București se află în Munții Apuseni, lângă Brad, iar altul era odată în județul Huniedora [4]). In Moldova îl mai întâlnim ca sat: în apropiere de Cosmești, pe Bârlad, alături „de hotarele satelor mănăstirei Neamț, Cârstinești și Temeșești din gura Neamțului" [5]).

„Dincoace de munți însă, în onomastică, numele e foarte rar; la fel în toponomie, unde —când e și unde e (mai ales sub munte)— îl surprindem ca venit din dincolo" (I. Conea).

Vânătorii au fost la origine un sat militar de vânători de la care și-a luat numele și l-a păstrat până astăzi. Așezarea lor la Sud de Piatra pe Bistriță era anume aleasă pentru a păzi valea Bistriței la deal și Curțile Domnești din Piatra.

Iată ce spune Dimitrie Cantemir despre acest sat: „Tot în acelaș rând cu ei (hânsarii) trebue pus corpul vânătorilor Moldovei, care cu vătaful sau comandantul său, ocupă un sat de vre-o sută de case, în munții Moldovei aproape de orașul Piatra. In timp de război trebue să fie totdeauna,

---

1) M. Costăchescu, op. cit. V. I. p. 326 și 237-239.
2) Ibid. V. II. p. 240.
3) C. C. Giurescu op. cit. V. I. p. 225.
4) I. Conea. Despre numele orașului București Bul. Soc. de Geogr. pe 1935 p. 300-301.
5) M. Costăchescu op. cit. V I. p. 192 și Marele dicț. Geogr. al Rom.

lângă cartierul domnului; în timp de pace se ocupă de vânătoare şi aduc la curtea domnească diferite animale din păduri: cerbi, boi, oi şi altele, fie vii pentru petrecere, fie ucise pentru masă. Pentru munca aceasta sunt scutiţi de impozite şi primesc leafă numai pentru praf de puşcă şi plumbi" [1]).

Dintre numele comune care au ajuns proprii găsim următoarele mai însemnate:

Horodişte, cuvânt slav care înseamnă sat, a ajuns azi ca nume, dealul Horodiştea; iar cuvântul rediu (în ungureşte ret — livadă [2]) a devenit numele satului Rediu.

Numele Bucovinei se întâlneşte pomenit într'un act din 1428, ca nume comun aşa cum era el la început . . . . , „la Cracău în sus până la hotarul Bârleştilor, iar de acolo peste câmp drept la o *bucovină* şi cu toate poenile de fâneţe din sus şi din jos" [3]).

Numele muntelui Bouru, cred că vine de la „bourii" care se făceau ca semne de hotar în stejari sau în fagi, nu de la sălbatecul bour, care cutreera pădurile Moldovei odată şi al cărui cap a ajuns ca stemă a ţării.

In documente se găsesc pomenite des aceste semne de hotar, începând din secolul al XV-lea. Se spune că nu mult timp în urmă se mai găseau în marginea Nord-Vestică a oraşului Piatra, pietre cu „bouri" pe ele.

Când se tăia şi se desţălenea de rădăcini o bucată de pădure pentru a folosi locul ca păşune, fânaţ sau ogor, se zicea că se face un runc, o curătură, sau secătură. Ca să îndeplinească acest lucru mai lesne, câteodată dădeau foc copacilor şi atunci făceau o arsură.

---

1) Dimitrie Cantemir, Descrierea Moldovei, Edit. de G. Adămescu pagina 91.

2) I. Bogdan, op. cit. Cuvinte Vol. II p. 608-609 — „O pădure întinsă a cărei copaci sunt groşi şi mari o numesc codru; aceia a cărui copaci sunt mici, pădure, iar o bucată de pământ acoperită cu tufe, rădiu (rediu) (G. T. Kirileanu).

3) In doc. dinainte de Ştefan cel Mare publicate de M. Costăchescu (V. I. p. 211).

Cu timpul aceste nume devin proprii. Numele Runcu (din latineşte de la runco-are — a plivi, a scoate buruene) e foarte des întrebuinţat în numirea munţilor din Vestul depresiunei şi se întâlneşte chiar la masive apropiate unul de altul. Il găsim şi ca nume dat apelor ca: pârâul Runcului, iar la Răsărit de Costişa [1]) ca nume de sat. Asemănător din limba slavă avem muntele Pleşa (la Nord de muntele Runcu).

Deasemeni întâlnim şi celelalte numiri, mai ales cea de „arşiţa", ceea ce arată că multe din ele au fost făcute cu ajutorul focului. Cu aceste nume se găsesc azi munţii împăduriţi din Vest: Arşiţa, Arşiţa Lungă, Obcina, Arşiţa Nouă, Arşiţa limpedelui, acum bine împăduriţi; numai numele lor mai aminteşte de vremurile tulburi, când locuitorii depresiunei adăpostiţi acolo dădeau foc pădurilor ca să poată trăi.

Depresiunea Cracăului şi a Bistriţei formează o singură unitate mofrologică, care a luat naştere datorită mişcărilor tectonice dela sfârşitul secundarului şi din terţiar şi mai ales unei puternice eroziuni fluviale, care a avut ca rezultat formarea platformelor de eroziune şi întinselor terase aluvionare.

Conturată spre Vest de lanţurile puternice ale flişului şi de o cută înaltă saliferă, iar spre Est străjuită de trei masive deluroase, depresiunea are destule porţi adânci pentru a comunica cu uşurinţă cu regiunile învecinate.

Aşezarea ei în zona subcarpatică, între regiunea muntoasă a Carpaţilor răsăriteni şi podişul Sarmatic, al Moldovei, a făcut ca ea să devie o regiune de tranziţie între aceste două formaţii.

Relieful ei puţin accidentat, cu suprafeţe întinse acoperite cu un sol fertil şi cu o climă favorabilă culturilor, au fost factorii determinanţi pentru atragerea populaţiei.

Fiind aşezată la ieşirea Bistriţei din munţi, apă care face legătură cu ţinuturile maramureşene şi prin afluenţii ei de

1) Dincolo de marginea depresiunei.

pe dreapta cu Ardealul, multă populaţie venită de dincolo, de peste munţi, mai ales din cauza presiunei exercitată de Unguri, s'a stabilit în această depresiune, schimbând întrucâtva şi caracterele somtice ale băştinaşilor, care se deosebesc astfel în multe privinţe de Moldovenii ceilalţi şi se apropie de Ardeleni.

Amestecul acesta de locuitori şi productivitatea pământului au făcut ca în această depresiune să avem o populaţie mai deasă ca în ţinuturile înconjurătoare, o populaţie în plină creştere numeric, cu un excedent mai ridicat decât a ţării întregi, datorit proporţiei mai mari a naşterilor şi mortalităţii mai scăzute.

Legată mai mult de munte, decât de podişul Moldovei, populaţia aceasta, acolo unde nu şi-a schimbat portul naţional, se îmbracă la fel cu „muntenii" şi cu Bucovinenii, a căror costume naţionale nu se deosebesc aproape deloc de cele din regiunea carpatică şi subcarpatică din Nordul Moldovei.

E aşezată în sate nu prea mari, însă destul de dese, cu o formă de cele mai multe ori neregulată făcând parte din tipul răsfirat, la care se observă o uşoară tendinţă spre concentrare, mai ales în Sudul depresiunei.

Vechimea aşezărilor omeneşti e foarte mare. Numai până acum s'au descoperit peste 25 de staţiuni preistorice ; iar săpăturile sunt în curs de continuare.

Nu lipsesc resturi nici din epoca geto-dacă şi daco-romană.

Când Dragoş şi apoi Bogdan au coborît pe Bistriţa Aurie şi au trecut spre valea Moldovei întemeind un stat nou, şi-au întins stăpânirea şi în ţinutul acesta de sub munte, care era bine populat şi organizat în cnezate şi poate şi mici voevodate.

Bogăţia mare de sate din veacul al XIV-lea şi XV nu e întrecută decât în secolul al XIX-lea, când vremurile bune şi liniştite, aduc întemeere de sate noi.

Trecutul sbuciumat al populaţiei din depresiunea aceasta ca şi valurile de populaţie străină sau românească ce s'a abătut asupra acestui ţinut, se oglindesc şi în toponimia depresiunei, care completează de multe ori datele care lipsesc în documente.

BIBLIOGRAFII

BIBLIOGRAFIE

1. **Andrei Victor** Climatologia Moldovei Subcarpatice, Extras din anuarul Liceului de băieţi Piatra-N. pe anul 1935-1936.
2. **Andrei Victor** Evoluţia teritorială a vechiului ţinut Neamţ. Extras din anuarul Liceului de băieţi Piatra-Neamţ pe anul 1934-1935.
3. **Atanasiu Sava** Formaţiunea saliferă miocenă din basinul Cuejdiului şi al Almaşului din Distr. Neamţ şi raporturile sale cu Flişul. Dări de seamă şed. Institutului Geologic Vol. VII Bucureşti.
4. **Atanasiu Sava** Discuţiuni asupra vârstei formaţiunei salifere din România. Dări de seamă ale şed. Institutului Geologic, Vol. V. (1913-1914) Bucureşti.
5. **Atanasiu Sava** Esquisse géologique des régions petrolifères des Carpates du district de Bacău, 1907.
6. **Atanasiu Sava** Carte Géologiques de la zone marginale du Flysch à Piatra-Neamţ, en partie revue et complétée par G. Macovei et. I. Atanasiu sc. 1 : 50.000.
7. **Blanche J.** L'homme et la montagne — Paris 1933.
8. **Bogdan Ioan** Documentele lui Ştefan cel Mare 2 vol. Buc. 1913.
9. **Cantemir D.** Descrierea Moldovei.
10. **Conea I.** Aşezările omeneşti în depresiunea subcarpatică olteană. (Consideraţii generale). Bul. S. R. R. de Geogr. 1931 Tom. L. Buc. 1932.
11. **Conea I.** Din Geografia Istorică şi umană a Carpaţilor. Nedei, păstori, nume de munţi. Bul. S. R. R. de Geogr. 1936 Tom. L. V. Buc. 1937.
12. **Conea I.** Despre numele oraşului Bucureşti. — Bul. S. S. R. de Geogr. 1935. T. LIV. Buc. 1936.
13. **Conea I.** Ţara Loviştei. — Bul. S. R. R. de Geogr. 1934 Tom. LIII. Buc. 1935.
14. **Conea I.** Intre Toponomie şi Geografie — Bul. S. S. R. de Geografie 1928 Buc. 1929.

15. **Costăchescu Mihai** Documente Moldoveneşti înainte de Ştefan cel Mare 2 vol. Iaşi 1932.
16. **Costăchescu Mihai** Documente Moldoveneşti de la Ştefan cel Mare.
17. **David M.** Relieful Regiunei subcarpatice, din districtele Neamţ şi Bacău (Evoluţia sa morfologică) Bul. S. S. R. de Geogr. 1931 Tom. L. Buc. 1932.
18. **David M.** O schiţă morfologică a podişului sarmatic din Moldova — Bul. S. S. R. de Geogr. Tom. XXXIX. Buc. 1921.
19. **Demangeon A.** Un questionnaire sur l'habitat rural in Annalles de Géographie Juillet 1926.
20. **Demangeon A.** La Géographie de l'habitat rural in Annalles de Géographie, Juillet et Mars 1927.
21. **Drăganu N.** Românii în sec. IX-XIV pe baza toponomiei şi onomasticei, Buc. 1913.
22. **Drăganu N.** Toponimie şi Istorie, Cluj 1928.
23. **Dumitrescu Al.** Desimea populaţiei în Moldova, Buc. 1909.
24. **Enculescu Petre** Ridicări agrogeologice în jud. Bacău. Foile Bacău Bozieni Buhuş, Rap. act. Inst. Geol. pe 1911, Buc. 1914.
25. **Enculescu Petre** Cercetări agrogeologice între Bistriţa şi Siret. Rap. act. Inst. Geol. în 1908-1909, Buc. 1909.
26. **Făcăuaru I.** Criterii pentru diagnoza rasială, Cluj 1936.
27. **Frundescu Dim.** Dicţionaru, topograficu şi statisticu alu României Buc. 1872.
28. **Giurescu C. C.** Istoria Românilor Buc. Vol. I. 1935. Vol. II. 1937.
29. **Ghibănescu Gh.** Surete şi Isvoade.
30. **Ghibănescu Gh.** Ispisoace şi Zapise.
31. **Grozescu H.** Geologia regiunei subcarpatice din partea de Nord a districtului Bacău. Anuarul Inst. Geol. Rom. VIII, 1914 Buc. 1918.
32. **Haddon A. C.** Les Races humaines et leurs repartition géografique, traduit de l'anglais Paris. 1927.
33. **Ionescu T. N.** Mişcarea populaţiei României în 1928 — Bul. Statistic. Rom. 1929.
34. **Iorga N.** Acte româneşti din Ardeal privitoare în cea mai mare parte la legăturile Secuilor cu Moldova. Bul. Com. Istorice a României Vol. II.
35. **Isbăşoiu I.** Aşezările omeneşti, locuite temporal din munţii Buzăului — Revista Geografică anul I. N. 67 Buc. 1929.

36. **Istrate N.** Statistica naţionalităţilor. Sinceritatea datelor. — Bul. S. S. R. de Geografie Tom. XLIX. Buc. 1930.

37. **Leonida. Dim.** Perspectivele economice legate de valea Bistriţei Moldovene — Bul. S. R. R. Geogr. 1923 Tom. XLII, Buc. 1934.

38. **Macovei G.** Aperçu géologique sur les Carpathes Orientales. — „Guide des excursions« publié par l'Asociation pour l'avancement de la Géologie des Carpathes Buc. 1927.

39. **Martin Rudolf** Anthropometrie. Anleitung zu selbständigen anthropologischen Erhebungen. Berlin 1929.

40. **Martonne Emm. de** Sur l'évolution de la zone des dépressions subcarpathiques en Roumanie. C. R. Acad. Paris, 25 Avril, 1904.

41. **Martonne Emm. de** La Géographie Pluysique-quatrième édition (Tom. I 1925. T. II 1926, T. III 1927) Paris.

42. **Matasă C. Pr.** Vânătorii Pietrei. — Anuarul Liceului de băeţi, Piatra-N. pe anul 1933-1934.

43. **Matasă C. Pr.** Ţinutul Neamţului cu 100 ani în urmă. Anuarul Liceului de băeţi Piatra-N. pe anul 1934-1935.

44. **Matasă C. Pr.** Câmpul lui Dragoş. —Anuarul Liceului de băeţi Piatra-N. pe anul 1932-1933.

45. **Matasă C. Pr.** Sate, Biserici şi Boieri la 1428 în judeţul Neamţ. Anuarul lic. de băeţi Piatra-N. pe anul 1935-1936.

46. **Matasă C. Pr.** Călăuza Judeţului Neamţ — Piatra-N. 1930.

47. **Mehedinţi S.** Cursul de Etnografie ţinut la Universitatea din Bucureşti în 1931-1932.

48. **Mehedinţi S.** Terra, 2 Vol. Buc. 1931.

49. **Mehedinţi S.** Dacia pontică şi Dacia carpatică. — Bul. S. R. R. de Geogr. 1928 Tom. XLVII Buc. 1929.

50. **Mehedinţi S.** Discordante antropogeografice. — Bul. S. R. R. de Geogr. 1933 Tom. LII Buc. 1934.

51. **Mehedinţi S.** Coordonate etnografice. Civilizaţia şi Cultura. — Bul. S. R. R. de Geogr. 1930 Tom. XLIX şi în Mem. Acad. Rom. Mem. secţiei istorice, seria III-a t. XI. Buc. 1930.

52. **Mehedinţi S.** Caracterizarea etnografică a unui popor prin munca şi uneltele sale. Buc.

53. **Mehedinţi S.** Cadrul antropogeografic în Transilvania, Banat, Crişana, Maramureş 1918-1928 Buc. 1929.

54. **Mehedinţi S.** Le pays et le peuple roumain Buc. 1929.

55. **Mehedinţi S. şi Vâlsan G.** România. Buc. 1935.

56. **Meteş Şt.** Păstorii Ardeleni în Principatele Române. Biblioteca Semănătorul N. 111-113 Arad 926.

57. **Mihăilescu V.** Diviziunile Geografiei umane. Bul S R. R. de Geogr. 1929 Tom. XLVIII. Buc 1930.

58. **Mihăilescu V.** Cartografierea populaţiei prin metoda punctului şi cea a sferelor proporţionale. Bul. S. R. R. de Geogr. 1930 Tom. XLIX Buc.

59. **Mihăilescu V.** O hartă a principalelor tipuri de aşezări rurale din România. — Bul. S. R. R. de Geogr. 1927. Tom. XLVI, Buc.

60. **Mihăilescu V.** Examenul serologic ca mijloc de diferenţiere a Raselor Bul. S. R. R de Geogr. 1924 Tom. XLIII Buc.

61. **Mihăilescu V.** Sporul natural al populaţiei din România între 1920-1923. Bul. S. R. R. de Geogr. 1924, Tom. XLIII Buc.

62. **Mihăilescu V.** Un chestionar privitor al studiului geografic al aşezărilor rurale (după A. Demangeon) Bul. S. R. R. 1926 Tom. XLV Buc.

63. **Mihăilescu V.** Trebue recunoscute trei tipuri de sat: Satul adunat (sau concentrat): satul răsfirat şi satul risipit? —Bul. S. R. R. de Geogr. 1928 Tom. XLV.

64. **Mihăilescu V.** O hartă a aşezărilor rurale din România. Bul. S. R. R. de Geografie 1924 Tom. LIII Buc. 1935.

65. **Mihăilescu V.** Un nou tip de hartă antropogeografică Bul. S. R. R. de Geogr. 1934 Tom. LIII Buc. 1935.

66. **Mihăilescu V.** Diviziunile Carpaţilor Răsăriteni Bul. S. R. R. de Geogr. 1932 Tom. LI. Buc. 1933.

67. **Mihăilescu V.** Marile regiuni morfologice ale României. Bul. S. R. R. de geogr. 1931, Tom. L. Buc. 1932.

68. **Mihăilescu V.** Observaţii noi asupra tectonicei Carpaţilor Orientali. Bul. S. R. R. de geogr. 1930, Tom. XLIX Buc. 1930.

69. **Mihailescu V.** Modul de grupare a populaţiei din România în 1930. Bul. S. R. R. de Geogr. 1934. Tom. LIII. Buc. 1935.

70. **Mihăilescu V.** România, Buc. 1936.

71. **Montandon G.** Traité d'Ethnologie culturelle Paris 1934.

72. **Montandon G.** La Race, Les Races, Mise au point d'ethnologie somatique Paris 1933.

73. **Mrazec L.** Contribuţion à l'étude de la depression subcarpathique — Bul. Soc. Ştiinţe din Bucureşti. IX 6, Buc. 1900.

74. **Mrazec L. et Popescu Voiteşti I.** Contribution à la connaissance des nappes du flysch carpatique en Roumanie. An. Inst. Geologic al României vol. V. 1911 Buc. 1914.

75. **Năstase I. Gh.** Ungurii din Moldova la 1646 după „Codex Brandinus". — Extras din „Arhivele Basarabiei" N. 4 — 1934 şi N. 1 — 1935. Chişinău 1935.

76. **Niculescu V. T. G.** Costumele naţionale din România întregită Buc. 1937.

77. **Nistor I.** Emigrările de peste munţi. An. Ac. Rom. mem. secţiei ist. Seria II. tom. XXXVII Buc. 1915.

78. **Nordon A.** Résultats sommaires et provisoires d'un étude morphologique des Carpathes orienthales roumaines. Comptes - rendus du Congrès international de Géographie Paris 1931.

79. **Opreanu Sabin** Contribuţiuni la transhumanţa din Carpaţii Orientali, Extras din lucrările Inst. Geogr. din Cluj Vol. IV Cluj 1934.

80. **Oteteleşeanu** Regiunile climaterice ale României Bul. Meteor. lunar Iulie 1928.

81. **Poianu I. N.** Contribuţii la Studiul Jud. Neamţ. Cap. II. Geologia partea a — din Bul. Inginerilor şi industriaşilor de mine din România (Ianuarie-Iunie) Buc. 1900.

82. **Pittard E.** (Avec la collaboration de A. Donici). Repartition géographique dans le royaume de la Roumanie de quelques caractères anthropologiques. — Genève 1927.

83. **Pittard E.** L'indice nasal des Roumains et sa repartition géographigue dans le Royaume de Roumanie (5) fig. et carte). Bul. S. R. R. de Geogr 1927 Tom. XLVI Buc,

84. **Pittard E.** Etude sur l'indice cephalique en Roumanie. Bul. S. R. R. de Geogr. 1926 Tom. XLV, Buc.

85. **Poni Petre** Statistica răzeşilor. Buc. 1921.

86. **Popescu Voiteşti I.** Elemente de geologie, Cluj 1924.

87. **Popovici G.** Récherches sérologiques sur les races en Roumanie — Revue Antropologique XXXV, Avril-Juin 1925.

88. **Popp N.** Clasificări geografice în Subcarpaţii româneşti. — Bul. S R. R. de Geogr. 1935 Tom. LIV, Buc. 1936.

89. **Radu Vulpe** Descoperirile arheologice dela Isvoare. Extras din anuarul liceului de băeţi din Piatra-Neamţ, pe anul 1935-1936.

90. **Rainer I. Fr.** Enquêtes antropologiques dans trois villages Roumains des Carpathes — Faculté de Médicine de Bucarest — Travaux de l'Institut d'Anatomie et d'embryologie. Directeur : Prof. Fr. I. Rainer Buc. 1937.

91. **Rik Iulian** Cercetări geografice şi antropogeografice în depresiunea Jijiei. — Partea I. Bul. S. R. R. de geogr. 1931 Tom. L. Buc. 1932 şi Partea II 1932, Tom. LI. Buc. 1933.

92. **Rik Iulian** Asupra variaţiunei nivelului apelor Moldova şi Bistriţa. — Bul. S. R. R. de Geografie 1923 Tom. XLII, Buc. 1924.

93. **Ripley Z. William** The Races of Europe London 1900.

94. **Rosetti Radu** Pământul, sătenii şi stăpânii în Moldova Buc. 1907.

95. **Stoide C.** Documente şi regeste nemţene dela Dabija Vodă — Extras din anuarul liceului de băeţi din Piatra-N. anul 1935-1936.

96. **Stoide C. şi Turcu C.** Documente şi regeste din ţinutul Neamţului (sec. XVII). Extras din anuarul liceului de băeţi, Piatra-Neamţ pe anul 1934-1935.

97. **Stoide C. şi Turcu C.** Din documente şi regeste din ţinutul Neamţului sec. XVI, XVII, XVIII Piatra-Neamţ 1935.

98. **Tafrali O.** Manual de Istoria Artelor, vol. 2 Buc. 1923 şi 1927.

99. **Tăzlăuanu Ion** Consideraţiuni geologice asupra muntelui Petricica. Anuarul liceului de băeţi Piatra-N. pe anul 1932-1933.

100. **Tufescu V.** Răspândirea satelor de răzeşi ; Contribuţiuni la studiul populărei Moldovei.—Arhivele Basarabiei anul VI N. 1.

101. **Turcu Constantin** Un călător francez acum un veac prin judeţul Neamţ : I. A. Vaillant. — Anuarul liceului de băeţi — Piatra-N. pe anul 1933-1934.

102. **Vâlsan Gh.** Cercetări sociologice privite din punct de vedere geografic Bul. S. R. R. de Geogr. 1936 Tom. LV. Buc. 1937.

103. **Vâlsan Gh.** Harta Moldovei de Dimitrie Cantemir. Analele Academiei Române seria 3-a, T. VI. Buc. 1926.

104. **Veress Andrei** Păstoritul Ardelenilor în Moldova şi Ţara Românească (până la 1821) An. Ac. Rom. Buc. 1927.

105. **Vuia R.** Câteva constatări asupra tipurilor de case la Români. — In lucrările Inst. de Geogr. Cluj, Vol. I. 1922.

106. Revista „Arhivele Basarabiei".

107. Revista „Ioan Niculce".

108. Revista Istorică Română a prof. C. C Giurescu.

109. Revista Istorică a prof. N. Iorga.

110. Revista „Cercetări Istorice" a prof. I. Minea.

111. Marele Dicţionar geografic al României.

112. Indicatorul Statistic din 1930 Buc. 1932.

113. Hărţile topografice ale Marelui Stat Major.

114. Harta geologică a României Inst. Geol. Rom.

115. Harta solurilor României. — Inst. Geol. Rom.

116. Harta Judeţului Neamţ.

Lipseşte tabla de materii —
şi o hartă cu satele
şi numele din text